సెప్టెంబర్ - 2020

DECCAN LAND, HYDERABAD

97

₹30

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

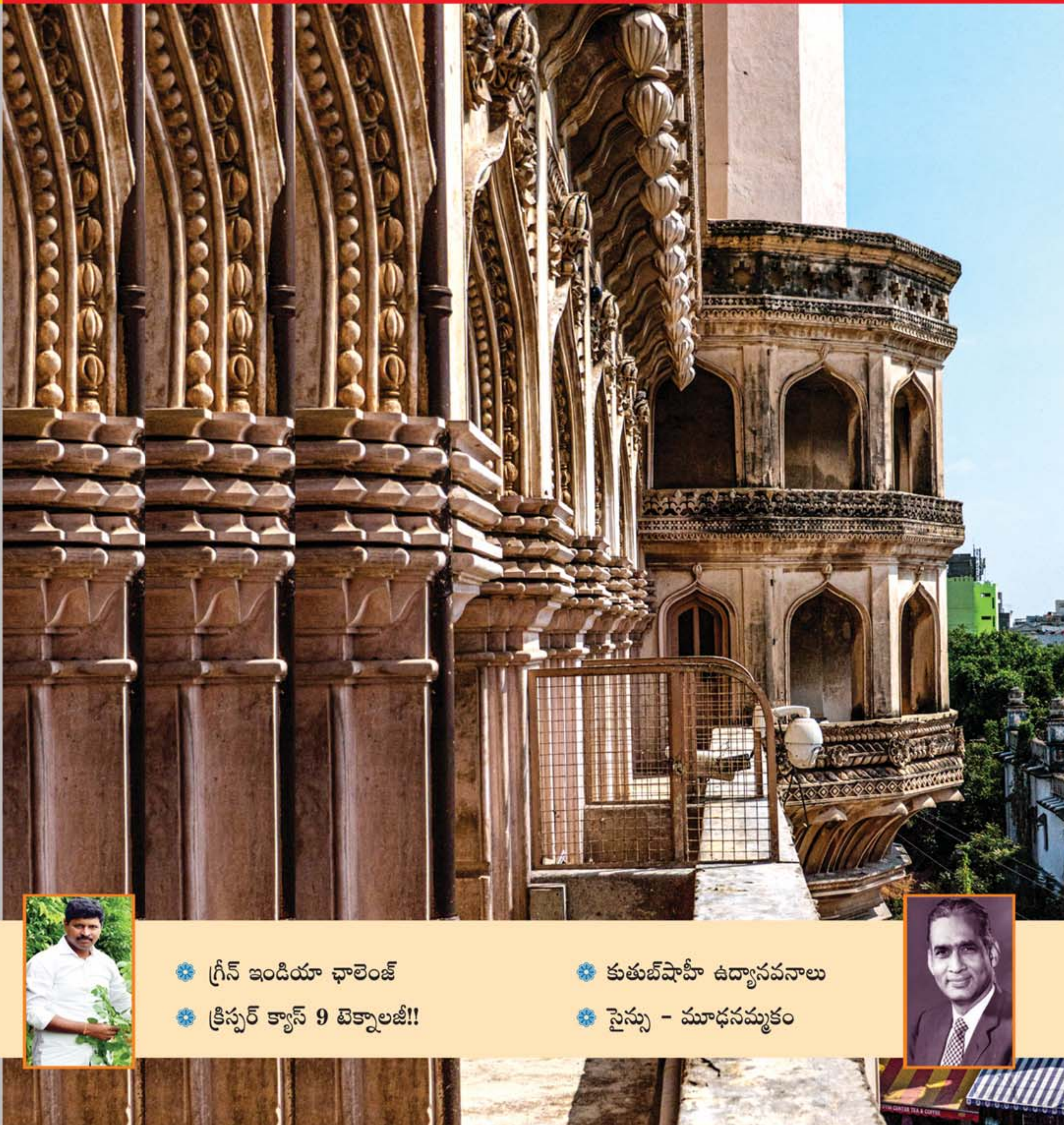

- గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్
- క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ!!
- కుతుబ్‌షాహీ ఉద్యానవనాలు
- సైన్సు - మూఢనమ్మకం

దక్కన్ ల్యాండ్ ఏడు సంవత్సరాల ప్రస్థానం...

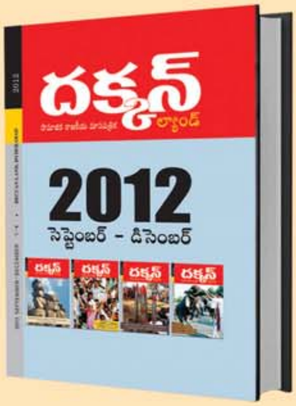

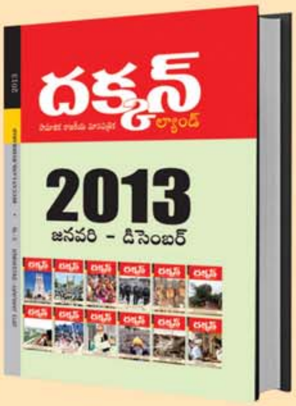

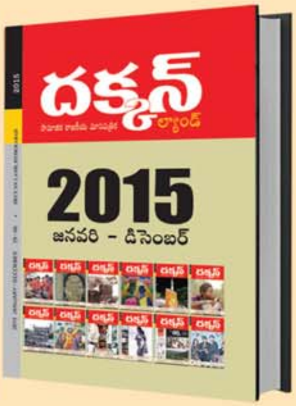

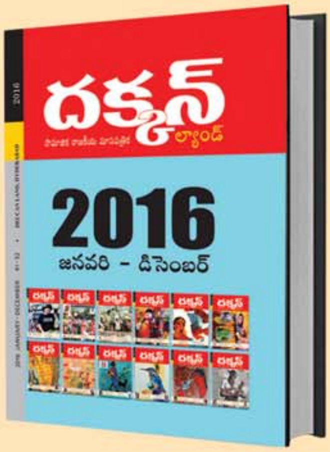

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2020 జులై సంచికతో 95 నెలలు పూర్తి చేసుకుంది. ఈ ఎనిమిది సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక్కన్‌ల్యాండ్' కృషి చేసింది. ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను 12 నెలలకు ఒక సంపుటిగా (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020) రూపొందించి పాఠకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో వచ్చే సంచికలను కూడా ఇదేవిధంగా తీసుకువస్తామని తెలియజేస్తున్నాం. ఆసక్తికలవారు ఒక్కో సంపుటిని రూ.400/-లకు పొందవచ్చు (పార్శిల్ ఛార్జీలు అదనం). ఐఎస్ఎస్ఎన్ ఆమోదం పొందిన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

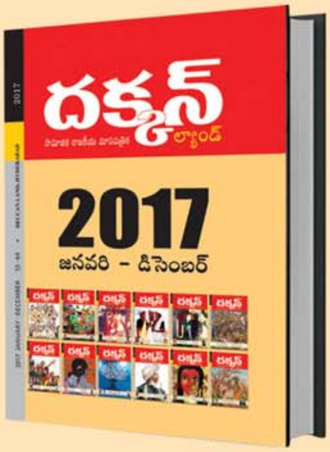

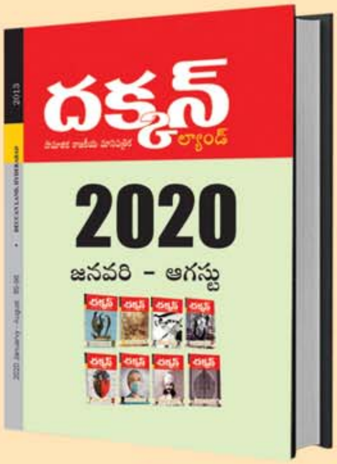

సంకలనాలు పొందేందుకు మా చిరునామా:

ఎడిటర్, 'దక్కన్‌ల్యాండ్'
3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12,
హిమాయత్‌నగర్,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
మొబైల్: 9030626288

Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

ఆన్‌లైన్ ద్వారా చెల్లింపుకోసం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAKMAHINDRABANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

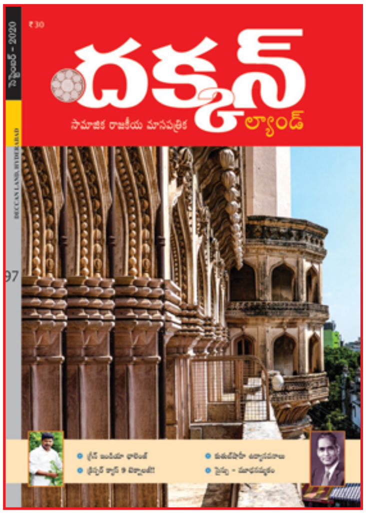

చరిత్ర

హిజ్రీ (ఇస్లామిక్ క్యాలెండర్) యొక్క రెండవ సహస్రాబ్ది జ్ఞాపకార్థం, ముహమ్మద్ కులీ కుతుబ్ షా కొత్త నగరం మరియు చార్మినార్ నిర్మాణానికి ప్రణాళిక వేశారు. క్రీ.శ 1591లో నగరంలో నిర్మించిన మాస్టర్ పీస్ చార్మినార్ (నాలుగు మినార్లు). ఇంతకు ముందెన్నడూ చూడని డిజైన్, ఇది ఇండో-ఇస్లామిక్ నిర్మాణానికి ఒక ఉదాహరణగా మారింది. నాలుగు వీధుల కూడలి వద్ద నాలుగు అంతస్థుల నిర్మాణం ఇది. దీనిపై నుండి నగరం నాలుగు వైపులా చూడవచ్చు. దీనికి చార్ కమాన్‌లు (నాలుగు ఆర్చీలు) ఉన్నాయి. స్మారక చిహ్నం యొక్క ప్రధాన గ్యాలరీ అయిన రెండవ అంతస్థులో పశ్చిమ చివరలో ఒక మసీదు ఉంది. దీనికి చుట్టు ప్రక్కల విశాలమైన బహిరంగ ప్రదేశం ఉంది.

TELANGANA RESOURCE CENTRE

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
Fax: 040-27635644Mobile: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

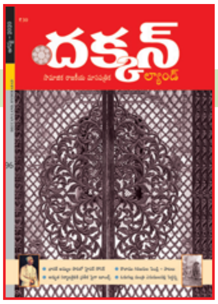

తెలంగాణ చారిత్రకతను తెలిపిన దక్కన్‌ల్యాండ్

'బ్రిటీష్ సైన్యాన్ని ఓడించిన ప్రిన్స్ ముబారిజుద్దౌలా!' అనే శీర్షికతో చరిత్రకారులు సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ అందించిన పరిశోధక వ్యాసం చాలా అద్భుతంగా ఉంది. తెలంగాణ.. హైదరాబాద్ నగరం... రాజ్యం... తవ్విన కొద్దీ కొత్త మణులు, చారిత్రక వైఢూర్యాలు, సాంస్కృతిక రత్నాలను, సాహిత్య కెంపులను అందించే విలువైన నిక్షేపాలున్న నిధి అనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. హైదరాబాద్ చరిత్ర అంటేనే అబ్బురం. విస్మయం. హైదరాబాద్ నగరం గురించి పర్షియన్, ఉర్దూ, ఇంగ్లీషు, తెలుగు, మరాఠీ, కన్నడ భాషల్లో... శిలా శాసనాల్లో, రాగి రేకుల్లో, తాళపత్రాల్లో ఎంతో చరిత్ర నిక్షిప్తమై ఉన్నది. నిజాం పాలనలో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్లుగా, మిలిటరీ అధికారులుగా పనిచేసిన కొన్ని వందల మంది స్వీయానుభవాలను, చరిత్రను చిత్రికగట్టినారు. 1815 సం॥లో ఒక 15 యేండ్ల బాలుడు బ్రిటీష్‌వారితో హైదరాబాద్‌లో యుద్ధం చేసి వారిని మట్టి కరిపించిన చరిత్ర చాలా మందికి తెలియదు. ఆ చరిత్రను సృష్టించింది హైదరాబాదే, సికిందర్ ఝా మూడో కొడుకు 'ముబారిజుద్దౌలా' అని తెలిపిన దక్కన్ ల్యాండ్‌కు ధన్యవాదాలు.

– **ఖాజా హుస్సేన్,** హైదరాబాద్

❖ ❖ ❖

హైపర్ సోనిక్ టెక్నాలజీ గురించి చక్కగా వివరించారు

పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు 'భారత్ అమ్ముల పొదిలో బ్రహ్మాస్త్రం హైపర్ సోనిక్ టెక్నాలజీ' వ్యాసంలో టెక్నాలజీ గురించి చాలా చక్కగా వివరించారు. భారతదేశం స్వదేశీ పరిజ్ఞానంతో రూపొందించిన హైపర్ సోనిక్ టెక్నాలజీ డెమాన్‌స్ట్రేషన్ వెహికల్ పరీక్షించి విజయవంతమైన విధానం గురించి, హైపర్ సోనిక్ క్రూయిజ్ క్షిపణుల గురించి సవివరంగా తెలిపారు. హైపర్ సోనిక్ టెక్నాలజీ, దానియొక్క సాంకేతికత – ప్రయోజనాలు, ఇంజన్‌లు గురించి, టర్బోజెట్ ఇంజన్, టర్బో ఫ్యాన్ ఇంజన్, స్క్రామ్‌జెట్, స్క్రామ్‌జెట్ ఇంజన్లు పనిచేసే విధానం, స్క్రామ్‌జెట్ టెక్నాలజీ – భారతదేశం, ర్యామ్‌జెట్, ద్వంద్వస్థితి రామ్‌జెట్, హైపర్ సోనిక్ సాంకేతిక – ప్రయోజనాలు, సవాళ్ళు గురించి చాలా చక్కగా వివరించారు. ఏరోబిక్ వెహికల్ ఫర్ ట్రాన్స్ అట్మాస్ఫియరిక్ హైపర్ సోనిక్ ఏరోస్పేస్ ట్రాన్స్‌పోర్టేషన్ (అవతార్) ను తక్కువ ఖర్చుతో భారత్ ఎలా ఉపయోగించిందో తెలిపారు. ఇటువంటి టెక్నాలజీ విషయాలు మరిన్ని అందించాలని దక్కన్‌ల్యాండ్ సంపాదకులకు మనవి.

– **సృజన్,** రంగారెడ్డి

❖ ❖ ❖

కరోనాపై అవగాహన

ప్రతిమాసం కరోనాపై నిపుణుల ఇంటర్వ్యూలు అందిస్తున్న దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక ఈ మాసం కూడా చెలికాని, కె.బి.గోపాలం ఇంటర్వ్యూలలో చాలా విషయాలు అందజేశారు. కరోనా వల్ల తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు, అపోహలు, ఆర్థిక పరిస్థితి, విద్యావ్యవస్థ, రవాణా వ్యవస్థ గురించి చాలా విషయాలు వారిద్దరి ఇంటర్వ్యూలతో వివరించారు. గోపాలం ఇంటర్వ్యూలో వ్యాధి నిరోధక శక్తిని పెంచుకోవాలంటే పౌష్టికాహారం తీసుకోవాలి, వ్యాయమం చేయాలి, పనికిరాని తిండి అక్కర్లేదు, చలాకీగా ఉండాలంటే శరీరానికి కావాల్సినంత శ్రమ ఉండాలి అని తెలిపారు. చెలికాని ఇంటర్వ్యూలో ప్రకృతి వైపరీత్యాలు ఎప్పుడూ జరుగుతూనే ఉంటాయి. మానవుడు పుట్టక ముందు నుండి కూడా ప్రకృతిలో చాలా విధ్వంసాలు, మార్పులు జరిగాయి. మనం ప్రకృతిని సరియైన రీతిగా ఉపయోగించుకోవాలి అని సవివరంగా చాలా చక్కగా తెలియజేశారు.

– **శ్రీకాంత్,** కర్నూలు

❖ ❖ ❖

చాలా చక్కని వ్యాసాలు

నక్క – ముత్తాయిరాజు కథ, పిల్లల సాహిత్య సృజన – పాఠ్యపుస్తకాలు, కొలాము గిరిజనుల పెండ్లి – పాటలు, చిత్తా? బొత్తా?, నిర్మల్ బొమ్మలు, పైగా టూంబ్స్, ఓరుగల్లు మంత్రి ఎనుమలపల్లి పెద్దన్న, మూఢనమ్మకాలపై పోరాడిన డా॥ వై.నాయుడమ్మ, అరబ్బీ గుర్రాలపై ఆఫ్రికన్ రైతులు 'ఏ.సి.గార్డ్స్' ఇలా అన్ని రంగాల వారికి అన్ని వ్యాసాలు చాలా చక్కగా అందిస్తున్న దక్కన్‌ల్యాండ్‌కు అభినందనలు.

– **రాజ్యలక్ష్మి,** సిద్ధిపేట ద

పరిశోధకులకు శుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్‌కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) **ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా** ISSN **2581-3188. ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింపజేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.**

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

"చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రదించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

ISSN 2581-3188

విషయసూచిక

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 9 సంచిక : 1 పేజీలు : 60

సెప్టెంబర్- 2020

లోపలి పేజీల్లో...

రామానంద తీర్థ .... డా॥ టి. గౌరీశంకర్ 6

ఫెడరల్ స్ఫూర్తి - జాతీయ విద్యావిధానం.. (ఎడిటోరియల్) .... ఎం. వేదకుమార్ 7

నిజాంని ముంచిన పామర్ అండ్ కంపనీ .... సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ 9

ఫణిగిరి ధర్మచక్ర ప్రశస్తి శాసనం .... ఈమని శివనాగిరెడ్డి 12

ప్రకృతిలో వికృతి 'మదినా హిజ్రాఫుర్" .... పరవస్తు లోకేశ్వర్ 16

క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ!! .... పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు 19

తొలి తెలుగు లిపి, తెలుగు భాషా శాసనం ఏది? .... శ్రీరామోజు హరగోపాల్ 22

పురానాపూల్ బ్రిడ్జ్ .... సువేగా 24

కుతుబ్‌షాహీ ఉద్యానవనాలు .... ఎన్.వి. మోహన్ 25

గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ .... కట్టా ప్రభాకర్ 29

మట్టి గాజులు .... చరిత 33

పర్యావరణ ఆవశ్యకతలు -బోళం పాత్ర .... ముత్తన్నగారి రాజేందర్‌రెడ్డి 34

సైన్సు - మూఢనమ్మకం .... నాగసూరి వేణుగోపాల్ 36

అక్టోబర్ 31న 'బ్లూ మూన్' .... ఎన్. శ్రీ రఘునందన్ కుమార్ 39

నేర నిరూపణ జరిగే వరకు అమాయకుడే! .... మంగారి రాజేందర్ 41

డబుల్ డెక్కర్ బస్సు .... తడకమళ్ళ మురళీధర్ 43

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది! ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!-3 .... డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల 45

పిల్లల సాహిత్య సృజన - పాఠ్యపుస్తకాలు .... డా॥ వి.ఆర్.శర్మ 47

పాల్కురికి పేర్కొన్న పర్యాటక స్థలాలు .... ద్యావనపల్లి సత్యనారాయణ 51

పచ్చిరొట్ట ఎరువులు .... బి. రాజ్యలక్ష్మి, బి.వి.ఎస్ కిరణ్ 55

నీ కోసం ఎదురు చూడని నయనం లేదు .... మహెజబీన్ 57

పుస్తక పరిచయం .... దక్కన్ న్యూస్ 58

సంపాదకులు

మణికొండ వేదకుమార్

9848044713

editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టా ప్రభాకర్

జుగాష్ విలి

సర్క్యులేషన్

హెచ్. మోహన్‌లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సయ్యద్ ఖైజర్ భాష

9030626288

ఫొటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవర్‌పేజీ

చార్మినార్‌లో ఓ భాగం

చిత్రాలు

కూరెళ్ల శ్రీనివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

ఆజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు సలహాలు, సూచనలు అందించిన **డా॥ ఎస్. రఘుకు** మా కృతజ్ఞతలు.

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

రామానంద తీర్థ

స్వామి రామానంద తీర్థ హైదరాబాదు సంస్థానంలో స్వాతంత్ర్య సమర శంఖారావాన్ని పూరించిన వీరసేనాని సంస్థాన విమోచనోద్యమంలో కీలకపాత్రను పోషించిన పోరాటయోధుడు. సంస్థాన ప్రజల విముక్తి కోసం ఉద్యమాలను నడిపిన విప్లవనాయకుడు. ఇక్కడి ప్రజలకు ఉద్యమాల ఉగ్గుపాలుపోసి, తిరుగుబాటు తత్వానికి బాటలు చేసిన మార్గదర్శి, అణచివేతల నుంచి తలలు పైకెత్తి, పిడికిలి బిగించి నిరంకుశ ప్రభుత్వాన్ని నిలదీసి ప్రశ్నించే ధైర్య సాహసాలను నూరిపోసిన శౌర్యవంతుడు. యవ్వన దశలోనే అవివాహితునిగా సన్యాసం స్వీకరించిన యోగి పుంగవుడు ఆధ్యాత్మిక ప్రవక్త. యావజ్జీవితాన్ని సమాజసేవకు, దేశారాధనకు వెచ్చించిన త్యాగధనుడు. నిజాం ప్రభుత్వాన్ని ఢీకొన్న ఆయన సాహసం. ప్రజలను జాగృత పరచడంలో ఆయన సలిపిన కృషి అసమానమైనది.

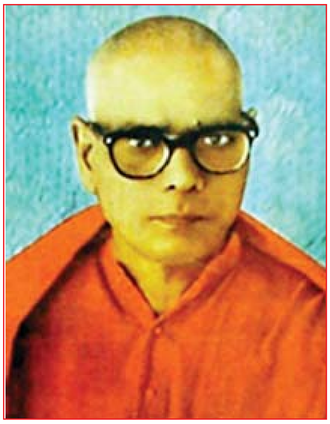

నిస్వార్థపరుడు, నిరాడంబర జీవి, త్యాగశీలి, దేశభక్తుడు, గాంధేయవాది సత్యాహింస సిద్ధాంతాల ద్వారానే స్వాతంత్ర్యం సాధించవచ్చునని ప్రగాఢంగా విశ్వసించినవాడు. నిరుపేదల పట్ల, అణగారిపోయిన అట్టడుగు వర్గాల పట్ల, దళిత ప్రజల పట్ల ఆయనకు ఉండిన స్పందన అపారమైనది. వారి జీవితాలు మెరుగుపడాలనీ, వెలుగులు నిండాలని అహరహం ఆలోచిస్తూ, ఆ దిశగా అడుగులేస్తూ ఉండేవాడు. కొందరు ఇతనిపై తీవ్రవాది అనే ముద్రను కూడా వేశారు. ప్రజలలోని పేదరికాన్ని తొలగించాలంటే, ధనస్వామ్య వ్యవస్థపై అదుపు ఉండాలనే వారు. సామ్యవాదం, ప్రజాస్వామ్యపు విలువల పట్ల అత్యంత గౌరవం కలిగిన వారు. వాటి విధానాల అమలు పట్ల అచంచలమైన దీక్ష కలిగిన వారు.

స్వామి రామానంద తీర్థ కర్ణాటకలో పుట్టినప్పటికీ, మహారాష్ట్రలో విద్యాభ్యాసం చేసి, రాజకీయ కార్యకలాపాలు కొనసాగించినప్పటికీ ఆయన రాజకీయ నాయకత్వం సంపూర్ణంగా వికసించి, విరాడ్రూపాన్ని ప్రదర్శించింది. మాత్రం తెలంగాణలోనే.

స్వామిజీ పూర్వాశ్రమంలోని పేరు వెంకటేశ్ భావన్‌రావ్ ఖడ్గీకర్. ఈయన 1903 అక్టోబర్ 3వ తేదీన గుల్బర్గా జిల్లాలోని చిన్నెల్లా జాగీర్ అనే గ్రామంలో జన్మించారు. ఇది పూర్వపు కర్ణాటక ప్రాంతంలోనిది. వీరు షోలాపూర్ మెట్రిక్యులేషన్ చదువుతూ, దానికి స్వస్తి పలికి, 1921లో గాంధీజీ ప్రారంభించిన సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో పాల్గొన్నారు. ఆ తరువాత పూణెలోని తిలక్ విద్యాపీఠం నుంచి ఎం.ఏ. పట్టా పొందారు.

ఆనాడు కార్మిక నాయకునిగా పేరు పొందిన ఎస్.ఎం. జోషికి కార్యదర్శిగా కార్మిక రంగంలో కొంతకాలం పనిచేశారు. బొంబాయి బట్టల మిల్లు కార్మికులను సంఘటిత పరచడంలో వీరి ప్రజాసేవ ప్రారంభమైంది. ఆ తరువాత 1929లో ఉస్మానాబాద్ జిల్లా ఇప్పర్గి గ్రామంలోని ఉన్నత పాఠశాలలో ప్రధానో పాధ్యాయునిగా పనిచేశారు. నెలకు 70 రూపాయలు జీతం లభించేది. ఆ దానిలో నుండి ఒక్క పైసా కూడా తన కోసం వాడుకోకుండా, ఆపాఠశాల వదిలి వెళ్ళేటప్పుడు జమ అయిన తన వేతనం మొత్తం డబ్బును అదే పాఠశాలకు విరాళంగా ఇచ్చారు. మెట్రిక్ తరగతికి ఇంగ్లీషు పాఠాలు చెప్పేవారు. ఆ పాఠశాలలో అనంతరావు కులకర్ణి అనే దేశభక్తుడు కరస్పాండెంట్‌గా పనిచేసేవారు. ఆయన ధ్యానేశ్వరీమాత ఉపాసకుడు. యువకుడైన వెంకటేశ్ ఆయన ప్రభావంలో పడిపోయి ఆధ్యాత్మిక రంగంలోకి అడుగు పెట్టాడు. దాదాపు ఆరేళ్ళు ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో ఉండి, అనంతరం బీడ్ జిల్లాలోని మొయినాబాద్‌లో యోగీశ్వరి పేరుతో స్వయంగా ఉన్నత పాఠశాలను స్థాపించారు. భిక్షాటన చేస్తూ జీవితం గడిపారు.

గృహస్థ జీవితం రాజకీయోద్యమాలలో పని చేయడానికి ఆటంకం అని భావించి వీరు వివాహం చేసుకోలేదు. భారతీయ సంప్రదాయాన్ని అనుసరించి గురుకుల దీక్ష ఆత్మోన్నతికి తోడ్పడుతుందని అభిప్రాయ పడ్డారు. ఆ జన్మ బ్రహ్మచారిగా ఉండి కఠోరమైన సన్యాసాశ్రమాన్ని తన 29వ ఏటనే అంటే 1931లో స్వామి తీర్థా స్వీకృతిలో స్వీకరించి స్వామి రామానందతీర్థగా మారిపోయారు.

1938లో మరాఠా ప్రాంత మహాసభకు స్వామిజీ కార్యదర్శిగా పనిచేయడంతో వారి రాజకీయోద్యమ రంగ ప్రవేశం జరిగింది. అప్పటి నుంచి వీరు రాజకీయాలలో క్రియాశీలంగా పని చేస్తూ వచ్చారు. ఇందుకు హైదరాబాదు నగరాన్ని వారు కార్యక్షేత్రంగా ఎంచుకొన్నారు.

తెలంగాణాలో ఒకవైపు ఫ్యూడల్ వ్యవస్థ, మరొకవైపు దారిద్ర్యం, పేదరికం, వీటి వల్ల ప్రజలలో తిరుగుబాటు తలఎత్తితే, ప్రభుత్వం నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేతకు పూనుకొనేది. దాని వల్ల నిరంతరం ప్రభుత్వానికి, ప్రజలకు నడుమ సంఘర్షణ జరుగుతూ ఉండేది. అది అరాచరానికి, హింసాత్మక ఘటనలకు దారి తీసేది. దానివల్ల ఎల్లప్పుడు అల్లకల్లోలం, అలజడి, అశాంతి చెలరేగుతుండేది.

ఇటువంటి పరిస్థితులను చక్కబెట్టి, ప్రజలకు ప్రశాంతమైన జీవితాన్ని ప్రసాదించడానికి స్వామీజీ నడుం బిగించారు. తెలంగాణ వెనుకబాటు తనానికి కేవలం మత దురహంకారమో, నిరంకుశత్వమో కారణం కాదు. అక్కడ సాంఘిక, ఆర్థిక పరిస్థితులే ప్రధాన కారణమని స్వామిజీ భావించారు. అందువల్ల ముందుగా వాటిని సంస్కరిస్తే ప్రజల

(మిగతా 8వ పేజీలో)

ఫెడరల్ స్ఫూర్తి – జాతీయ విద్యావిధానం

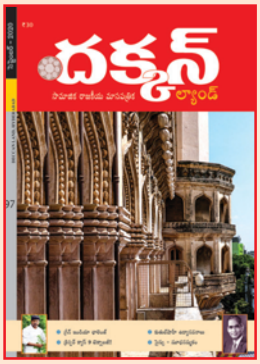

కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇస్రో మాజీ చైర్మన్ కస్తూరి రంగన్ అధ్యక్షతన నియమించిన కమిటీ యిచ్చిన నివేదిక ఆధారంగా విద్యా మంత్రిత్వశాఖ ఒక విధాన పత్రాన్ని 67 పేజీలతో తయారు చేసింది. జాతీయ విద్యావిధానం – 2020 పేరుతో కేంద్ర ప్రభుత్వం 2020 జులై 29న ఆమోదించింది. ఈ విధానపత్రం మనదేశాన్ని నాలెడ్జి సెంటర్‌గా మారుస్తుందని, మనదేశం ప్రపంచ దేశాలకు మార్గదర్శి అవుతుందని కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రకటించింది.

భారత ఉపఖండం వివిధ భాషలు, ప్రజలు, మతాలు, కులాలు, చరిత్ర, సంస్కృతులు వంటి విభిన్నతకు నిలయమని, ఏకత్వంలో భిన్నత్వం కలిగిన సర్వోన్నతమైన అస్తిత్వం దీనికున్నదని, ప్రపంచంలో అత్యంత ఔన్నత్యం పొందిందని మనం చిన్నప్పుడు మన సాంఘిక శాస్త్ర పాఠాల్లో చదువుకున్నాం. స్వాతంత్ర్యానికి ముందూ, తర్వాతా ఈ విభిన్నతను కాపాడుకునే ప్రయత్నాలు నిరంతరం జరుగుతూనే ఉన్నాయి. మనం కూడా 'స్థానికత', 'ప్రాంతీయత' అనే మౌలిక భావనల ప్రేరణతో సుదీర్ఘకాలం ఉద్యమాలు, పోరాటాలు చేసి తెలంగాణాను సాధించుకున్నాం. తెలంగాణ భాష, సాహిత్యం, చరిత్ర, సంస్కృతి, వనరుల వినియోగం, వాటి పరిరక్షణ ధ్యేయంగా ఉద్యమించి విజయం సాధించాం. తెలంగాణ సాధించిన తరువాత మన ధ్యేయాల సాధనకోసం అన్ని రంగాలలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అవిరళ కృషి చేస్తూనే ఉంది.

ముఖ్యంగా విద్యారంగంలో మన భాష, సంస్కృతి, చరిత్రకు అత్యంత ప్రాధాన్యతయిస్తూ మన పాఠ్యగ్రంథాలు రూపొందాయి. విద్యార్థుల్లో సృజనాత్మకత, నైపుణ్యాలు పెంచే విధంగా మొదటి తరగతి నుండి 10వ తరగతి వరకు సిలబస్‌లో మార్పులు జరిగాయి. ఆదివాసీ, గిరిజన, వెనుకబడిన కులాల కోసం గురుకుల పాఠశాలల ఏర్పాటు జరిగింది. ఇవి 100 శాతం విద్యా ఫలితాలు సాధించాయి. మాతృభాషలో విద్యాబోధనకు పెద్దపీట వేసింది. ఉర్దూ మీడియంలో అనేక పాఠశాలల ఏర్పాటు జరిగింది. ఉర్దూ అకాడమీ, సాహిత్య అకాడమీ, తెలంగాణ సాంస్కృతికశాఖ వంటివి ఏర్పాటయ్యాయి. ఆదివాసీ, గిరిజన, జానపద సాంస్కృతిక రంగాలకు అధిక ప్రాధాన్యతలను యిచ్చి మన ప్రాంత ఔన్నత్యాన్ని నిలబెడుతుంది. 10 జిల్లాలను 33 జిల్లాలుగా వికేంద్రీకరించి పాలనను ప్రజల వద్దకు తీసుకువెళ్ళింది. ఈ నేపథ్యంలో ఈ జాతీయ విద్యావిధానాన్ని విశ్లేషించుకోవాలి. ఈ విధానపత్రం ప్రాథమిక విద్యనుండి ఉన్నత విద్య వరకు కేంద్రీకరణను ప్రతిపాదిస్తున్నది. దీని నిర్వహణ కోసం వేరు వేరు కమీషన్లు ఏర్పాట్లు చేస్తుంది.

ఈ విధాన పత్రంలో హిందీ, సంస్కృతం వంటి కొన్ని భాషలకు అధిక ప్రాధాన్యత యిచ్చారు. భారతీయ ప్రాచీన భాషల లిస్టులోగానీ, ప్రాంతీయ భాషల లిస్టులో గానీ ఉర్దూ భాష గురించి ప్రస్తావన లేదు. రిజర్వేషన్ల ప్రస్తావన లేదు. భారతీయ జ్ఞానాన్ని సుసంపన్నం చేసిన మధ్యయుగాల చారిత్రక అంశాలు చోటు చేసుకోలేదు. ఇప్పటికే అకడమిక్ ఇయర్ తగ్గిన కారణంగా పలు పాఠ్యాంశాలను తొలగించారు. ముఖ్యంగా రాజ్యాంగ స్ఫూర్తి, పర్యావరణం, లౌకిక భావనలను తొలగించారు.

దీనితో విద్యావిషయాలలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అధికారాలు, బాధ్యతలు, హక్కులు, స్థానిక, సంస్కృతి సంప్రదాయాలను కాపాడుకునే స్వేచ్ఛ రాష్ట్రాలకు ఉండదు. విద్య కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఉమ్మడి బాధ్యత (కంకరెంట్‌లిస్ట్)కు విఘాతం కలుగుతుంది.

మనకు సమగ్రమైన శాస్త్రీయ విద్యావిధానం లేదని, ఈ విద్యావిధానం అన్ని రంగాలలో ప్రజల అభ్యున్నతికి దోహదకారిగా లేదని పలువురు విద్యావేత్తల, భాషావేత్తల, మేధావుల అభిప్రాయం.

వేదకుమార్.యం

(మణికొండ వేదకుమార్)

ఎడిటర్

(6వ పేజీ తరువాయి)

సమస్యలు వాటంతట అవే పరిష్కరింపబడతాయని ఆయన ఉద్దేశం.

1938 అక్టోబరు 24న తేదీన హైదరాబాదు స్టేట్ కాంగ్రెసు ఏర్పడింది. దానికి స్వామిజీ కార్యదర్శిగా ఎన్నుకో బడ్డారు. ఈ సంస్థకు సంపూర్ణ స్వరూపం ఏర్పడక ముందే నిజాం ప్రభుత్వం దానిని నిషేధించింది. ఆ నిషేధాజ్ఞను ఉల్లంఘించినందుకు స్వామిజీ జైలు శిక్షకు గురయ్యారు. ప్రభుత్వం ఆయనను అరెస్టు చేసి, కాళ్ళకు బేడీలు తగిలించారు. ఒక నిక్కరు, గొంగలి, చెంబు, కంచం ఇచ్చారు. ఆయనతో రోజూ ఎనిమిది గంటలు పనిచేయించారు. మొదటిసారే ఆయను పదిహేను నెలలు జైలులో ఉంచారు. రాష్ట్రంలో వందేమాతరం ఉద్యమం కూడా అప్పుడే వచ్చింది. గాంధీజీ సూచనపై స్టేట్ కాంగ్రెసు తన సత్యాగ్రహాన్ని విరమించుకుంది. నాయకులందరూ సేవాశ్రమం వెళ్ళి గాంధీజీతో సంప్రదింపులు జరిపారు. సేవాశ్రమం నుంచి తిరిగి రాగానే స్వామిజీ ఆనాటి సంస్థాన ప్రధాని సర్ అక్బర్ హైదరీకి లేఖ రాస్తూ ప్రజాపోరాటాలను, మతపోరాటాలుగా భావించరాదని హెచ్చరిస్తూ, తన పోరాటాన్ని తిరిగి కొనసాగించారు. 1940 నవంబరు 11వ తేదీన స్వామిజీని ప్రభుత్వం మళ్ళీ అరెస్టు చేసి పదిహేను మాసాలు నిజామాబాద్ కోట జైలులో ఉంచింది. 1946-47లలో స్వామిజీ మూడవసారి అరెస్టయి మరో 16 నెలలు కారాగార జీవితం గడిపారు. 1946 లోనే స్వామిజీ స్టేటు కాంగ్రెసుకు అధ్యక్షునిగా ఎన్నుకోబడ్డారు. హైదరాబాదు సంస్థానం స్వాతంత్ర్య పోరాట చరిత్రలో నాలుగున్నర సంవత్సరాలుగా సుదీర్ఘ జైలు జీవితం అనుభవించింది స్వామి రామానంద తీర్థయే. దేశానికి స్వాతంత్ర్యం లభించిన రోజున ఢిల్లీలో నెహ్రూ ఇచ్చిన జాతీయ పతాకం తీసుకుని హైదరాబాదు రాగానే స్వామిజీని పోలీసులు తిరిగి అరెస్టు చేసి చంచల్‌గూడ జైలులో నిర్బంధించారు. పోలీసు చర్య తరువాత ఆయన విడుదలయ్యారు.

హైదరాబాదు సంస్థానంలోని కాంగ్రెసు రాజకీయోద్యమం ఆనాడు రెండు రకాలుగా నడిచింది. ఒకటి మితవాద ధోరణితో, రెండోది తీవ్రవాద ధోరణితో. ఒక వర్గం నిజాం నవాబుతో సంప్రదింపులు జరుపుతూ సఖ్యంగా రాజకీయ పరిష్కార మార్గం గురించి సయోధ్యతో ఆలోచించడం మంచిదనే దృష్టితో ఉండేది. ఇక మరో వర్గం తెలంగాణలోని యువత. వీరు తీవ్రవాద కార్యక్రమాలతో తప్ప నిజాం పాలనను అంతమొందించడం సాధ్యం కాదనే అభిప్రాయం కలిగి ఉండేది. ఈ వర్గం వారు స్వామిజీని తమ నాయకునిగా బలపరిచారు. స్వామిజీ స్టేట్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులుగా కాగానే సంస్థాన ప్రజా ఉద్యమంలో అతివాద రాజకీయాలను ప్రవేశపెట్టారు. దానితో ఆయనపై తీవ్రవాది అనే ముద్రపడింది.

స్వామిజీ స్టేట్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా ఉన్న సమయంలోనే ఆయన తెలంగాణలోని గ్రామాలలో పర్యటించారు. ఆ రోజులలో గ్రామాలలోని పరిస్థితులు అత్యంత దారుణంగా ఉండేవి. రజాకార్లు ఈ సంస్థానంలోని ముస్లిమ్‌లు రాజులు, మహమ్మదీయేతరులందరూ వారికి దాసులనే నినాదాలతో అరాచకాన్ని సృష్టించసాగారు. ప్రజలపై అనేక రకాల అకృత్యాలు చేస్తూ భయోత్పాతం కలిగించారు. ఒక వైపు మిలటరీ, పోలీసుల దాడులు, మరొకవైపు కమ్యూనిస్టు దళాల దాడులు ఈ రెండింటి మధ్య ప్రజల జీవితం నలిగిపోయేది. పోలీసులను పగటి దొరలని, కమ్యూనిస్టులను చీకటి దొరలని ఆ రోజులలో అంటూ ఉండేవారు. దీన్నే 'రాత్‌కీ సర్కార్, దిన్‌కే సర్కార్' అనేవారు. ఇటువంటి అననుకూల వాతావరణంలో స్వామిజీ గ్రామాలలోకి అడుగు పెట్టారు. ఆయనకు ఎటువంటి అధికారం లేదు. పోలీసు రక్షణ లేదు. అయినా వెనుకడుగు వేయలేదు. భయంతో గ్రామాలను వదిలి వెళ్ళిపోతున్న రైతులను పిలిచి వారికి ధైర్యాన్ని నూరిపోశారు. వారిలో ఆత్మ స్థైర్యాన్ని నింపారు. పల్లె ప్రాంతాలలో జీవచ్ఛవాలలా ఉన్న ప్రజలకు మళ్ళీ ప్రాణం పోశారు. వారికి బ్రతుకుపై ఆశలు చిగురింపజేశారు.

స్వామిజీ స్టేట్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా ఉన్న కాలంలోనే హైదరాబాదులో భూసంస్కరణలు జరిగాయి. హైదరాబాదు కౌలుదారీ చట్టం వచ్చింది. ఇది అందరికీ ఆమోదయోగ్యం గానే గాక ఆనందదాయకంగా మారింది. దేశానికంతటికీ మార్గదర్శకంగా నిలిచింది. బూర్గుల ప్రభుత్వ హయాంలో ఈ భూసంస్కరణలను వీరు వేగవంతం చేయించారు.

స్వామిజీ మొదటిసారి గుల్బర్గా నుంచి, రెండవసారి ఔరంగాబాదు నుంచి లోకసభకు పోటీ చేశారు. హైదరాబాదు స్టేట్ కాంగ్రెసు నాయకత్వాన్ని వదిలేసిన తరువాత స్వామిజీ నిర్మాణాత్మకమైన కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నారు. ఆధ్యాత్మిక రంగంలో పూర్తిగా నిమగ్నమయ్యారు. హైదరాబాదు ఖాదీ సమితి అధ్యక్షునిగా పనిచేశారు. తెలంగాణ ప్రముఖ కాంగ్రెసు నాయకులు పి.వి. నరసింహారావు, జమలాపురం కేశవరావు, కోదాటి నారాయణరావు, ఇంకా కాళోజీ మొదలైన ప్రముఖులంతా స్వామీజీ శిష్యులే.

స్వామిజీది ఒకరికి లోబడి ఉండే తత్త్వం కాదు. తలెత్తి ప్రశ్నించే నైజం, పోలీసు చర్య తరువాత కమ్యూనిస్టులను అణచివేసే తీవ్రహింసా పద్ధతిని ఆయన తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. స్వామిజీ కేంద్రంపై తీసుకొని వచ్చిన ఒత్తిడి వల్లనే రాష్ట్రంలో మిలటరీ పాలనను తొలగించి ఎం.కె. వెల్లోడి ముఖ్యమంత్రిగా సివిల్ ప్రభుత్వం ఏర్పాటయింది. కమ్యూనిస్టులు జరిపిన సాయుధ పోరాటాన్ని కూడా స్వామిజీ సమర్థించలేదు.

నల్లగొండ జిల్లా హుజూర్‌నగర్ తాలూకా చిల్లేపల్లి అనే గ్రామంలో కుటీరం ఏర్పాటు చేసుకొని కొంతకాలం అక్కడి ప్రజలకు శాంతిబోధలు చేశారు. స్వామిజీ షష్టిపూర్తి ఉత్సవం హైదరాబాదులో లాల్‌బహదూర్ శాస్త్రిగారి అధ్యక్షతన అత్యంత వైభవంగా జరిగింది. ఆ సందర్భంలో ఆయన పట్ల అశేష జనవాహిని ప్రకటించిన భక్తి గౌరవాలు స్వామిజీకి ప్రజలలో ఉన్న ఆదరణ ఎటువంటిదో స్పష్టం చేశాయి. ఇంతటి మహనీయుడైన ఆయన 1972 జనవరి 22వ తేదీన హైదరాబాదులో తుదిశ్వాస విడిచారు. పలురాష్ట్రాలలోని ఆయన శిష్యులు ఆయన స్మారకార్థం 'స్వామి రామానందతీర్థ సాంఘిక, ఆర్థిక పరిశోధన సంస్థ'ను హైదరాబాదులో స్థాపించారు. గత ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం నెలకొల్పిన 'గ్రామీణ విశ్వవిద్యాలయా'నికి స్వామి రామానంద తీర్థ పేరును పెట్టి ఆయనకు నివాళులర్పించింది.

(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన ***'తెలంగాణ తేజోమూర్తులు'*** *నుంచి)*

- డా॥ టి. గౌరీశంకర్

200ల ఏండ్ల కిందట

నిజాంని ముంచిన పామర్ అండ్ కంపనీ

నోట్ల రద్దు- దాని తర్వాతి పరిణామాల మూలంగా ఇవ్వాళ దేశ వ్యాప్తంగా ప్రజలకు బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థపై నమ్మకం పోయింది. పైసలున్నా డిపాజిట్లు చేసేందుకు జనం సిద్ధంగా లేరు. నిజానికి విజయ్‌మాల్యా, నీరవ్ మోడి, లలిత్ మోడి, దీపక్ తల్వార్, మెహుల్ చోక్సి ఇట్లా కొన్ని వందల మంది 'ఘరానా దొంగలు' బ్యాంకులను ముంచి దర్జాగా విదేశాల్లో షికార్లు చేస్తున్నారు. మరోవైపు భారతదేశ సగటు మనిషి బ్యాంకులో ఉన్న తన ఖాతాలోని సొమ్మును విత్‌డ్రా చేసుకునేందుకు ఎటిఎంల చుట్టూ చక్కర్లు కొట్టాల్సి వస్తున్నది. మరోవైపు ఇంటి దొంగలు పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్‌లో వేల కోట్లను మెక్కేసిండ్రు. అట్లాగే చందాకొచ్చార్ తాను చైర్మన్‌గా ఉన్న ఐసిఐసిఐ బ్యాంకు లావాదేవీల్లో అవకతవకలకు పాల్పడినట్లు వార్తలు వస్తున్నాయి. తాజాగా ఐడిబిఐ బ్యాంక్ ఉన్నతాధికారులు కిశోర్ కారత్, మెల్విన్ రెగోలు అవినీతికి పాల్పడ్డారని సిబిఐ కేసులు నమోదు చేసింది. ఇది వర్తమానం. చరిత్రలో కూడా ఇలాంటి బ్యాంకింగ్ మోసాలు, దివాళాలు చాలానే ఉన్నాయి. హైదరాబాద్‌లో 1901లో స్థాపితమైన శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషానిలయం వారు అధిక వడ్డీ ఇస్తుందనే ఆశతో అర్బత్తునాట్ కంపెనీలో తమ సొమ్మును దాచి పెట్టినారు. అయితే ఆ కంపెనీ 1906లో దివాళ ప్రకటించడంతో ఆ గ్రంథాలయం ఆదిలోనే ఇబ్బందులు ఎదుర్కొంది. ఈ కంపెనీ మద్రాసు కేంద్రంగా నడిచింది. హైదరాబాద్‌లో దాని శాఖ ఉండింది. దీని లాంటిదే మరో విదేశీ బ్యాంక్/సంస్థ పామర్ అండ్ కంపెనీ. అధిక వడ్డీలు వసూలు చేస్తూ నిజాం ప్రభుత్వ ధనాన్ని కొల్లగొట్టింది. ఈ బ్యాంక్ అక్రమాలు, మోసాలు, అవినీతిని బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ చార్లెస్ మెట్కాఫె (1785-1846) తప్పుపట్టిండు చివరికి లండన్‌లోని కోర్టువరకూ ఈ వ్యవహారాలు వెళ్ళినాయి.

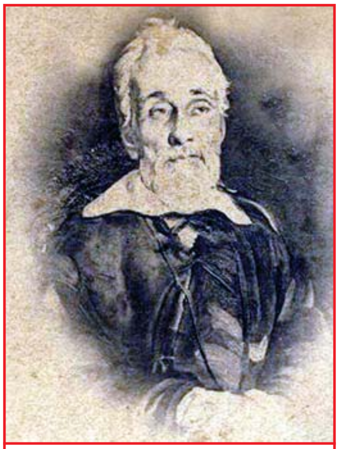

సీనియర్ విలియమ్ పామర్

దేశంలో వివిధ సంస్థానాధీశులతో ఒప్పందం కుదుర్చుకున్న మాదిరిగానే రెండో నిజామ్ నిజాం అలీఖాన్ (1762-1803)తో బ్రిటీష్ గవర్నర్ జనరల్ 'సైన్య సహకార పద్ధతి'న 1798, 1800ల సంవత్సరాల్లో రెండు వేర్వేరు ఒప్పందాల్ని కుదుర్చుకున్నారు. ఈ ఒప్పందాల ప్రకారం సైన్యంలో నియామకాలు, నియంత్రణ అంతా బ్రిటీష్ అధికారుల చేతిలో ఉంటుంది. నిజాం రాజ్యంలో ఎక్కడ శాంతి భద్రతల సమస్యలు తలెత్తినా ఈ సైన్యం రంగంలోకి దిగుతుంది. అయితే ఈ సైన్యం జీతభత్యాలు, వాటి నిర్వహణకు అయ్యే ఖర్చులన్నీ నిజాం ప్రభుత్వమే భరించాల్సి ఉండేది. వీటి ఆర్థిక వ్యవహారాల రాత కోతలు, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలన్నీ నిజాం ప్రభుత్వం తరపున ఆనాడు ప్రధానమంత్రిగా ఉన్న రాజా చందూలాల్ (1766-1845) నిర్వహించేవాడు. చందూలాల్ 1808 నుంచి ఈ బాధ్యతలు స్వీకరించాడు. ఈయన పూర్తిగా అవినీతి పరుడు. బ్యాంక్ అధికారులతో కుమ్మక్కయి ప్రభుత్వానికి లక్షల రూపాయల నష్టాన్ని వాటిల్ల జేసిండు. చందూలాల్ భార్యకు ఆనాటి బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ కిర్క్‌పాట్రిక్ భార్య ఖైరున్నీసా బేగమ్‌తో మంచి సంబంధాలు, మిత్రత్వం ఉండేది. అందివచ్చిన ఏ అవకాశాన్ని జారవిడుచుకోకుండా ఆయన తన 'పనులు' చక్కబెట్టుకునేవాడు.

ఆనాడు చాలా మంది బ్రిటీష్ అధికారులు స్థానికంగా ఉన్నటువంటి ముస్లిం నవాబుల అమ్మాయిలను వివాహమాడేవారు. ఇది తమ విధి నిర్వహణకు తోడ్పడుతుందని కూడా వారు భావించేవారు. అట్లా హైదరాబాద్‌లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్‌గా ఉన్నటువంటి కిర్క్‌పాట్రిక్ రాజ కుటుంబానికి చెందిన ఖైరున్నీసాను వివాహమాడినాడు. అలాగే విలియమ్ పామర్ (1740-1816) అనే బ్రిటీష్ మేజర్, తాను లక్నోలో ఉన్న సమయంలో అవధ్ సంస్థానానికి చెందిన ఫైజున్నీసా బేగమ్‌ని (1828లో మరణం) 1780 ఆ ప్రాంతంలో వివాహమాడినాడు. ఈయనకు అంతకుముందే ఇంగ్లండ్‌లో మరో స్త్రీతో పెళ్ళయింది. ఈయన గ్వాలియర్, లక్నో, పూనా రెసిడెన్సీల్లో రెసిడెంట్‌గా విధులను నిర్వహించినాడు. విలియం పామర్‌కు వారన్ హేస్టింగ్స్ కాలం నుంచి గవర్నర్ జనరల్స్‌తో సత్సంబంధాలున్నాయి. ఆ తర్వాత కార్న్‌వాలిస్ కాలంలో కూడా ఇవి కొనసాగాయి. ఈ సంబంధాలను ఆసరాగా చేసుకొని ఇంగ్లండ్‌కు చెందిన భార్యకు పుట్టిన ఈయన కుమారుడు జాన్ పామర్ కలకత్తాలో 'పామర్ అండ్ కంపెనీ' పేరిట ఒక బ్యాంక్/సంస్థని 1809లో స్థాపించినాడు. దీని హైదరాబాద్ శాఖను 'ఫైజున్నీసా బేగమ్'కు పుట్టిన విలియమ్ (తండ్రీ కొడుకులకు ఒకే పేరున్నది) పామర్ చూసుకునేవాడు.

అంతకుముందు ఈ విలియమ్ పామర్ (జూనియర్) తన 19వ యేట ఇంగ్లండ్‌లో చదువు ముగించుకొని హైదరాబాద్

వచ్చిందు. ఈయన బ్రిటీష్ రెసిడెన్సీకి, మిలిటరీకి సంబంధం లేకుండా నేరుటీ నిజాం అంతరంగిక సైన్యంలో ఉద్యోగిగా చేరినాడు. త్వరలోనే బ్రిగేడియర్ స్థాయికి ఎదిగిండు. బహుశా తన తల్లి ముస్లిం కావడం కూడా ఇందుకు ఉపయోగ పడి ఉంటుంది. ఈయన నిజాం సంస్థానంలో ఉద్యోగం చేసిన మొట్టమొదటి బ్రిటీష్ జాతీయుడు. ఈ దశలో అంటే పామర్ 1810లో తన ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేసి తన అన్న జాన్ పామర్, సొంత తమ్ముడు హేస్టింగ్స్ పామర్‌తో కలిసి బ్యాంకింగ్ రంగంలోకి దిగినాడు. ఈ బ్యాంక్ కేంద్ర కార్యాలయం బ్రిటీష్ రెసిడెన్సీ (కోటీ)కి సమీపంలోనే ఉండేది. బహుశా ఈనాడు కోటీలో ఉన్న ఆంధ్రాబ్యాంక్ ప్రాంతంలోనే ఆ బ్యాంక్ ఉండేది. తర్వాతి కాలంలో కొంచెం అటు ఇటుగా ఈ వీధినంతా బాంక్‌స్ట్రీట్‌గా పిలిచే వారు. ఇప్పటికీ ఈ ప్రాంతాన్ని అలాగే పిలుస్తారు. ఈ కంపెనీలో పామర్ కుటుంబంతో పాటుగా గుజరాత్‌కు చెందిన మిలియనీర్, వ్యాపారస్తుడు సేట్ బంకట్ దాస్ అనే అతను కూడా భాగస్వామిగా చేరిండు. ఎంత పెద్దమొత్తంలో డబ్బు కావాల్సిన క్షణాల్లో సమకూర్చే సత్తా ఈయన కుండేదని 'నిజాం హిజ్ హిస్టరీ' అనే పుస్తకంలో హెన్రీ జార్జ్ బ్రిగ్స్ రాసినాడు. ఈ బ్యాంక్‌లో పెట్టుబడి పెట్టిన మరో వ్యక్తి హైదరాబాద్ బ్రిటీష్ రెసిడెన్సీలో డాక్టర్ (సర్జన్)గా పనిచేస్తున్న (అప్పటికి) విలియమ్ క్రీ. ఈయన రెండు లక్షల రూపాయలను ఇన్వెస్ట్ చేసినాడు. అలాగే సామ్యూల్ రస్సెల్ అనే హైదరాబాద్-బ్రిటీష్ సైన్యంలో పనిచేసిన వ్యక్తి 13 లక్షల రూపాయలను పెట్టుబడిగా పెట్టిండు. అట్లాగే వారెన్ హేస్టింగ్స్ కుటుంబంలోని అమ్మాయిని వివాహమాడిన విలియమ్ రంబోల్డ్ (ఈతని తాత థామస్ రంబోల్డ్ మద్రాసు గవర్నర్‌గా పనిచేసిండు. అత్యంత అవినీతి పరుడిగా ఆయనకు ముద్ర ఉన్నది) కూడా ఇందులో పెట్టుబడి పెట్టినాడు. సామ్యూల్ రస్సెల్ హైదరాబాద్‌లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్స్‌గా పనిచేసిన హెన్రీ రస్సెల్‌తో ఎలాంటి బాంధవ్యం లేకున్నా నామస్వామ్యంతో బాంధవ్యమున్నట్లుగా నమ్మించి తన కార్యకలాపాలు నిర్వహించుకునేవాడు. ఈ సంస్థ 1816లో లైసెన్స్ కోసం ఈస్టిండియా కంపెనీకి అప్లయి చేసుకున్నది. ఈస్టిండియా కంపెనీ 1797లో చేసిన చట్టం ప్రకారం ఇంగ్లండ్‌కు చెందిన ఏ బ్యాంక్ లేదా ఆర్థిక సంస్థ ప్రత్యక్షంగా స్థానిక సంస్థానాధీశులతో ఎలాంటి లావాదేవీలు చేయకూడదనే నిబంధన ఉండేది. అలాగే ఈస్టిండియా కంపెనీ ఉద్యోగులు ఎవ్వరు కూడా ఇలాంటి లావాదేవీలు చేయకూడదనే నిబంధన కూడా ఉండేది. ఒక్క డాక్టర్లకు మాత్రం 1840వకు ఈ మినహాయింపు ఉండేది.

వీటన్నింటిని ఆసరా చేసుకొని తమ తండ్రికి ఈస్టిండియా కంపెనీ గవర్నర్ జనరల్ దగ్గర ఉన్న పరపతిని ఉపయోగించి పామర్ సోదరులు బ్యాంక్‌కు అనుమతిని పొందినారు. ఈ అనుమతిని ఈస్టిండియా కంపెనీ మంజూరు చేస్తూ బ్యాంక్ హైదరాబాద్ లావాదేవీలు 'బ్రిటీష్ రెసిడెంట్' ఉత్తర్వులకు లోబడి ఉండాలని నిర్దేశించింది. ఇట్లా హైదరాబాద్‌లో తమ లావాదేవీలు ప్రారంభించిన పామర్ అండ్ కంపెనీ ఆది నుంచి లాభాల్లో నడిచింది. ఈ దశలోనే బ్రిటీష్ వారితో కుదుర్చుకున్న 'సైన్య సహకార ఒడంబడిక' మేరకు ఏడాదికి దాదాపు ఎనిమిది లక్షల రూపాయలు జీతభత్యాలు, నిర్వహణ కింద నిజాం ప్రభుత్వం భరించాలి. ఇందుకు నిజాం ప్రభుత్వం వద్ద తగినంత సొమ్ము లేక పోవడంతో 'బ్యాంక్'నుంచి ఈ మొత్తాన్ని అప్పుగా తీసుకునేవారు. ప్రతియేటా ఇదే తంతు జరిగేది. దీనికి మొదట్లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ గ్యారంటీర్‌గా వ్యవహ రించారు.

సైనిక దుస్తులైన ఎర్రకోటులో విలియం పామర్ (సీనియర్), ఆయన ఇండియన్ భార్య ఫైజున్నీసా బేగమ్ (వడిలో కూతురు మేరీతో), నిలబడి ఉన్న బాలుడు విలియం పామర్ (జూనియర్) ప్రక్కన హేస్టింగ్స్ పామర్. కూర్చున్న వారిలో ఫైజున్నీసా సోదరి నూర్ బేగమ్ కూడా ఉన్నది. మిగత వారు పిల్లల దాసీలు. ఈ చిత్రాన్ని 1785లో గీసింది జోహన్న్ జొఫ్ఫాని (1733-1810)

పామర్ అండ్ కంపెనీ ఒక్క బ్యాంకింగ్ రంగంలోనే గాకుండా హైదరాబాద్ రాజ్యం నుంచి పత్తి, టేకు కలపను పెద్ద ఎత్తున ఇంగ్లండ్‌కు ఎగుమతి చేసింది. మరఠ్వాడా ప్రాంతంలో పండే పత్తిని, పాల్వంచ ప్రాంతంలో దొరికే మేలు రకమైన టేకును విదేశాలకు ఎగుమతి చేసేవారు. వీరి ఎగుమతి సజావుగా సాగడానికి రోడ్డు మార్గం కాకుండా గోదావరి నదీ మార్గాన్ని ఎంచుకున్నారు. ధవళేశ్వరం వద్ద ఆనకట్ట కట్టిన ఆర్థర్ కాటన్ సేవలను కూడా ఇందుకోసం వినియోగించుకున్నారు. గోదావరీ నది సముద్రంలో కలిసే ప్రాంతంలో అప్పటి రాయల్ నేవికి చెందిన కెప్టెన్ చార్లెస్ టైలర్ సేవలను కూడా వినియోగించుకున్నారు. ఇదంతా ప్రభుత్వం సొమ్ముతో ప్రయివేటు సోకు చేయడమే! చార్లెస్ టైలర్ పామర్ అండ్ కంపెనీ కోసం 'కోరింగ'లో పెద్ద ఓడరేవునే నిర్మించినాడు.

నిజానికి పామర్ అండ్ కంపెనీ స్థాపనలో ప్రధానోద్దేశ్యం వ్యాపారం చేయడం. కాని లాభాలు అధికంగా ఉంటాయని తలచి

బ్యాంకింగ్ రంగంలోకి అడుగు పెట్టింది. ఇట్లా ప్రజల నుంచి ఏడాదికి 12శాతం వడ్డీ చెల్లించే విధంగా డిపాజిట్లను స్వీకరించారు. ఇదే కంపెనీ నిజాం ప్రభుత్వానికి ఏడాదికి 24శాతం వడ్డీపై అప్పులను ఇచ్చింది. ఈ దశలో హైదరాబాద్‌లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్‌గా నియమితులైన సర్ చార్లెస్ మెట్కాఫె బ్యాంకు వసూలు చేస్తున్న అధిక వడ్డీపై అభ్యంతరం వ్యక్తం జేసినాడు. అంతేగాకుండా 20లక్షల రూపాయల క్లెయిమ్స్ చెల్లబోవని ప్రకటించినాడు.

చార్లెస్ మెట్కాఫె

అలాగే గతంలో నిజాం ప్రభుత్వంలో పనిచేసినందుకు విలియమ్‌పామర్‌కు చెల్లించే భత్యాల చెల్లింపులను ఆపు చేయించినాడు. 1820 నాటికి 60 లక్షల రూపాయలను అప్పుగా ఇవ్వకుండానే ఇచ్చినట్టుగా కంపెనీ దొంగ లెక్కలను చూపించిందని ఇదంతా మోసమని కేసు నడిచింది. ఈ కేసులో విలియమ్ రంబోల్డ్ కోర్టులో ఒక పత్రాన్ని దాఖలు చేస్తూ 1815, 1816, 1817, 1818 మరియు 1819 సంవత్సరాలకు గాను పామర్ అండ్ కంపెనీ నిజాం ప్రభుత్వానికి 42,41,452 రూపాయలను అడ్వాన్స్‌గా చెల్లించినట్లు పేర్కొన్నది. అయితే అదే పత్రాల్లో 1820నాటికి 40 లక్షల రూపాయలు అడ్వాన్స్‌గా ఒక్క ఏడాదిలోనే ఇచ్చినట్లుగా తెలిపింది. అంటే సైన్యం జీత భత్యాల కోసం 1815 నుంచి 1819 వరకు సంవత్సరానికి దాదాపు ఎనిమిది లక్షల రూపాయల చొప్పున చెల్లిస్తూ ఒక్క 1820లోనే 40 లక్షలు చెల్లించినట్లు చెప్పడం అవినీతి జరిగిందనడానికి రుజువులు దొరికాయి. ఎందుకంటే ఒక్క ఏడాదిలోనే పదింతలుగా జీతభత్యాలు పెరగడమనేది అసంభవం. ఈ దొంగ లావాదేవీల్లో నిజాం ప్రధానిగా పనిచేసిన రాజా చందూలాల్‌కు వాటాలు దక్కాయి. ఇట్లా మోసపూరితంగా ప్రభుత్వ సొమ్మును కాజేయడాన్ని రెసిడెంట్ చార్లెస్ మెట్కాఫె అటు కలకత్తా కోర్టులోనూ, ఆ తర్వాత లండన్‌లోనూ సమర్ధవంతంగా వాదించి నిజాం ప్రభుత్వానికి మేలు జేసిండు.

ఈ మోసాల్లో చాలామంది అధికారులకు భాగస్వామ్య ముండింది. బ్రిటిష్ రెసిడెంట్‌గా పనిచేసిన హెన్రీ రస్సెల్ మద్రాసులో దుబాసీగా పనిచేసిన లంగర్ పాపయ్యతో కలిసి మోసాలకు పాల్పడ్డారని ఈస్టిండియా కంపెనీ ఆయన్ని పదవీలోంచి తప్పించింది. తర్వాత ఈ విషయాన్ని రస్సెల్ బంధువు ప్రఖ్యాత ఆంగ్ల నవలా రచయిత వాల్టర్‌స్కాట్ తన 'సర్జన్స్ డాటర్'లో రికార్డు చేసినాడు. నిజానికి ఆనాడు బ్రిటీష్ అధికారులు అందరికీ దగ్గరి సంబంధ, బాంధవ్యాలుండేవి. దీంతో ఏ స్థాయిలోనైనా తమ పనులు చకచకా నెరవేర్చుకునేవారు. రంబోల్డ్‌కు హేస్టింగ్ కుటుంబంతో, విలియం పామర్ (జూనియర్) చెల్లె మేరి వివాహం హైదరాబాద్ రాజ్యంలో ఉన్నతాధికారిగా పనిచేసిన ఫిలిప్ మెడోస్‌తో జరిగింది. విలియం (సీనియర్) మేనల్లుడు ఎడ్వర్డ్ పామర్ డాక్టర్‌గా పనిచేసిండు. మంత్రులందరితో సన్నిహిత సంబంధాలుండేవి. మొత్తమ్మీద చాపకింద నీరులా హైదరాబాద్ ఆదాయానికి గండి కొట్టడం, మోసపూరితంగా స్వాహా చేయడం జరిగింది.

–సంగిశెట్టిశ్రీనివాస్,
m:98492 20321
e: sangishettysrinivas@gmail.com

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

మన దక్కన్‌ల్యాండ్ మాసపత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ, పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్‌ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్నాం. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశ్లేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

చిరునామా :

TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

అలనాటి మేటి తెలంగాణ శాసనాలు-1

ఇక్ష్వాకు రుద్రపురుషదత్తుని
ఫణిగిరి ధర్మచక్ర పశస్తి శాసనం

శిలాయుగంలో కొండ చరియల కింద వేసిన బొమ్మలు, గీతలతోనే తెంగాణలో తొలిసారిగా రాత ప్రారంభమైంది. తెలంగాణాలో అక్షరాలను పోలిన రాతలను, యాదాద్రి - భువనగిరి జిల్లాలోని రాయగిరి వద్ద గల ఇనుప యుగపు సమాధుల్లో బయల్పడిన కుండలపై గల గీతలు నిరూపించాయి. వాటిలో కొన్ని మౌర్యుల అక్షరమాలలోని కొన్ని అక్షరాలకు సరిపోలటం ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించాయి. ఆ గుర్తుల్ని సమాచార వ్యక్తీకరణకు వినియోగించారని తెలుస్తుంది. రాయగిరి ఇనుపయుగపు సమాధుల గోడలు, మట్టి కుండలపై మొత్తం 132 గుర్తులను అప్పటి నిజాం రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖ, సంచాలకులు గులాం యాజ్దాని గుర్తించి, వాటిపై విస్తృత అధ్యయనం చేసి, మనదేశపు తొలి లిపి అయిన బ్రాహ్మీ ఇక్కడే పురుడు పోసుకుందా అన్న అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేశారు. ప్రముఖ లిపి పరిశోధకులు బూలర్, వీటిల్లో కొన్ని గుర్తులు, భట్టిప్రోలు ధాతుపేటిక శాసనాక్షరాల్ని పోలి ఉన్నాయన్న విషయాన్ని ప్రతి శాసన పరిశోధకుడూ గమనించాలి. ఇదే కాలానికి చెందిన ఇలాంటి గుర్తులే ఉన్న ఆధారాలు, తెలంగాణాలోని నిజామాబాద్ జిల్లా పోచంపాడు, మునుపటి మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలోని ఉప్పేరు, చిన్నమారూరు, ఉప్పలపాడు, కరీంనగర్ జిల్లాలోని కదంబాపూరు, నల్లగొండ జిల్లాలోని ఏలేశ్వరం వద్ద వెలుగు చూశాయి.

క్రీ.పూ. 3వ శతాబ్దిలో, తెలంగాణా కూడా, మౌర్య చక్రవర్తి అశోకుని పాలనలోనే ఉన్నా, అతని శాసనాలు, తెలంగాణాకు పొరుగు రాష్ట్రాలైన కర్ణాటక, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లలో లభించాయిగానీ, తెలంగాణాలో దొరకలేదు. కానీ మౌర్యుల చివరి కాలంలో శాతవాహనుల కంటే బాగా ముందు కాలానికి చెందిన రాజులు, తెలంగాణాలోని కరీంనగర్ జిల్లా కోటిలింగాల్లో విడుదల చేసిన నాణేలపై గల వారి పేర్లను బ్రాహ్మీలిపిలో ముద్రించారు. నరన, గోబధ, కంవాయ, సిరివాయ, సమగోపులనే శాతవాహనుల కంటే ముందరి రాజుల నాణేలపై గల లిపి, క్రీ.పూ. 3వ శతాబ్ది చివర, క్రీ.శ. 2వ శతాబ్ది ప్రారంభ కాలానికి చెందినవని తెలంగాణాకు చెందిన ప్రముఖ న్యూరోసర్జన్, నాణేల పరిశోధకులు, డా. దెమె రాజిరెడ్డిగారు పేర్కొన్న విషయాన్ని అగ్రగణ్య శాసన పరిశోధకులు కీ.శే. పి.వి. పరబ్రహ్మశాస్త్రిగారు ధృవీకరించారు. అంతేకాదు, ఆయన, నాతో ఈ విషయాన్ని తెలుగు గోష్ఠి సభల్లో అనేకసార్లు చెప్పారు కూడా.

ఫణిగిరిలో బయల్పడిన బౌద్ధశిలా ఫలకాన్ని పరిశీలిస్తున్న రచయిత, ప్రముఖ కళా చారిత్రకురాలు విద్యాదెహేజియా

నరన నాణేలపైన 'సిరినరనస', గోబదుని నాణేలపైన 'రణో గోబదస', కంవాయ నాణేలపైన 'కంవాయ సిరిస', సమగోపుని నాణేలపై 'రణో సమగోపస' అనీ బ్రాహ్మీలిపిలో వారి పేర్లు ముద్రించారు. చిన్నవైనా, పెద్దవైనా శాసనాలు శాసనాలే. సెప్టెంబర్ 13, 2020న నేను వీటి ప్రాచీనత గురించి, ప్రముఖ శాసన లిపి పరిశోధకులు, కోటిలింగాల తవ్వకాల నివేదికను పొందుపరచిన డా. ఎన్.ఎస్. రామచంద్రమూర్తి గారితో జరిపిన సంభాషణలో, ఈ నాణేలపై గల లిపి, భట్టిప్రోలు అక్షరాల మాదిరిగానే ఉన్నాయని చెప్పటం ప్రాముఖ్యతను సంతరించు కుంది.

ఆ తరువాత కోటిలింగాల తవ్వకాల్లో రాతి పలకలపై చెక్కిన దాదాపు 30వరకూ చిన్న శాసనాలు బయల్పడినవి. అవి క్రీ.పూ. 2 క్రీ.శ. 1 శతాబ్దాలకు చెందినవని ఎన్.ఎస్. రామచంద్రమూర్తిగారి నివేదికలో ఉంది. తెలంగాణా జాగృతి చరిత్ర అధ్యయన బృందంలోని శ్రీరామోజు హరగోపాల్, వేముగంటి మురళీ, సునీల్ సముద్రాల ఇటీవల కోటిలింగాల సమీపంలోని మునులగుట్ట వద్దగల సహజసిద్ధ బౌద్ధగుహల వద్ద

కనుగొన్న, పునరీక్షించిన బ్రాహ్మీశాసనాలు, శాసన పరిశోధకుల్లో గుబులురేకెత్తించాయి. హడావిడి పరిశోధనలు అక్షరప్రాచీనతకు అడ్డంకులనీ, నిశిత పరిశీలన మాత్రమే నిక్కచ్చి ఆధారాలను చలామణి చేయటానికి దోహదపడతాయని అందరూ అంగీకరిస్తున్నారు. అలానే, మొక్కట్రావుపల్లిలో బయల్పడిన శాతవాహన యువరాజు హకుసిరి శాసనం విషయంలో కూడా, హరగోపాల్ గారు కొత్త ఆలోచనలను పంచుకొన్నారు. ఇప్పటి వరకూ వెలుగు చూచిన, కోటిలింగాల నాణేలు, కోటిలింగాల, ధూళికట్ట, మొక్కట్రావుపల్లి, మునులగుట్ట, ఫణిగిరిలలో బయల్పడిన తొలి శాతవాహన శాసనాలనూ మరోసారి చర్చించాల్సిన అవసరాన్ని నొక్కి చెబుతున్నాయి.

ఇదిలా ఉండగా, తెలంగాణా బౌద్ధ సంగీతి అంతర్జాతీయ సదస్సు, సంచాలకులు, ఎం.ఏ శ్రీనివాసన్, డి.భానుమూర్తి, శంకరరెడ్డిల బృందం, మెదక్ జిల్లా, మల్‌తుమ్మెదలో కనుగొన్న 'మాధవచంధ' అన్న చిన్న బ్రాహ్మీశాసనం కూడ, శాసన పరిశోధకుల్లో సంచలనాన్ని రేకెత్తించింది. ఈ శాసనంలోని 'మ' మౌర్యలిపిలోని 'మ' అక్షరానికి దగ్గర పోలిక ఉందన్నారు. ఇప్పటి వరకూ ఈ శాసనం క్రీ.పూ. 2వ శతాబ్దానిదని చెప్పిన విషయాన్ని పునరాలోచించి, క్రీ.పూ. 3వ శతాబ్ద చివరి కాలానికి చెందుతుందేమోనని పరిశీలించాల్సిన అవసరముందని తెలంగాణా చరిత్ర, శాసన పరిశోధకుల అభిప్రాయంతో నేను ఏకీభవిస్తున్నాను. ప్రాంతీయ భేదాలను పక్కనబెట్టి, నిజాల నిగ్గు దేల్చటానికి ఈ పునర్మూల్యాంకనం అవసరమని, శాసన నకళ్లతో, అందరం ఒక చోట కూర్చొని, చర్చించి ముక్త కంఠంతో ప్రకటించాలని కూడా అందరూ కోరుకొంటున్నారు. త్వరలోనే ఈ ఆశ, ఆచరణలోకి వస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. అంతేకాదు, తెలంగాణా శాసనాల ప్రారంభదశపై ఒక ప్రామాణిక పుస్తకం రావాలని కూడా నేను విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.

సిద్ధార్థుడు, బుద్ధుడైన తరువాత, సారనాథ్‌లో పంచవర్గీయ భిక్షువులకు చేసిన మొదటి ప్రవచనాన్ని బౌద్ధ సాహిత్యంలో ధర్మచక్ర ప్రవర్తన మంటారు. తాను కనుగొన్న దుంఖః ఉంది, దాన్ని నిరోధించవచ్చు, అందుకొక మార్గం ఉంది అని చతురార్య సత్యాలు, ఆర్య అష్టాంగ మార్గం, ఇంకా కార్యకారణ సంబంధం, మధ్యేమార్గాల సారంగా, బుద్ధుడు తాను అనుభవ పూర్వకంగా ఎరుకలోకి తెచ్చుకొన్నాడు. ఈ ధర్మాన్ని మానవాళి, ఇంకా అన్ని జీవరాశులు, దుఃఖం నుంచి విముక్తులుగావటానికి, అందరికీ తెలియజెప్పే క్రమంలో భాగంగా వారికి బోధించి, ఇతరులకు తెలియజెప్పమన్నాడు.

ఇక ప్రస్తుత శాసన విషయానికొద్దాం. చివరి శాతవాహనరాజైన మూడో పులుమావి (క్రీ.శ.220-225) కాలంలో స్వతంత్రులైన ఇక్ష్వాకులు, శ్రీ పర్వత - విజయపురి నుంచి క్రీ.శ. 225-325 మధ్య కాలంలో ఇప్పటి ఆంధ్ర, తెలంగాణ ప్రాంతాలను పాలించారు. ఈ వంశానికి చెందిన నలుగురు రాజులు, మొదటి ఛాంతమూలుడు (క్రీ.శ.225-233), వీరపురుష దత్తుడు, (క్రీ.శ. 233-257), రెండో (ఏహువల) ఛాంత మూలుడు (క్రీ.శ.257-81), రుద్రపురుషదత్తుడు (క్రీ.శ.281-325?) వరకూ పాలించారు. ఇప్పటి వరకూ, ఇక్ష్వాకులు, వారి బంధువులు, ఉద్యోగులు విడుదల చేసిన శాసనాలు 75 వరకూ వెలుగు చూశాయి. వీటిలో ఎక్కువగా నాగార్జునకొండ దగ్గరే దొరికాయి. ఇవన్నీ ప్రాకృత భాషలోనూ, బ్రాహ్మీలిపిలోనూ ఉన్నాయి. పాతగండిగూడెం రాగిరేకు శాసనం, ఇంకా నాగార్జునకొండలోని ఒకటి రెండు శాసనాలు, సంస్కృతంలో ఉన్నాయి. తెలంగాణాలోని నల్లగొండ జిల్లా ఏలేశ్వరం, గాజులబండ, ఫణిగిరి, వర్ధమానుకోట, అరవపల్లి, నాగారం, తిరుమలగిరి, ఖమ్మం జిల్లా నేలకొండపల్లి, అశ్వారావుపేట (కారుకొండ), మెదక్‌జిల్లా కంది వద్ద జరిపిన తవ్వకాల్లో ఇక్ష్వాకుల కాలపు కట్టడాలు, నాణేలు, పురా వస్తువులతో పాటు శాసనాలు కూడా బయల్పడినాయి.

మునుపటి నల్లగొండ జిల్లా, ఫణిగిరి బౌద్ధారామం వద్ద జరిపిన తవ్వకాల్లో బయల్పడిన బౌద్ధశిలా ఫలకాలపైన, కొన్ని శాతవాహన, ఇక్ష్వాకుల శాసనాలు కొత్తగా వెలుగు చూశాయి. వీటిలో ఇక్ష్వాకు రాజైన రుద్రపురుషదత్తుని 18వ పాలనా సంుులో వేయించిన శాసనం, మనదేశపు ప్రసిద్ధ శాసన పరిశోధకుల దృష్టి నాకర్షించింది. ఇంతకు ముందు ఇతని 11వ పాలనా సంుున్ని ప్రస్తావించిన శాసనం ఆధారంగా, ఇంతవరకూ ఆయన పాలనా కాలాన్ని నిర్ణయించగా, ఫణిగిరి కొత్త శాసనం వల్ల ఆయన పాలనా కాలం 18వ సంుు వరకూ పెరిగింది. అంతేకాదు, ఈ శాసనంలో ఎక్కువభాగం సంస్కృతం, మిగిలిన భాగం ప్రాకృతంలో ఉండటం గమనించాల్సిన విషయం. బౌద్ధ ధర్మ చక్రాన్ని ప్రశంసించిన తీరు అద్వితీయం.

ఫణిగిరి ధర్మచక్ర ప్రశస్తి శాసనం

సిద్ధార్థుడు, బుద్ధుడైన తరువాత, సారనాథ్‌లో పంచవర్గీయ భిక్షువులకు చేసిన మొదటి ప్రవచనాన్ని బౌద్ధ సాహిత్యంలో ధర్మచక్ర ప్రవర్తన మంటారు. తాను కనుగొన్న దుఃఖం ఉంది, దాన్ని నిరోధించ వచ్చు, అందుకొక మార్గం ఉంది అని చతురార్య సత్యాలు, ఆర్య అష్టాంగ మార్గం, ఇంకా కార్యకారణ సంబంధం, మధ్యే మార్గాల సారంగా, బుద్ధుడు తాను అనుభవ పూర్వకంగా ఎరుకలోకి తెచ్చుకొన్నాడు. ఈ ధర్మాన్ని మానవాళి, ఇంకా అన్ని జీవరాశులు, దుఃఖం నుంచి విముక్తులుగావటానికి, అందరికీ తెలియజెప్పే క్రమంలో భాగంగా వారికి బోధించి, ఇతరులకు తెలియజెప్పమన్నాడు. ఒకరి నుంచి మరొకరికి గతిశీలనంగా, ధర్మం వ్యాప్తి చెందాలని, చెప్పిన మొదటి ప్రవచనాన్ని, ధర్మచక్ర ప్రవర్తన మన్నారు. అంతటి లోకోత్తర బుద్ధుని ఆలోచనను శిల్పులు, చక్రం ఆకారాన్నిచ్చి, శిల్పాల్లో శాశ్వతం గావించారు.

ఇక్ష్వాకు చివరి రాజైన రుద్రపురుషదత్తుని రాజ వైద్యుడు, బౌద్ధోపాసకుడూ అయిన ధేమసేనుడు, ఫణిగిరిలో ఎత్తించిన ధర్మచక్రం యొక్క గొప్పతనాన్ని ఈ శాసనం ప్రశంసిస్తుంది. అందుకే దీన్ని ధర్మచక్ర ప్రశస్తి శాసనమని నేను పేరు పెట్టాను.

శాసన పాఠం :

1. సిద్ధం। సంవత్సరం 18 హేమంత పక్షం 3 దివసం 3 ప్రఖ్యాత దీప్తయ
2. శశో రజ్ఞా శ్రీరుద్ర పురుషదత్తస్య అగ్రభిషజా క్రితోయం స
3. ముచ్ఛ్రయొ ధమ్మచక్రస్య। దర్పధ్వజో యొ మకరధ్వజస్యన పాటితో
4. గో వృషభ ధ్వజేన తంపాదితమ్, సక్యకులోధ్వజేన ఇమేన చక్రేనస
5. ధర్మజెన 2 మహాత్మన కంస నిసూదనేన నసూదితో యొ మధుసూదనెన
6. స సూదితో రాగ నిసూదనెన దోషాసురో చక్రవరేనిమెన 3. మాయాశరీరా
7. రాణిసంభవెన తేనోత్తమధ్యానగుణీంధనేన జ్ఞానా క్లేశ మహవనమ్
8. దగ్ధాని చక్రెన ఇమెన తెన 4. తం ఎరిసం చక్కం మహాసెనాపతి సరమేనం
9. దింణకస దెయ ధమ్మం అపణోనివాణ సం భరధతాయధాపితం భదంత ధే
10. మసెనెన అమ్మునితం... జాణాతుగ్లదేవాసుర మంనుసో లోకోఇతి ॥

అర్థం : సిద్ధం ! తన పరిపాలనతో ఎంతో కీర్తిప్రతిష్ఠలను గడించిన శ్రీ రుద్రపురుషుడు (దత్తుడు) అనే రాజు యొక్క అగ్రభిషగజి (రాజవైద్యుడు), ఎత్తైన ధర్మచక్రాన్ని ఎత్తించాడు. ఆ ధర్మచక్రం ఎలాంటిదంటే, దర్పధ్వజుడు, మకరధ్వజు (మన్మథుడు) నకు గానీ, గో, వృషభ ధ్వజుడైన శివునికిగానీ, పడవేయటానికి వీలు కానిది, ఈ శాక్యకుల ధ్వజు (బుద్ధుని)ని ధర్మ చక్రము. అంతేకాదు, ధర్మరాజుగానీ, కంస నిసూదనుడు, మధుసూదనుడైన శ్రీకృష్ణుడు గానీ రాగద్వేషాలు, దోషాలనే అసురలను చంపలేకపోయారనీ, శాక్యకుల ధ్వజుడు, మహానుభావుడైన బుద్ధుడు, మాయా శరీరం నుంచి పుట్టుకొచ్చిన క్లేశాలనే మహావనాన్ని తన ధ్యానబలంగల జ్ఞానం చేత దహించివేశాడనీ, ఈ ధర్మచక్రాన్ని మహాసేనాపతి నందింణకుని సహకారంతో భదంత ధేమసేనుడు ప్రతిష్ఠాపించాడు. ఈ చక్రం మనుషలోకానికి మార్గదర్శి కాగలదు.

ధర్మచక్ర ప్రశస్తి శాసనం మన దేశం మొత్తంమీద ఏ బౌద్ధస్థావరం నుంచి ఇంతవరకూ వెలుగు చూడనందున తెలంగాణ లోని ఫణిగిరి ధర్మచక్ర ప్రశస్తి శాసనం చారిత్రకంగా ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకొంది.

శాసనాన్ని పరిశీలిస్తే సిద్ధం అన్న ప్రారంభపదం తరువాత,

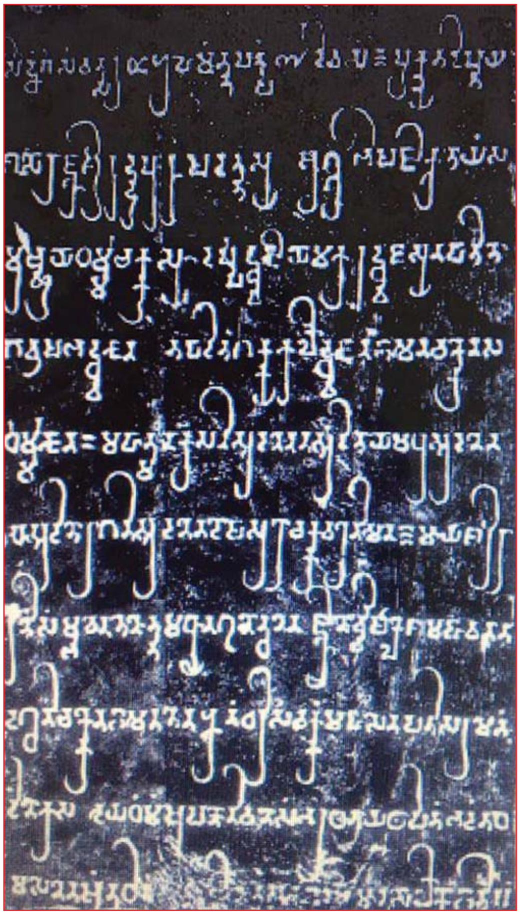

రుద్రపురుషదత్తుని 18వ పాలనా సంవత్సరంలో, హేమంతంలో 3వ పక్షంలో, 3వ రోజున, చంద్రునిలా వెలుగొందుతున్న, రాజు శ్రీ రుద్రపురుషుని యొక్క వైద్యుల్లో అగ్రగణ్యుడు, ఎత్తైన ధర్మ చక్రాన్ని ఎత్తించాడని చెప్పబడింది. తేనోత్తం, ధమ్మ చక్రం, తంపదితమ్, ధమ్మం, ధాపితం, భదంత అనేవి ప్రాకృత పదాలు కాగా, మిగిలినవి సంస్కృత పదాలు. ఇంతకు ముందుగా పాతగండిగూడెంలో దొరికిన ఎహువల ఛాంతమూలుని రాగిరేకుశాసనం పూర్తిగా సంస్కృత శాసనమే. బహుశ అప్పటికే సంస్కృతం బాగా ఊపందుకొన్నందున, రుద్ర పురుషదత్తుడు కూడా అదే ఒరవడిలో సంస్కృత శాసనాన్ని వేయించి ఉంటాడు.

ఇతడు 5వ పాలనా సం॥లో విడుదల చేసిన గురజాల ప్రాకృత శాసనంలో తండుకసిరి అనే వ్యక్తి తన అయువృద్ధికి హలంపురస్వామికి కొంత భూమిని దానం చేసిన వివరాలున్నాయి (ఎపిగ్రాఫియా ఇండికా, వా. 26, పే.125). ఆ తరువాత, రుద్ర పురుషదత్తుని 11వ పాలనా సం॥లో ప్రాకృతంలో వేసిన శాసనం, నాగార్జునకొండ (సైట్ నం.13)లో దొరికి, ప్రస్తుతం అక్కడి మ్యూజియంలో ప్రదర్శనలో ఉంది. ఇందులో రుద్రపురుషదత్తుని పినతల్లి, మహారాజ ఛాంతమూలని భార్య, వీరపురుషదత్తుని కోడలు, మొదటి ఛాంతమూలుని మునిమనుమరాలు అయిన మహాదేవి వమ్మ భటాదేవి

మరణించగా, అందుకు స్మృతి చిహ్నంగా, ఒక ఛాయా స్థంభాన్ని ఎత్తించినట్లుగా చెప్పబడింది. ప్రస్తుత ఫణిగిరి శాసనం, రుద్ర పురుషదత్తుని 18వ పాలనా సం॥న్ని సూచించటంతో, ఇక్ష్వాకుల పాలన మరో 9 ఏళ్లు పెరిగింది. ఈ విషయాన్ని రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల పాఠ్యాంశాల్లోనూ, చరిత్ర పుస్తకాల్లోనూ మార్చాల్సిన అవసరముంది.

ఈ శాసనం 354 సెం.మీ. ఎత్తున్న ఎనిమిది పలకల పల్నాటి సున్నపురాతి స్థంభం మీద చెక్కబడింది. ధర్మచక్ర స్థంభం అని శాసనంలో పేర్కొన్న స్థంభం ఉందిగానీ, ధర్మచక్రం లేదు. మొదటి 8 పంక్తులు సంస్కృతంలోనూ, చివరి రెండు పంక్తులూ ప్రాకృతంలోనూ ఉన్నాయి. ఈ శాసన ప్రత్యేకతలు:

1. 80 శాతం సంస్కృతభాషలో ఉండటం.
2. దేవుడులేడని నమ్మే బౌద్ధంలో, శివుడు, కృష్ణుడు, విష్ణువులను ప్రస్తావించటం.
3. అది కూడా, శివుడూ, విష్ణువూ చేయలేని పనిని, బుద్ధుడు చేశాడని చెప్పటం.
4. బుద్ధుడు తన ధ్యానజ్ఞానం ద్వారా మాయా శరీరంలోంచి పుట్టిన క్లేశాలనే మహావనాన్ని దగ్ధం చేశాడని పేర్కొనటం.

ఇంతటి ప్రశస్తమైన ఈ శాసన పాఠాన్ని తొలిసారిగా విజయ కుమార్ జాదవ్ అందివ్వగా, ఆ తరువాత మునిరత్నంరెడ్డి, రమేష్, స్కిల్లింగ్ & మాన్ హినూబర్, స్టెఫన్ బౌమ్స్, అర్లోగ్రఫిత్సు, ఇంగోస్ట్రాచ్ & విన్సెంట్ టోర్నియర్‌లు పరిష్కృత పాఠాల నందించారు. వీటిలో మునిరత్నంరెడ్డిగారి శాసన పాఠం ప్రామాణికంగా గుర్తింపు పొందింది. ఇంతటి ప్రాముఖ్యత గల శాసన స్థంభం, ఫణిగిరిలోని ఒక ప్రయివేటు ఇంట్లో అనేక శిల్పశకలాల మధ్య నక్కి ఉండే కంటే, హైదరాబాదులోని స్టేట్ మ్యూజియానికి తరలించి, ప్రదర్శనలో ఉంచి అందరికీ అందుబాటులోకి తేవాలని హెరిటేజ్ తెలంగాణా శాఖను వినమ్రంగా కోరుతున్నాను.

లిపి పరంగా ఈ శాసనంలో కొన్ని మార్పులను గమనించాలి. సంస్కృత భాషను వ్యక్తం చేయటానికి వీలుగా ఉప అచ్చులు ర, ప్ర అనే రూపాలు చేరాయి. అప్పటి వరకూ ఉండీ లేనట్టుగా ఉన్న తలకట్టు ప్రస్ఫుటమై, వేరే గీతగా పరిణమించింది. కొన్ని హల్లుల రూపాల్లో మార్పులొచ్చాయి. అంతకుముందు కుడి వైపు ఉబ్బుగా ఉండే 'ద' అక్షరానికి, ఎడమ వైపు ఉబ్బు వచ్చింది. అప్పటి వరకూ వంపుతో ఉన్న న, ట, భ, స అక్షరాలు గుండ్రంగానూ, ముడులతోనూ కొత్త రూపును సంతరించుకొన్నాయి. అంతేకాక, అక్షరాలు ముద్దుగా, అందంగా కిందికి పొడిగించబడినట్లు, అ, క, ర అన్న అక్షరాల విషయంలో చూడవచ్చు. ద్విత్వాక్షరాలు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తున్నాయి. దుస్సంధి, దుస్సమాసాలు, శిల్పితప్పులను అధిగమిస్తే ఫణిగిరిలో కొత్తగా వెలుగు చూచిన రుద్రపురుషదత్తుని 18వ పాలనా సం॥న్ని తెలిపే సంస్కృత శాసనం, తెలంగాణా శాసన భాష, లిపి పరిణామాన్ని తెలుసుకోవటానికి ఎంతో ఉపయోగంగా ఉంటుంది.

ఫణిగిరి త్రవ్వకాల్లో వివిధ కట్టడాలేకాక నలుపు – ఎరుపు, నలుపు – గచ్చుకాయ, ఎర్ర రంగుల్లో మట్టికుండలు, కప్పుకు వాడిన మట్టి పెంకులు, సున్నపు గార, సున్నపు బొమ్మలు కూడా దొరికాయి. క్రీ.శ. 1 – క్రీ.శ. 4 శతాబ్దాల మధ్య కాలానికి చెందిన తొలి, మలి, శాతవాహన శిల్పాలతోపాటు, ఇక్ష్వాకుల శైలిలో రాతిఫలకలు, స్తంభాలు, అడ్డపట్టీలు, బుద్ధపాదాలు వెలుగుచూశాయి. మాంధాత, లోసక, చంపేయ జాతక దృశ్యాలు నాటి శిల్పుల పనితనాన్ని తెలియజేస్తున్నాయి. నిలకడైన మధుర శిల్పంకంటే, గ్రీకు – రోమను సాంప్రదాయాల మేలు కలయికకు గుర్తైన గాంధార శిల్పంకంటే, ఫణిగిరి, బౌద్ధశిల్పాల కథనాల శిల్పం కళ్ళముందు కదలాడుతూ నాటి ఘటనలనూ, సిద్ధార్థ గౌతముని పరమోన్నత ధార్మిక జీవనాన్ని విడమరచి చెబుతూ అమరావతి శిల్పకళ అత్యున్నత దశకు అద్దం పడుతున్నాయి.

తొలి శాతవాహన కాలంలో వెలసిన ఫణిగిరిలోని ఈ బౌద్ధారామం, మలి శాతవాహన కాలానికి మనోహరమైన బౌద్ధక్షేత్రంగా విలసిల్లింది, ఇక్ష్వాకుల కాలంలో, ఆచార్యులు, భిక్షువులు, ఉపాసక, ఉపాసికలతో, వచ్చీపోయే గహపతులతో కళకళలాడింది. ఇక్ష్వాకుల నుంచి అధికారాన్ని అందిపుచ్చుకున్న విష్ణుకుండినుల కాలంలో ఆదరణ సన్నగిల్లి, క్రమేపీ బౌద్ధారామం కాస్తా శివాలయంగా మారింది. ఒక బౌద్ధ శిలాఫలకాన్ని ఉన్నఫళంగా వెనక్కి తిప్పి, శివలింగ పానపట్టంగా మలచి, ఆయక స్తంభాన్ని శివలింగంగా మార్చిన అనవాళ్ళు ఆనాటి తెలంగాణా పాలకులు, ప్రజల మత విశ్వాస ధోరణుల్లో చోటు చేసుకొంటున్న మార్పును సూచిస్తున్నాయి.

2003 తవ్వకాల్లో ఈ శాసనాన్ని వెలికి తెచ్చిన పురావస్తుశాఖ అధికారి, విజయకుమార్ జాదవ్, శాసనంలోని సంస్కృత పదాలకు అర్థాన్నందించిన డా. ఎం. శ్రీ రంగాచార్యగార్లకు నా కృతజ్ఞతలు.

–ఈమని శివనాగిరెడ్డి,
m : 9848598446
e : nagireddy@malaxmi.in

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD
(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)
E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrachitecture.com

ప్రకృతిలో వికృతి

'మదినా హిజ్రాఘర్'

పూర్వజన్మలో ఏ దేవుడికి ఏ నిప్పుల పూజ చేసుకున్నామో ఈ జన్మలో ఇట్లా అఘోరిస్తున్నాం".

"ఈ సమాజంలో వేశ్యకైనా ఒక గౌరవ స్థానముందేమో గాని మాకు మాత్రం లేదు. ఒక చిన్న చిల్లిపైసకు ఉన్న విలువ కూడా ఈ సంఘంలో మాకు లేదు. మేమందరం ఈ మానవ సమాజంలో అటుఇటు ఎటూగాని వింత ప్రాణులం. మేం నరుడు కాదు నారీ కాదు. ఇట్లాగాక కనీసం అడవిలో ఏ చెట్టుగానో, పక్షిగానో, జంతువుగానో పుట్టినా బాగుండేది. మేం శిలల్లాంటి వాళ్లమే అయినా మాకూ ఓ మనస్సుంటుందని, స్పందించే హృదయం ఉంటుందని ఈ లోకానికి తెలియదు.

ఇది మన మధ్యనే సంచరిస్తున్న "యదార్థ జీవుల వ్యథార్థ గాథ". తెలుసుకుందామా? సరే పదండి!

× × ×

నయాపూల్ దాటి మదినా హోటల్ దగ్గర కుడివైపు మలుపు తిరిగి హైకోర్టుకు పోతుంటే ఎడమవైపు బస్సుస్టాండు వెనుక ఎత్తు అరుగుల మీద ఒక పెద్ద గడీ లాంటి ఇల్లు కనిపిస్తుంది. దాని దర్వాజా పాతకాలం వైభవం, నగిషీలతో దర్పంగా నిలబడి ఉంటుంది. అదే హిజ్రా ఘర్.

అక్కడ హిజ్రాలందరూ సామూహికంగా నివసిస్తుంటారు. ఈనాడు మనం గౌరవంగా పిలుస్తున్న "థర్డ్ జండర్"ల "కమ్యూన్" అది. ఇక్కడే గాక లార్డ్ బజార్ ప్రాంతంలో మరో మూడు "హిజ్రాఘర్"లు ఉన్నాయి. ఈ ఇళ్లను ఎవరూ కొనటానికి, అమ్మటానికి వీల్లేదు. నైజాముల కాలం నుండి తరతరాలుగా వారసత్వంగా వస్తున్న ఇండ్లు అవి. టోలీచౌకీ దగ్గరున్న ఖోజా గూడ వీరికి సంబంధించినదే. దానిని ఇప్పుడు ఖాజా గూడా అంటున్నాం. హైద్రాబాద్ చరిత్ర, సంస్కృతిలో హిజ్రాలు కూడా ఒక విడదీయలేని భాగం.

ఆరవ నిజాం మహబూబ్ అలీ "పాషా" సోదరి పర్వరీష్ – ఉన్నిసా బేగంను పాయగా నవాబ్ ఆస్మాన్‌జాకు ఇచ్చి వివాహం చేసారు. మలక్‌పేట టి.వి.టవర్‌కు ఎదురుగా ఉన్న "ఆస్మాన్ ఘర్ ప్యాలెస్" ఇతను నిర్మించినదే. నిజాం వంశం ఆడపడుచులను పాయగా వంశం వారికి ఇచ్చి పెళ్లి చేసే సాంప్రదాయం పూర్వం నుండి వస్తున్నది. అయితే పాయగా నవాబులకున్న లోపం వలననే వారికి సంతానం కలగటం లేదన్న వదంతి కూడా గుసగుసలుగానే వినబడేది. ఈ నేపథ్యంలో ఆస్మాన్ జా నవాబుకు 50 సం॥ల వరకూ సంతానం కలుగలేదు. అల్లాకు ప్రతిరోజూ ఎంత విన్నవించుకున్నా, ఏం ఫాయిదా కలగలేదు. ఆఖరున ఒకరి సలహాపై ఆస్మాన్‌జా మధ్యప్రదేశ్‌లోని ఇండోర్‌కు వెళ్లి ఒక హిజ్రాను కలిసారు.

సంతానం లేని వారు ఆమె దగ్గరికి వెళ్తే సఫలులౌతారని ఒక నమ్మకం. ఆ హిజ్రా నవాబుగారికి తగు మర్యాదలు చేసి అసలు సంగతి తెలుసుకుంది. సరే మీకు సంతానం కల్గితే ఈ ఇండోర్‌లోనే ఒక మసీదు కట్టించాలని వాగ్దానం తీసుకుంది. దీవెనలు ఫలించి నవాబుకు పుత్రప్రాప్తి సిద్ధించింది. ఇచ్చిన మాట ప్రకారం ఆస్మాన్ జా కట్టించిన మసీదు ఇప్పటికీ ఇండోర్‌లో ఉంది.

హైద్రాబాద్ రాచవంశంలో మగసంతానం కలగగానే కోటపై ఫిరంగులు మ్రోగేవి. ఆరవ నిజాంకు పుత్ర సంతానం కల్గినపుడు వారం రోజులు కొజ్జాలను రాజభవనంలో పెట్టుకుని వారి ఆటపాటలను, వినోదాలను తిలకించి ఆనందించి ఆఖరిరోజు వారికి ఐదువేల అశ్రఫీలను భక్షీస్‌గా సమర్పించుకుని వారు ఇంటికి తిరిగి వెళ్లేటప్పుడు వీధులలో వారిని ఆకతాయిలు అవమానించకుండా కుడిఎడమలా జవాన్‌ల నిఘరానీలో పంపాడు.

హైద్రాబాద్ రాచవంశంలో మగసంతానం కలగగానే కోటపై ఫిరంగులు మ్రోగేవి. ఆరవ నిజాంకు పుత్ర సంతానం కల్గినపుడు వారం రోజులు కొజ్జాలను రాజభవనంలో పెట్టుకుని వారి ఆటపాటలను, వినోదాలను తిలకించి ఆనందించి ఆఖరిరోజు వారికి ఐదువేల అశ్రఫీలను భక్షీస్‌గా సమర్పించుకుని వారు ఇంటికి తిరిగి వెళ్లేటప్పుడు వీధులలో వారిని ఆకతాయిలు అవమానించకుండా కుడిఎడమలా జవాన్‌ల నిఘరానీలో పంపాడు.

కొజ్జాలందరూ పుట్టుకతో పురుషులే. కాని వారికి జన్మతహాగా అంగం చాలా చిన్నదిగా ఉండటం లేదా సాధారణ పరిమాణంలో ఉన్నా మొగతనం లేక పోవటం వలన సమాజంలో ఇమడలేక తమ ఉనికి కోసం హిజ్రాల సంఘంలోకి వెళ్లిపోతారు. మరికొందరికి స్త్రీల జీవనశైలిపై బలమైన కోరిక, దుస్తులు, నడక, అలంకరణ, మాట తీరులో స్త్రీలను అనుకరించాలన్న రహస్య కోరిక వలన, అసహజ ప్రవర్తన, మానసిక వైకల్యం వలన సభ్య సమాజంలో ఇమడలేక హిజ్రాల సంఘంలో చేరుతారు. స్వజాతి సంపర్కంపై కోరికున్న

మగవారు వారిని వ్యభిచారులుగా వాడుకుంటారు. కొంతమంది హిజ్రాలు తమ పుట్టుక మీద, తమ మీద తమకే కోపం ఉండటం వలన తమకున్న చిన్న అంగాన్ని కూడా బలవంతంగా ఛేదించుకుంటారు. మరికొంతమంది హిజ్రాగా పూర్తిస్థాయి అర్హత సంపాదించుకునేందుకు ఉన్న కొంత అంగాన్ని కూడా కోసేసుకుంటారు. 1948లో హైద్రాబాద్ విమోచన తర్వాత ఓటర్ల లిస్టు సిద్ధం చేస్తున్నప్పుడు హైద్రాబాద్ నగరంలో రెండు మూడు వేల మంది కొజ్జాలున్నారని, వీరిని నీగ్రో సైనికులైన చావుష్‌లు, హబ్సీలు లైంగికంగా వాడుకునే వారని తెలిసింది. హిజ్రాలు బలవంతంగా మొగపిల్లలను, యువకులను తమలో కలుపుకుంటారని ఒక అపవాదు, భయం ఉంది. కాని అది తప్పు. ఎవరైనా స్వచ్ఛంధంగా వారి సంఘంలో చేరుతామని వస్తే "ఇనుపగూటంపై" కూచుండబెడ్తాం అని మొదట భయపెడ్తారు. అదొక రకమైన పరీక్ష లేదా బెదిరించటం. భయపడకుండా దానికి కూడా సిద్ధమైన వారిని మాత్రమే తమ సంఘంలో చేర్చుకుంటారు. కాని అట్లా కూచుండబెట్టరు.

అంగవిచ్ఛేదనను ఒక ఉత్సవంగా జరుపుతారు. ఆ సందర్భంలో వారి దేవత "బిస్రాజీ మాతను" పూజిస్తారు. ముస్లింలైతే అల్లాపేరు తలుచుకుంటారు. కొత్తగా చేరిన వారితో బందచాకిరీ చేయిస్తారు. తట్టుకుని నిలబడిన వారికి చీర కట్టిస్తారు. ఆ కఠిన చాకిరీ కాలం కూడా పరీక్షా సమయమే. ప్రతి "దుప్కి పున్నమి" (కార్తీక పౌర్ణమి) రోజు బిస్రాజీ మాతను కొలుస్తారు. ముస్లింలు వారి పద్ధతులలో నమాజులు, పండుగలు చేసుకుంటారు.

మలక్‌పేట్ టీవీ టవర్ ఎదురుగా ఆస్మాన్ జా ప్యాలెస్

వీరికి కూడా గురు శిష్య పరంపర ఉంటుంది. హైద్రాబాద్ నగరంలో వీరు వివిధ సమూహాలుగా ఉన్నారు. ప్రతి సమూహంలో సీనియర్‌ను గురువుగా భావించి "గురుభాయి" లేదా "కమాలియా" అని పిలుస్తూ గౌరవిస్తారు. గురు, నాయక్, భక్ష్ వారి వారి హెూదాలకు తగిన బిరుదులు. సంఘ సమావేశాలలో సీనియర్లకే ప్రాధాన్యత, ప్రాముఖ్యత. జూనియర్లు అతి తక్కువగా మాటాడుతారు. వివిధ బృందాలలో ఏవైనా తగాదాలు వస్తే "నాయక్"లు పరిష్కరిస్తారు. ఒక నాయక్ క్రింద అనేక మంది గురుభాయిలు ఉంటారు. వారు తెచ్చిందాట్లో సగం నాయక్‌కు ఇస్తారు. అందులో నుండి కొంత పొదుపు చేసి మిగతాది వచ్చిపోయే అతిథులు, చుట్టాల కోసం, ఇల్లు రిపేర్ల కోసం, అంత్యక్రియల కోసం ఖర్చు చేస్తారు. అవసరం అనుకుంటే అప్పులు చేసి మళ్లీ తీరుస్తారు. అనారోగ్యం, వైద్యం ఖర్చులు కూడా సంఘమే భరిస్తుంది. హిందూ, ముస్లిం పద్ధతుల ప్రకారం అంత్యక్రియలు జరుగుతాయి.

గురుభాయి ఉన్నంత కాలం శిష్యులందరూ పునిస్త్రీలలాగే పసుపు కుంకుమలు, అత్తరు, గాజులు, పువ్వులు, రంగుల చీరలు ధరిస్తారు. గురుభాయి చనిపోగానే వైధవ్యం పొందిన స్త్రీలలాగానే తెల్లచీరెలో ఉంటారు. అయితే బయటికి వెళ్లినపుడు తెల్లచీరలో ఉంటే డబ్బులు ఇవ్వరు కావున రంగుల చీరలు కట్టుకుని ఇంటికి రాగానే మళ్లీ తెల్లచీరలు ధరిస్తారు. ఇక్కడ కూడా "కూటి కోసం కోటి విద్యలు".

నైజాం కాలంలోనూ, ఆ తర్వాత పిల్లలు పుట్టినపుడు ఇండ్లకు వెళ్లి ఆడి, పాడి అందర్ని దీవించి బహుమానాలు పుచ్చుకోవటమే వీరి ప్రధాన వృత్తి. పండుగలపుడు ప్రత్యేకంగా దీపావళి రోజులలో ఇండ్లల్లకు, దుకాణాలకు వెళ్లి దీవెనార్తులు ఇచ్చి బక్షీసులు అందుకుంటారు. వీరి దీవెనార్తులకు ప్రభావం ఉంటుందని జనులు ఇప్పటికీ నమ్ముతారు. వీరి ప్రధాన వాయిద్యం "డోలక్".

నయాపూల్ దగ్గరుండే "జచ్చీఖానా" (విక్టోరియా మెటర్నిటీ హాస్పిటల్) ఒకప్పుడు వీరికి బాగా సహకరించేది. అప్పుడే పుట్టిన నూతన శిశువుల వివరాలు, అడ్రసులు వీరికి అందించేవారు. లేదా వీరే స్వయానా జనన వివరాలు నమోదు చేసే రిజిస్టరును చూసి ఇంటి అడ్రసులను రాసుకుని ఇండ్లల్లకు వెళ్లేవారు. కొన్ని సందర్భాలలో బస్తీలకు, వాడకట్టులకు వెళ్తే అక్కడి ప్రజలు వివరాలు అందించేవారు. అపుడు నూతన శిశువులు జన్మించిన ఇండ్లల్లకు వెళ్లి డోలక్ వాయించుకుంటూ, రెండు అరచేతులతో చప్పట్లు చరుస్తూ పాటలు పాడి, నృత్యాలు చేసి శిశువునూ, తల్లితండ్రులను, ఇతరులను మనసారా దీవించేవారు. ప్రజలు వారిని ఆనందంగా ఆహ్వానించే వారు.

మార్వాడీలు, ధనికులు ప్రత్యేకంగా ఆదివారం రమ్మని ఆహ్వానించేవారు. మగ శిశువుల జన్మిస్తే ఐదు రూపాయలు, ఆడశిశువైతే అందులో సగం (1948కి పూర్వం రోజులు) రూపాయలే గాక ఒక పళ్లెంలో ఐదు సేర్ల బియ్యం, సవాసేరు కందిపప్పు, కుడుకలు, ఆకువక్కలు, మిఠాయిలు, ఎర్రకుంకుమ, పాత పట్టు చీరెలు ఇచ్చేవారు. ఎవరైనా పొరపాటున వారిని నిరాశ పరిచి ఉత్త చేతులతో వాపస్ పంపితే ఇరుగుపొరుగు వారు "ఇదేం అన్యాయం. హిజ్రాలకు డబ్బులివ్వనంత దరిద్రంలో ఉన్నారా?" అని దెప్పిపొడిచేవారు. బాధపడే వారు. మనుషులకు మనసున్న కాలం అది.

ఏడవ నిజాం మీర్ ఉస్మాన్ అలీ ఖాన్ "30 సం॥ల లోపు

ఉన్నవారెవరినీ హిజ్రాల సంఘంలో చేర్చుకోరాదని" ఫర్మానా జారీ చేశాడు. ఈ చట్టం సంస్కరణవాద దృష్టితోనే చేసినా దాని వెనక కక్షపూరితమైన కథ ఒకటుంది. ఒకసారి ఆరవ నిజాంకు, ఏడవ నిజాంకు ఒకేసారి పుత్ర సంతానం కలిగింది. అప్పుడు ఆరవ నిజాం "నవాబు" కావున నగరంలోని హిజ్రాలందరూ "పురానీ హవేలీ" (ఆరవ నిజాం నివాసం)కి వెళ్లి ఎనిమిది రోజులు అక్కడే అంగరంగ వైభోగంగా గడిపారు. ఏడవ నిజాం వంక ఎవరూ కన్నెత్తి చూడలేదు. ఆ కక్షను మనసులో పెట్టుకున్న ఏడవ నిజాం తను అధికారంలోకి రాగానే ఇక ఏ సంతానం కల్గినా వారిని ఆహ్వానించ లేదు సరికదా వారికి నష్టం కల్గించే ఆ ఫర్మానాను జారీ చేశాడు. వారి దీవెనలకు దూరమయ్యే రాజ్యాన్ని కోల్పోయాడని 1948 పోలీస్ యాక్షన్ తర్వాత ప్రజలు అనుకున్నారు.

రాజులు పోయారు. రాజ్యాలు పోయాయి. సంపద పెరిగి మనిషి మరుగుజ్జుగా మారాడు. బస్తీలు లేవు. వాడలు లేవు. అన్నీ అపార్ట్‌మెంట్లే. అన్నీ గేటెడ్ కమ్యూనిటీలే. దాన ధర్మాల సంస్కృతి నశించింది. సాక్షాత్తూ ఆదిభిక్షువే ఇంటి ముందటికి వచ్చినా భిక్షం వేసే అలవాటు లేదు. ఇక గరీబులకు బక్షీసులు లేవుగాక లేవు. ఇదీ మనం సాధించిన నాగరికత. ఇక హిజ్రాలను ఎవరు పట్టించుకుంటారు?

"మావాళ్ల మధ్య అనగా మా కుటుంబ సభ్యులు, బంధువుల మధ్య మేం ఇమడలేకనే మేం ఇంటి నుండి పారిపోతాం లేదా వారే మేం పారిపోయేటట్లు పరిస్థితులు కల్పిస్తారు. మా వాళ్లెప్పుడైనా రోడ్డు మీద కనబడితే మమ్మల్ని చూడనట్టుగానే తప్పించుకుని పక్కకు వెళ్లుతారు. ఒకవేళ మేం ఒకళ్లనొకళ్లం చూసుకున్నా మా హృదయాల్లో ఏ బడభాగ్నులున్నాయో వారికి తెలుసా?

సభ్య సమాజం మమ్మల్ని తృణీకరించి, హేళన, అవమానం చేయటం వల్లనే మేం కూడా ప్రతీకారంగా వారిని భయపెట్టటం, అవమానించటం చేసి డబ్బులు సంపాదించే ధోరణి అలవాటు చేసుకున్నాం. ఈ ఆధునిక సమాజంల మాకు స్థానం లేకుండా పోయింది. ఈ లోకం అన్నింటినీ పట్టించుకుంటుంది. జాలి, దయ చూపిస్తుంది ఒక మామీద తప్ప. మాది కూడా ఒక రకమైన వికలాంగత్వమే అని ఈ లోకానికి ఎపుడు జ్ఞానోదయం కలుగుతుందో? మాకు కూడా విద్యా ఉద్యోగాలలో రిజర్వేషన్లు ఎందుకు కల్పించరు? బ్రతికే జీవనాధారమే ఉంటే ఇట్లా బిచ్చమెందుకు ఎత్తుకుంటాం?

ఇదీ వారి అంతరంగ కల్లోలం. ఎవరికీ జన్మ ఇవ్వలేని ఆ అభాగ్యులు అందరి ఇళ్లల్లో సంతానం కలగాలని అందరూ సంపదలతో తులతూగాలని అందర్నీ మనసారా దీవిస్తారు. తమకు అన్యాయం చేసిన దేవుడిని ఇతరుల సంతోషం కోసం ప్రార్థిస్తారు. రోడ్డు మీదనో, రైళ్లలోనో, బస్సులలోనో వారెపుడైనా తారసపడితే కొంచెం దయ, కనికరంతో ఒకటి రెండు మంచి మాటలు మాట్లాడండి. ఎంతోకొంత సహాయం చేయండి.

"గరీబోంకీ సునో
ఓ తుమ్హారీ సునేగా
తుమ్ ఏక్ పైసా దోగే
వో దస్ లాఖ్ దేగా"

(షహర్ నామా (హైద్రాబాద్ వీధులు - గాథలు) పుస్తకం నుంచి)

-పరవస్తు లోకేశ్వర్,
m: 91606 80847
e : lokeshwar.hyderabadi@gmail.com

పాఠకులకు :

పర్యావరణం, సామాజిక అంశాలు, చరిత్ర, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, వ్యవసాయం, విద్య, పర్యాటకం లాంటి అంశాలతో 'దక్కన్ ల్యాండ్' మీ చేతుల్లో ఉంది. ఇందులో ప్రచురితమైన రచనల పట్ల మీ అభిప్రాయాలను లేఖల రూపంలో తెలియ జేయగలరు.

రచయితలకు :

- పర్యావరణంపై విశ్లేషణాత్మక రచనలు పంపగలరు.
- వ్యవసాయంలో ఆధునిక పద్ధతులపై వ్యాసాలు రాయగలరు.
- సైన్స్ & టెక్నాలజీపై, విద్యారంగంపై కథనాలు పంపవచ్చు.
- వ్యాసం రెండు రెండున్నర (ఎ4 సైజ్) పేజీలకు మించరాదు.
- ప్రతి రచయితా తమ రచనతో పాటు, ఫోన్ నెంబర్, ఇ-మెయిల్, పోస్టల్ అడ్రస్ తప్పనిసరిగా ఇవ్వాలి.
- మ్యాటర్ టైప్ (డిటిపి) చేసి ఉంటే ఓపెన్ & పీడీఎఫ్ ఫైల్ పంపాలి.

చిరునామా :

TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

జెనెటిక్ ఇంజనీరింగ్‌లో అద్భుతం

క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ...!!

మనం కొత్తగా ఇల్లు కట్టుకుంటున్నట్లయితే ఇంటి బయట వేసే రంగుల దగ్గరి నుండి ఇంటిలోపలి ఇంటీరియర్ డిజైన్ వరకూ, అంతా మనం అనుకున్నవిధంగా, మనకు నచ్చినట్టుగా ఎంపిక చేసుకుంటాం. ఒకవేళ ఏదైనా నచ్చకపోతే వెంటనే దానిని తొలగించి, మనకు నచ్చిన వాటితో సరిచేసుకుంటాం. మన దేహం కూడా ఇల్లు లాంటిదే. ఇంట్లో వివిధ భాగాలు ఉన్నట్లుగా మన శరీరంలో కూడా అనేక భాగాలుంటాయి. ఇవన్నీ కూడా "జన్యువులు" అనబడే సూక్ష్మమైన అంశాలతో నిర్మితమై ఉంటాయి. ఈ జన్యువులన్నీ ఒక క్రమపద్ధతిలో మన శరీరంలో అమర్చబడి ఉంటాయి. దీనినే **జన్యుపటం (జీనోమ్)** అంటారు. జన్యువులలో డీఎన్ఏ అనబడే నిర్మాణాలు ఉంటాయి. ఈ డీఎన్ఏల సూచనల మేరకే మన శరీరం ఎదుగుదల, పురోగతి ఆధారపడి ఉంటుంది. వీటిలో ఏ మాత్రం తప్పు లేదా పొరపాటు జరిగినా మన శరీరం తీవ్రమైన వ్యాధుల బారిన పడుతుంది. కొన్ని రకాల క్యాన్సర్‌లు పుట్టుకతోనే వచ్చే హృద్రోగాలు, సికిల్ సెల్ అనీమియా, తలసేమియా వంటి వ్యాధులు ఈ కోవకే చెందుతాయి. జన్యువు (డీఎన్ఏ)లలో తప్పులు దొర్లడం కొన్నిసార్లు పుట్టకతోనే జరిగితే ఒక్కోసారి ఆ తరువాత కూడా జరుగుతుంది. పరిణామక్రమంలో ప్రకృతి సిద్ధంగా ఆ తప్పులు సరిచేయబడడం లేదా వదిలేయడం జరుగుతుంది. ఇలా తప్పులు దొర్లడం, వాటిని సరిచేయడాన్ని **మ్యుటేషన్ (ఉత్పరివర్తనాలు)** అంటారు. మనిషి పుట్టిన తరువాత దాదాపు లక్ష సం॥రాల దాకా ఈ పనిని ప్రకృతి మాత్రమే చేస్తూ వచ్చింది. కానీ గత 35 ఏళ్ళ నుండి మనిషి అందులో జోక్యం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నాలు మొదలు పెట్టాడు. జన్యువు (డీఎన్ఏ)లలోని తప్పుల్ని సరిదిద్దడానికి శ్రీకారం చుట్టాడు. దాన్నే "జీన్ ఎడిటింగ్" అని పిలుస్తారు. దీనికోసం జింక్ ఫింగర్ న్యూక్లియస్, టాలన్స్ లాంటి ఎడిటింగ్ ప్రక్రియల్ని కనిపెట్టాడు. క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ కూడా ఒక ఎడిటింగ్ ప్రక్రియ అనే చెప్పవచ్చు. అయితే మిగిలిన ప్రక్రియలన్నీ తప్పుల్ని కనిపెట్టి సవరించే క్రమంలో, ఒక్కోసారి ఇవి పక్కనున్న అర్థవంతమైన జన్యువులకి నష్టం కలుగజేయడాన్ని శాస్త్రవేత్తలు గుర్తించారు. అలాకాకుండా అనుకున్న జన్యువులలోని లక్ష్యాన్ని (తప్పుల్ని) మాత్రమే గుర్తించి సరిచేయడం క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ ప్రత్యేకతగా చెప్పవచ్చు.

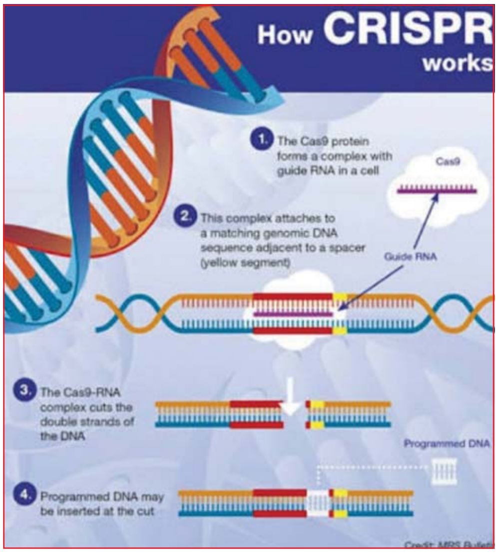

క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 అంటే :

ఇది వరకే చర్చించుకున్నట్టుగా క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 అనేది జన్యువులను కత్తిరించే ఉపకరణం (Gene Editing Tool) గా చెప్పవచ్చు. ఇందులో క్రిస్పర్ (CRISPR) అనగా **క్లస్టర్డ్ రెగ్యులర్లీ ఇంటర్‌స్పేస్డ్ షార్ట్ పాలిండ్రోమిక్ రిపీట్స్.** ఈ క్రిస్పర్‌లోని కృత్రిమ ఆర్ఎన్ఏ ఏదైనా జీవి శరీరంలోని తప్పులున్న డీఎన్ఏని గుర్తిస్తుంది. ఇది ఆర్కియా (ARCHAEA) అనే బ్యాక్టీరియాలో ఉంటుంది. క్యాస్ 9 అనేది ఒక ప్రొటీన్, ఇది కట్ చేస్తుంది.

2012వ సం॥లో ఫ్రాన్స్‌కు చెందిన ఎమ్మాన్యుయెల్లె చార్పెంటియర్, అమెరికాకు చెందిన జెన్నిఫర్ డౌడ్నా దీనిని ఆవిష్కరించారు. క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీని ఆవిష్కరించినందుకు గానూ వీరిరువురికి సంయుక్తంగా ఈ ఏడాది నోబెల్ పురస్కారం లభించడం గమనార్హం.

పనిచేయు విధానం :

క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ పనితీరును తెలుసుకునే ముందు మన శరీరంలో డీఎన్ఏ నిర్మాణం, శరీర పనితీరులో దాని పాత్రను పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది. డీఎన్ఏ అనగా డీ ఆక్సిరైబో న్యూక్లిక్ ఆసిడ్, ఇది ద్వికుండలి ఆకారంలో ఉంటుంది. ఇందులో రెండు గొలుసులాంటి నిర్మాణాలకు నాలుగు తంతువులు అమరి ఉంటాయి. ఈ నాలుగు తంతువులు వరుసగా అడినైన్ (A), థైమీన్ (T) గ్వానిన్ (G) మరియు సైటోసిన్ (C)లు ఉంటాయి. వీటినే సంక్షిప్తంగా ATGC గా పేర్కొంటారు.

మనశరీరానికి సంబంధించిన మొత్తం సమాచారమంతా పైన పేర్కొన్న నాలుగు క్షార తంతువులలో ఒక కోడ్ రూపంలో నిల్వ ఉంటుంది. ఈ నాలుగు క్షారతంతువులు ఒకదానితో మరొకటి జతచేయబడతాయి. అడినైన్ (A), థైమీన్ (T)తోనూ, సైటోసిన్ (C), గ్వానిన్(G)తోనూ జత అవుతాయి. వీటినే మూల జతలు (Base Pairs) అంటారు. ప్రతి మూలజత కూడా ఒక చెక్కర మరియు ఒక ఫాస్ఫేట్ అణువులతో కలుపబడి ఉంటుంది.

ఈ విధంగా ఫాస్ఫేట్, చెక్కెర అణువులతో కలుపబడిన మూలజతని 'న్యూక్లియోటైడ్' అంటారు. ఈ డీఎన్ఏలో ఈ న్యూక్లియోటైడ్‌లు రెండు పొడవైన తంతువుల రూపంలో ద్వికుండలి నిర్మాణాన్ని సంతరించుకుంటాయి.

ఇక క్రిస్పర్ గురించి తెలుసుకున్నట్లయితే క్రిస్పర్ అనేది ఆర్ఎన్ఏ మాధ్యమంగా పనిచేసే ఒక న్యూక్లియేజ్ (RNA Mediated Nuclease)గా చెప్పవచ్చు. క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 అనేది **ఆర్కియా** అనే బ్యాక్టీరియాలో ఉండే ఒక బ్యాక్టీరియోఫాజ్‌గా వర్ణించవచ్చు. వైరస్ దాడులను బ్యాక్టీరియో ఫాజ్‌లు సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొంటాయి. క్రిస్పర్‌లో 20 న్యూక్లియోటైడ్ పొడవు కలిగిన పొట్టి (Short RNA) ఆర్ఎన్ఏ ఉంటుంది. దీన్ని **గైడ్ ఆర్ఎన్ఏ** (G-RNA) గా వ్యవహరిస్తారు. ఎందుకంటే ఇది దీనికి అనుబంధంగా ఉన్న క్యాస్9 అనే న్యూక్లియేజ్ ప్రొటీన్‌కు గైడ్‌గా వ్యవహరిస్తుంది.

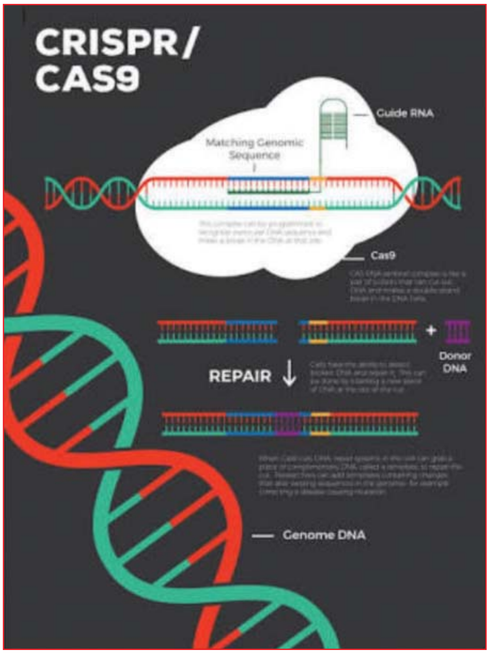

ఏదైనా కణంలోని డీఎన్ఏకు వైరస్ సోకినట్లయితే ఆ డీఎన్ఏపై **Proto spacer adjacent motif sequences - PAM Sequences** వుంటాయి. తద్వారా ఏదైనా కణంలో వైరస్ సోకిన డీఎన్ఏను దానిపై ఉన్న PAM SEQUENCES ఆధారంగా క్రిస్పర్‌లోని ఆర్ఎన్ఏ గుర్తించి ఆ డీఎన్ఏతో G-RNA అతుక్కుంటుంది. ఫలితంగా డీఎన్ఏ హైబ్రిడ్ తంతువులు ఏర్పడుతాయి. ఈ హైబ్రిడ్ తంతువులను చుట్టి క్యాస్ 9 ప్రొటీన్ ఉంటుంది. దీన్నే "జన్యుకత్తెర" (Genetic Scissions) అనిపిలుస్తారు. ఇది తన గైడ్ ఆర్ఎన్ఏ సూచించిన మేరకు కణంలో వైరస్ సోకిన డీఎన్ఏ భాగాన్ని మాత్రమే గుర్తించి, దానిని కత్తిరిస్తుంది. మిగిలిన డీఎన్ఏ భాగానికి ఎలాంటి నష్టం వాటిల్లదు. ఇలాంటి విశిష్ట లక్షణాలు కల్గి ఉన్నందువల్ల క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ జీవ సాంకేతిక రంగంలో విప్లవాత్మక మార్పులకు శ్రీకారం చుట్టే అవకాశం ఉందని శాస్త్రజ్ఞులు అభిప్రాయపడుతున్నారు.

ప్రయోజనాలు : క్రిస్పర్ క్యాస్9 టెక్నాలజీ వల్ల విస్తృతమైన ప్రయోజనాలున్నాయి.

1. వైద్యరంగం :

మానవులలో హెచ్ఐవి వైరస్ సంక్రమించిన కణాలలోని జన్యువుల నుండి హెచ్ఐవి వైరస్ సోకిన జన్యువులను క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీ ద్వారా విజయవంతంగా చైనా శాస్త్రజ్ఞులు వేరు చేశారు. ఇది ఎయిడ్స్ చికిత్సలో ఒక గొప్ప మేలి మలుపుగా అభివర్ణించవచ్చు.

అదే విధంగా క్యాన్సర్ వ్యాధిగ్రస్తులలో క్యాన్సర్ కణితిలను ప్రాథమిక దశలోనే గుర్తించి, వాటిని తొలగించడం ద్వారా సరైన చికిత్సను అందించవచ్చు.

పిండ దశలోనే మూలకణాలలో మార్పులు చేయడం ద్వారా (రంగు, రూపలావణ్యం, తెలివితేటలు వంటి లక్షణాలను మనం కోరుకొన్న విధంగా డిజైనర్ బేబీలను తయారు చేయవచ్చు. అయితే సామాజికంగా, నైతికంగా దీనికి కొన్ని పరిమితులున్నాయి.

దోమలలో మలేరియా వ్యాధికి కారణమవుతున్న జన్యువులను తొలగించడం ద్వారా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా మలేరియా వ్యాధిని పూర్తిగా నిర్మూలించవచ్చు. ఈ దిశగా పరిశోధనలు చురుకుగా కొనసాగుతున్నాయి.

2. వ్యవసాయరంగం :

ఆహార పదార్థాల వల్ల ఎలాంటి ఆరోగ్య సమస్యలు (అలర్జీ) తలెత్తకుండా క్రిస్పర్ టెక్నాలజీ ద్వారా నాణ్యమైన ఆహార ఉత్పత్తులు పండించవచ్చు. క్రిస్పర్ టెక్నాలజీ ద్వారా జపాన్‌కు చెందిన తొకుషిమా విశ్వవిద్యాలయ శాస్త్రవేత్తలు విత్తనాలు లేని టమాటాలను రూపొందించారు.

తెగుళ్ళు మరియు కలుపు మొక్కలను తట్టుకొనే విధంగా ఆహార, వాణిజ్య పంటల యొక్క జన్యుపటంలో క్రిస్పర్ టెక్నాలజీతో మార్పులు చేయడం ద్వారా ఆహారోత్పత్తిని గణనీయంగా పెంచవచ్చు. అమెరికాకు చెందిన మోన్‌శాంటో సంస్థ ఈ దిశగా ప్రయత్నాలు ప్రారంభించింది.

3. ఇంధనరంగం :

క్రిస్పర్ టెక్నాలజీని వినియోగించి ఆల్గే ద్వారా జీవ ఇంధనాన్ని (Biofuel) తయారు చేసే ప్రక్రియను మెరుగు పరిచే విధంగా పరిశోధనలు కొనసాగుతున్నాయి. సింథటిక్ జీనోమిక్స్ అనే కంపెనీ ఈ దిశగా ముందడుగువేసింది.

4. పర్యావరణం :

సముద్రంపై తేలియాడే నూనె తెట్టులను తినే బ్యాక్టీరియాలను క్రిస్పర్ టెక్నాలజీ ద్వారా రూపొందించవచ్చు.

5. కరోనా చికిత్సలోనూ :

ఈ సం॥రం ఢిల్లీలోని సీయస్ఐఆర్‌కు చెందిన ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ జీనోమిక్స్ అండ్ ఇంటిగ్రేటివ్ బయాలజీ (CSIR - IGIB) క్రిస్పర్ టెక్నాలజీ ద్వారా కోవిడ్-19 టెస్టింగ్ కిట్‌ను **ఫెలూదా** (FELUDA - FNCa9 Editor Limited Uniform detection assay) అనే పేరుతో తయారు చేయడం జరిగింది. ఇది ఇప్పటి వరకు ఉపయోగిస్తున్న ఆర్టీపీసీఆర్ (RTPCR) పరీక్ష కన్నా మరింత ఖచ్చితత్వంతో, వేగంగా పనిచేస్తుందని ప్రజలకు సరసమైన ధరకు లభిస్తుందని శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతున్నారు.

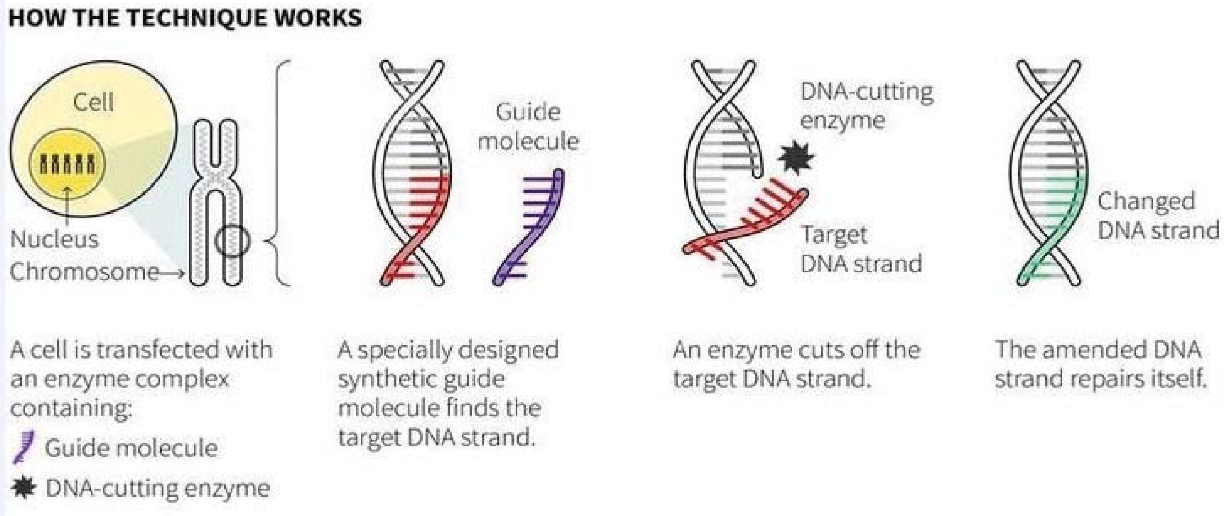

ప్రతికూలతలు :

- 2018లో చైనాకు చెందిన హి జియాన్‌క్వి అనే శాస్త్రవేత్త క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 టెక్నాలజీని వినియోగించి ఇన్‌విట్రో ఫెర్టిలైజేషన్ (IVF)అనే ప్రక్రియద్వారా లులా, నాన (ఆడ శిశువులు) అనే ఇరువురు జన్యుమార్పిడి కవల పిల్లల్ని రూపొందించారు.
- ఇందులో భాగంగా ఆయన పిల్లలు పిండదశలో ఉన్నపుడు క్రిస్పర్ టెక్నాలజీని వినియోగించి సీసీఆర్5 అనే జన్యువును తొలగించడం ద్వారా వారిరువురికి హెచ్ఐవీ వైరస్ నుండి పూర్తిస్థాయి రక్షణ కల్పించాడు.
- సీసీఆర్5 అనే జన్యువు హెచ్ఐవీ శరీరంలోపలికి ప్రవేశించేందుకు అనుమతిస్తుంది. ఇది ఒక ప్రతికూలాంశం అయితే సీసీఆర్5 జన్యువు మానవ శరీరాన్ని ఎన్నో రకాల "ఫ్లూ" జ్వరాల బారి నుండి రక్షిస్తుంది.
- కానీ హి జియాన్‌క్వి సీసీఆర్5 జన్యువును పూర్తిగా తొలగించడం వల్ల ఆ పిల్లల్లో ఊహించని జన్యు ఉత్పరివర్తనాలు సంభవించే అవకాశం ఉందన్నది అంచనా వేయలేకపోయారు.
- మానవ పిండదశలో జన్యు మార్పిడిపై ప్రపంచవ్యాప్తంగా చాలా దేశాలు (చైనాతో సహా) నిషేధం విధించాయి.
- మానవ పిండాలపై జన్యుమార్పిడి చేయడం ద్వారా వైద్యపరమైన నియమనిబంధనల్ని ఉల్లంఘించినందుకు గానూ చైనా ప్రభుత్వం ఆయనకు మూడేళ్ళ జైలుశిక్ష, సుమారు 3 కోట్ల రూ॥ల జరిమానా విధించింది.
- జన్యుమార్పిడి పంటలు వల్ల లాభాల గురించి ప్రక్కన పెడితే వాటి గురించి వచ్చే నష్టాలపైనా విస్తృతంగా చర్చ జరుగుతోంది. కొన్ని కార్పొరేట్ కంపెనీలు సరైన నియంత్రణ, క్రమబద్ధీకరణ చర్యలు చేపట్టకుండా తమ లాభాల కోసం జన్యుమార్పిడి పంటల్ని ప్రోత్సహిస్తూ ప్రజల ఆరోగ్యంతో చెలగాట మాడుతున్నాయన్న విమర్శ ఉంది.
- మానవ పిండాలపై జన్యుమార్పిడి పరిశోధనలకి అవకాశం ఇస్తే తమకు కావలసిన రీతిలో మంచి రంగు, శరీర సౌష్టవం, తెలివితేటలు కలిగిన పిల్లల్ని ధనవంతులు జన్యుమార్పిడి పద్ధతి ద్వారా పొందితే, పేదవారికి పుట్టే పిల్లలు సరైన రంగు, తెలివితేటలు లేకుండా, అంధవికారం ఉండడం వల్ల జాతి వివక్ష ప్రబలి సమాజం నైతికంగా పతనమవుతుందన్న అభిప్రాయాలు వినిపిస్తున్నాయి.
- సమాజానికంతటికీ వినియోగించాల్సిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని తమ స్వార్ధ మరియు వాణిజ్య ప్రయోజనాలకు వాడుకొని దుర్వినియోగపరిచే అవకాశం ఉంది.

పరిమితులు :

క్రిస్పర్ క్యాస్ 9 ద్వారా జన్యుమార్పిడి చేయడం వల్ల వచ్చే మార్పులు సొమాటిక్ కణాలకు మాత్రమే పరిమితమైతే ఆ మార్పులు భవిష్యత్ తరాలకు కొనసాగక పోవచ్చు. ఆ మార్పు సొమాటిక్ కణాలలోని కణజాలాలకు మాత్రమే పరిమితమౌతుంది. అలాకాకుండా అండం, శుక్రకణాలు లేదా పిండంలోని జన్యువులలో మార్పులు చేసినట్లయితే ఆ మార్పులుగా శాశ్వత మాములుగా నిలిచి ఫలితాలు భవిష్యత్ తరాలకు పంపిణీ చేయబడతాయని శాస్త్రవేత్తలు అభిప్రాయపడతున్నారు.

చివరిగా :

క్రిస్పర్ క్యాస్9 టెక్నాలజీ, బయోటెక్నాలజీ, ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ ఇలా ఏ సాంకేతిక పరిజ్ఞానమైనా రెండువైపులా పదునున్న కత్తిలాంటిదని చెప్పవచ్చు. రాబోయే నాల్గవ పారిశ్రామిక విప్లవానికి బయోటెక్నాలజీ రంగం (క్రిస్పర్ క్యాస్9 టెక్నాలజీ కూడా బయో టెక్నాలజీలో ఒక భాగం) చోదక శక్తిగా నిలవనున్నదన్న విశ్లేషణలు వినిపిస్తున్న నేపథ్యంలో ఇలాంటి సాంకేతిక పరిజ్ఞానం దుర్వినియోగం కాకుండా కఠిన చట్టాలు రూపొందించి, వాటిని కట్టుదిట్టంగా అమలు చేయాల్సిన వసరం ఉంది. అప్పుడే ఎలాంటి సాంకేతిక పరిజ్ఞానమైన సమాజ వికాసానికి దారితీస్తుంది.

-పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు, m : 9550290047
e : obu.jmd@gmail.com

తొలి తెలుగులిపి, తెలుగు భాషా శాసనం ఏది?

మానవ నాగరికతా, సంస్కృతుల వికాసానికి భాషకు విడదీయలేని సంబంధముంది. ప్రత్యేక మానవ సమూహాల ప్రత్యేకతలలో ప్రాథమికమైంది భాషే. వేష, భాషలు, ఆహార, విహారాదులు సమానంగానే వున్నా భాష మనల్ని ఫలానా సమాజానికి చెందినవారిగా గుర్తించడానికి అవసరమైన పనిముట్టు. హరప్పా-నాగరికత వస్తూ ధారాలు బయటపడ్డప్పటికి తవ్వకాలలో లభించిన మట్టిముద్రల మీది భాషనింతవరకు చదువలేకపోవడం వల్ల ఆ నాగరిక నమూహాలు ఎవరన్నది రూఢిగా చెప్పలేకపోతున్నాం. వస్తూధారాలు చరిత్రకెంత అవసరమో భాష కూడా అంతే అవసరం. లిఖితరూప ఆధారాలు లభించినప్పటినుంచి మన చరిత్రను చారిత్రక కాలానికి చెందినదిగా, అంతకు ముందున్న మానవ చరిత్ర చరిత్ర పూర్వ యుగ చరిత్రగా నిర్ధారించుకున్నాం.

చదువగలిగిన భారతీయ లిపులలో ముందుగా పేర్కొన దగింది మౌర్యలిపి. అంతకు ముందున్నవని చెప్పబడిన సాహిత్య గ్రంథాలు రాయబడిన లిపి ఏదో ఆధారాలైతే లభించలేదు. మౌర్యలిపి అంటే అశోకుని శాసనాలలోని లిపి అని. ఆ లిపికి పరిణామ కాల మొకటి వుంటుంది. కనుక మౌర్య లిపికి పూర్వం వున్న లిపిని మౌర్య పూర్వ లిపిగా పేర్కొనవచ్చు. కోటిలింగాలలో దొరికిన లఘు బ్రాహ్మీ శాసనాలు1 ఆ కోవకు చెందినవే. ఆ లిపిని పరిశీలిస్తే ఆ శాసనాలలో అది మౌర్యలిపికి పూర్వమున్న అక్షరాలు అనిపిస్తున్నాయి. మౌర్యలిపిలో లేని అక్షరాలు ఆ శాసనాలలో వున్నాయి.

తెలంగాణా నిర్మల్ జిల్లా కుబేర్ నగరానికి చెందిన కుబేరకుని భట్టిప్రోలు శాసనం, ఎర్రగుడి అశోకుని శాసనం తెలుగునాట మొదటి లిపిరూపాలని చెప్పుకుంటున్నాం. సాతవాహనపూర్వరాజులు, సాతవాహనులు, ఇక్ష్వాకులు, విష్ణుకుండినులు, వాకాటకులు, శాలంకాయనులు, బృహత్పలాయనులు, మాఠర రాజవంశాల శాసనాల బ్రాహ్మీలిపి ఎన్నోసార్లు మార్పులకు గురైంది. సాతవాహనుల పూర్వకాలంలో నాణాలమీది లిపి, సాతవాహనుల శాసనాలు, నాణాలమీది లిపి, ఇక్ష్వాకుల కాలానికి కిందికి, పైకి గీతలు పొడిగించే బ్రాహ్మీలిపిగా మారింది. వాకాటకుల నాటి బ్రాహ్మలిపిని 'బాక్స్ టైప్ బ్రాహ్మీలిపి' అని అంటున్నారు. విష్ణుకుండినుల నాటికి బ్రాహ్మీలిపి నుంచి తెలుగులిపి కొత్త రూపు దిద్దుకోసాగింది. విష్ణుకుండిన మహారాజు గోవిందరాజు వేయించిన 'చైతన్యపురి (ప్రాకృతభాష, బ్రాహ్మీలిపి) శాసనం' నుంచి అతని కొడుకు 2వ మాధవవర్మ విష్ణుకుండినుల రెండవ రాజధానిగా పరిగణించబడుతున్న కీసరగుట్టలో దేవాలయాదులు నిర్మించిన కాలంలోనే రామలింగేశ్వరుని ఆలయానికి దక్షిణాన రాతిగుండుమీద చెక్కబడిన నామక శాసనం 'తొలుచువాండ్రు' మధ్య కాలాంతరం వందేండ్లు. తొలుచువాండ్రు కీసరగుట్ట ఆలయాల నిర్మాణంలో పాల్గొన్న శిల్పులు. శిల్పులు వారివేదికకు పెట్టుకున్న పేరది.

శిలాదులపైకెక్కిన వ్రాత అంటే లేఖనం (లిఖిత రూపం.). ఇంగ్లీష్లో Inscriptions అంటే రాయబడినవనే కదా అర్థం. శాసనాలేవైనా లేఖనాలే. లేఖనాలన్నీ శాసనాలు కావు. శాసన మంటే రాజుల ఆదేశంతో రాయబడిన, చెక్కబడినదని అర్థం చెప్పుకుంటున్నాం. అన్ని లేఖనాలు రాజుల ఆదేశాలున్న శాసనాలు కాదు. దేన్ని చరిత్రకారులు శాసనమంటున్నారో మళ్ళీ నిర్వచించవలసి వుంది.

పదాలు మాత్రమే కనిపించేవి, ఇంకా చిన్న, చిన్న వాక్యాల శాసనాలు నాగార్జునకొండ, కోటిలింగాల వంటిచోట్ల అగుపించాయి. అటువంటి శాసనాలు, ముద్రలు, నాణాలు వున్నాయి. నాటికి రాతపనులకు వాడుకుంటున్న బ్రాహ్మీలిపినే తెలుగువారు కొంతమార్పుతో ఉపయోగించుకున్నారనిపిస్తున్నది. కన్నడంలో కూడా అంతే. తెలుగుమాటలు విష్ణుకుండినుల నాటికే వాడుకలో వున్నా, తెలుగు లిపి కనిపించింది 'తొలుచువాండ్రు'లోనే.

తొలుచువాండ్రులో మొదటి 'త'కారం బ్రాహ్మీలిపిలోని 'త' అక్షరంతో పోలిక కలిగివుంది. 'వ'కారం బ్రాహ్మీలిపి 'వ' అక్షరంతో పూర్తిగాపోలివుంది. లకారం, చకారం, దకారాలలో లిపి పరిణామం కనపడు తున్నది. 'తొలుచు' క్రియాపదంతో 'వాండ్రు' అనే సర్వనామం చేరి సమాస పదంగా రూపొందింది. వాండ్రు వాడకం గురించి పివి పరబ్రహ్మశాస్త్రి 'తెలుగు శాసనాలు'లో సోదాహరణంగా వివరించారు. 2

తెలుగు అక్షరాలలో బండి 'ఱ'లోని అడ్డుగీతలేని అక్షరాలు శాసనాలలో కనిపిస్తున్నాయి. అట్లే? అక్షరం కూడా శాసనాలలో వాడబడుతున్నది. తెలుగులో బహువచనం రాసేచోట 'వాన్డు' రాయటానికి? వాడడం పాత శాసనాలలో కనపడుతున్నది.

ఉదా: కాచి కుడిపిన వాన్డు-(వెల్దుర్తి శాసనం)

పుణ్యకుమారున్డు -(తిప్పలూరు శాసనం-630)

వేవాన్డు-(మాలెపాడు శాసనం-725)

వక్రంబు వచ్చువాన్డు-(వేల్పుచెర్ల శాసనం)

వాన్డు అనే మాట ప్రథమైక బహువచన ప్రత్యయంగా పరబ్రహ్మ శాస్త్రిగారు పేర్కొన్నారు. దీనివల్ల వాండ్రు అనే మాట మొదటిసారి వాడిన కీసరగుట్ట శాసనం తర్వాతి శాసనాలకు పూర్వరూప భాషను పేర్కొన్నదని చెప్పాలి.

బ్రాహ్మీలిపిలోని అక్షరాలే పరిణమించి తెలుగులిపికి ఆధారమైనవని చెప్పడానికి తెలంగాణాలోని ప్రస్తుత మేడ్చల్ జిల్లా కీసరగుట్టలో 1967లో గుర్తించిన లఘుశాసనం(లేబుల్) "తొలుచు వాండ్రు" తిరుగులేని సాక్ష్యం.

ఆధారాలు: మల్లావఝుల నారాయణశర్మ-కోటిలింగాల బ్రాహ్మీలఘు శాసనాలు

పివి. పరబ్రహ్మశాస్త్రి- తెలుగుశాసనాలు, (ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి ప్రచురణ) పే. 5-11

- శ్రీ రామోజు హరగోపాల్,
m : 9505646046
e: akshara25@gmail.com

చందాదారులుగా చేరండి... చేర్పించండి...

పాఠకులకు, రచయితలకు, పరిశోధకులకు... నమస్సులు.

తెలంగాణ ఉద్యమ సందర్భంలో పుట్టిన తెలుగు మాసపత్రిక దక్కన్‌లాండ్ ఎనిమిదేళ్ళు పూర్తి చేసుకొని తొమ్మిదవ సంవత్సరం లోనికి అడుగు పెట్టింది. తెలంగాణ సాధన ఉద్యమ సమయంలో ఉద్యమానికి దిశా నిర్దేశం చేసేలా ఎందరో ప్రముఖుల వ్యాసాలను అందించింది. టిఆర్‌సి 'చర్చ' సారాంశాలను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్ళింది. తెలంగాణ భావజాలాన్ని బలోపేతం చేసింది.

స్వరాష్ట్ర ఆవిర్భావం తర్వాత దక్కన్‌లాండ్ తెలంగాణ పునర్ నిర్మాణంతో తనదైన పాత్రను పోషిస్తున్నది. తెలంగాణ తనదైన అస్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవడానికి, మరింత పరిపుష్టం చేసుకునేదానికి దోహదం చేస్తున్నది.

ఈ నేపథ్యంలో సామాజిక అంశాలతోపాటు, పర్యావరణం, చరిత్ర, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, పర్యాటకం లాంటి అంశాలపై కథనాలను వెలువరిస్తున్నది. ప్రజా సంక్షేమం కోసం జరుగుతున్న అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను ప్రజల దృష్టికి తీసుకెళ్లుతుంది. 2012 సెప్టెంబర్‌లో ప్రారంభమైన పత్రిక ఇప్పటి వరకూ మీ అందరి సహకారాలతో కొనసాగుతూ వస్తుంది. ఇప్పటికే ఎంతో మంది మిత్రులు, శ్రేయోభిలాషులు, తమ చందాలతో పాటు, చందాదారులను చేర్పించడంలో తమ సహకారాన్ని అందిస్తున్నారు. వారికి ధన్యవాదాలు.

అయినప్పటికీ పత్రిక నిర్వహణ కష్టసాధ్యంగా ఉంది. దక్కన్‌లాండ్ మనందరిది. పదికాలాల పాటు పత్రిక సజావుగా వెలువడే బాధ్యత మన అందరిదీ.

చందా పూర్తయిన వారు తమ చందాలను రెన్యూవల్ చేసుకుని కాంప్లిమెంటరీ కాపీలు అందుతున్న వారు కూడా చందాదారులుగా చేరి, మిత్రులను చేర్పించి సహకరిస్తారని ఆశిస్తూ...

ధన్యవాదాలతో... మీ

- మణికొండ వేదకుమార్

సంపాదకులు

చందా వివరాలు:

వార్షిక చందా	:	రూ. 300
2 సం॥లకు	:	రూ. 600

'దక్కన్ ల్యాండ్' పేరిట ఎంఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

చిరునామా :

DECCAN LAND :
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com ww.deccanland.com

దక్కన్‌ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరములు:

Name	: DECCAN LAND
Bank	: KOTAK MAHINDRA BANK
A/c No	: 7111218829
IFSC Code	: KKBK0007463
Branch Code	: 007463

పురానాపూల్ బ్రిడ్జ్

ముఖ్య విశేషాలు:

ఉనికి :	పాత కార్వాన్
నిర్మాణకర్త :	ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా
ఆర్కిటెక్చర్‌పరంగా గ్రేడ్ : I	
నిర్మాణకాలం :	1578
పొడవు :	608 అడుగులు
వెడల్పు :	36 అడుగులు
నిర్మాణ వ్యవధి :	8 నెలలు
నిర్మాణ శైలి :	కుతుబ్ షాహి

పాత – కొత్త నగరాలకు తొలి వారధి

హైదరాబాద్ నగరానికి పునాదిరాయి వేయడానికి 14 ఏళ్ళ ముందే ఈ వంతెనను నిర్మించారు. పాత గోల్కొండ – కార్వాన్‌ను కొత్త నగరంతో కలుపుతూ నిర్మించిన తొలి వంతెన ఇది. గోల్కొండ నుంచి ట్రంక్‌రోడ్‌ను కలపడం ద్వారా వ్యాపార వర్గాలకు రోడ్డు రవాణా సౌకర్యం కల్పించే ఉద్దేశంతో దీన్ని నిర్మించారు. వంతెన నిర్మాణానికి సంబంధించి ప్రజల్లో వినవచ్చే కథ మరోలా ఉంది. రాకుమారుడు మహ్మద్ కులీ, తన ప్రియురాలు భాగ్‌మతిని కలుసుకునేందుకు, మూసీ ఉధృతంగా ప్రవహిస్తున్న సమయంలోనూ దాన్ని ఈదుతూ దాటిన విషయం తండ్రికి తెలియడంతో ఆయన ఈ వంతెన నిర్మాణానికి ఆదేశించినట్లు చెబుతారు. ప్రస్తుత షాలిబండ సమీపంలోని చిచాలం గ్రామంలో భాగ్‌మతి నివసించేదని చెబుతారు. భాగ్యనగర నిర్మాణానికి పూర్వమే రూపుదిద్దుకున్న ఈ వంతెనకు చారిత్రకంగా, నిర్మాణశైలి పరంగా ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉంది. ఇప్పటికీ ఇది సంరక్షణకు వీలైన స్థితిలో ఉంది.

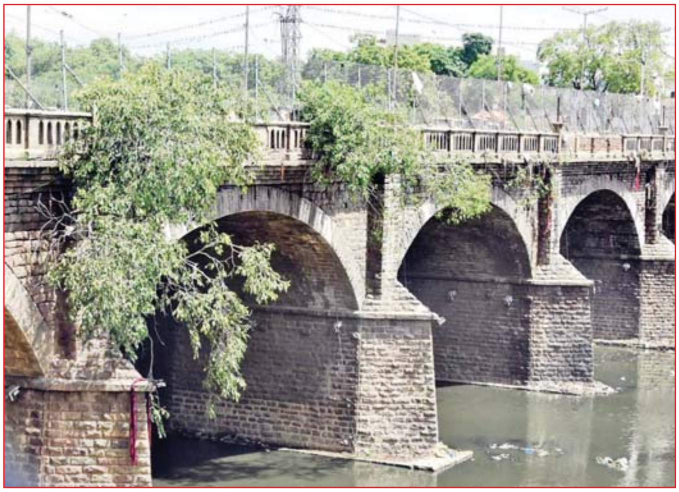

పురానాపూల్ బ్రిడ్జిని రాతితో నిర్మించారు. 22 ఆర్చీలు ఉన్నాయి. మూసీ నదికి 42 అడుగుల ఎత్తులో దీన్ని నిర్మించారు. వరదలకు దెబ్బతినని రీతిలో దీన్ని కట్టారు. నగరం వైపు భారీ గేట్‌వే (ప్రవేశద్వారం) ఉంటుంది.

మొదట్లో కుతుబ్ షాహీల కాలంలో దీన్ని 'పూల్–ఎ–నరుస్' (కాజ్ వే)గా వ్యవహరించేవారు. అసఫ్‌జాహీల కాలంలో చాదర్‌ఘాట్ బ్రిడ్జిని నిర్మించిన అనంతరం దీన్ని పురానాపూల్ లేదా ఓల్డ్ బ్రిడ్జిగా వ్యవహరించడం మొదలెట్టారు.

మూసీ వరదల అనంతరం రెండు సార్లు ఈ వంతెనకు భారీఎత్తున మరమ్మతులు చేశారు. మూడో నిజాం నవాబ్ సికందర్ జా బహద్దూర్ కాలం (1820)లో నాటి ప్రధానమంత్రి రాజా చందూలాల్ నేతృత్వంలో నాటి సంరక్షకుడు (కేర్‌టేకర్) పురాన్‌సింగ్ పర్యవేక్షణలో తొలిసారిగా దీనికి మరమ్మతులు చేశారు. ఇందుకు గుర్తుగా వంతెన ప్రాంతంలో పర్షియన్ భాషలో శిలాశాసనాల్లాంటివి చెక్కించారు.

1908లో వచ్చిన వరదల సందర్భంగా ఆరో నిజాం నవాబ్ మీర్ మహబూబ్ అలీ ఖాన్ పాలనాకాలంలో మరోసారి ఈ వంతెనకు పెద్ద ఎత్తున మరమ్మతులు చేశారు. దీని తర్వాత నిర్మించిన ఎన్నో వంతెనలు కాలగర్భంలో కలిసి పోగా ఇది మాత్రం నేటికీ చెక్కు చెదరకుండా నిలవడం దీని కట్టడ నైపుణ్యానికి, శక్తిసామర్థ్యాలకు నిదర్శనం.

1676లో హైదరాబాద్‌ను సందర్శించిన ఫ్రెంచ్ యాత్రికుడు, చరిత్రకారుడు ట్రావెనీర్ ఈ 'ప్రేమ వారధి' సౌందర్యానికి ఎంతో ముగ్ధుడయ్యాడు. పారిస్‌లోని పాంట్ న్యూఫ్‌తో దీన్ని సరిపోల్చాడు. దాని నిర్మాణం కూడా దాదాపుగా పురానాపూల్ బ్రిడ్జి నిర్మించిన సమయంలోనే పూర్తికావడం విశేషం.

– సువేగా,
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

కుతుబ్‌షాహీ టూంబ్స్ (సెవెన్ టూంబ్స్)

కుతుబ్‌షాహీ ఉద్యానవనాలు

దక్కన్ పాలకుల్లో ఇతరులతో పోలిస్తే తమ దాతృత్వం, కులీనత, ఉన్నతస్థాయి ఆలోచనల పరంగా కుతుబ్‌షాహీ పాలకులు ఎంతో విలక్షణమైన వారు. 16,17 శతాబ్దాల్లో ఈ రాజులు ఆంధ్ర దేశాన్ని పాలించారు. ఎంతో విలువైన వారసత్వాన్ని, సంస్కృతిని దక్కన్ ప్రజానీకానికి అందించారు.

హైదరాబాద్ నగర నిర్మాణానికి 1591-92 లో పునాది రాయి వేశారు. హైదరాబాద్ నగరం సరికొత్తగా ప్రాణం పోసుకునేందుకు, సామాజిక కార్యకలాపాలు ముమ్మరం అయ్యేందుకు ఎంతో కాలం పట్టింది. హైదరాబాద్ లేఅవుట్, అలంకారంగా నిలిచిన గొప్ప కట్టడాలు అన్నీ కూడా దాని వ్యవస్థాపకుల అభిరుచిని, మేధస్సును చాటిచెబుతాయి.

"ఆరోగ్యదాయకమైన శీతోష్ణస్థితి, తగినంత నీటిసరఫరా నేపథ్యంలో యావత్ భారతదేశంలోనూ అత్యుత్తమ నగరం హైదరాబాద్" అని అంటారు విలియం మెట్‌హోల్డ్ (William Methold). గొప్ప అభిరుచితో, భౌగోళికపరమైన కచ్చితత్వంతో రూపుదిద్దుకున్న ప్రణాళికాయుత నగరం. దానికదే వృద్ధి చెందింది కాదు. అది శాస్త్రీయంగా ప్లాన్ చేయబడింది. ప్రధాన రహదారులు నగరమంతా విస్తరించి ఉన్నాయి. ప్రతీ దిక్కులోనూ ప్యాలెస్‌లు, మాన్షన్‌లు, కమాన్లు, ఉద్యానవనాలు ఉండేవి.

కుతుబ్ షాహీల కాలంలో మొదటి ఉద్యానవనంను బాగ్-ఫైజ్-ఎ-అసర్ (గోల్కొండ వద్ద ఉన్న ప్రస్తుత కుతుబ్ షాహి గార్డెన్స్) ను సుల్తాన్ కులీ-1 నిర్మించారు. అది ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా కుమారుడు మొహమ్మద్ కులీ కుతుబ్‌షాచే నిర్మించబడింది. టౌన్ ప్లానింగ్, ఆర్కిటెక్చర్‌లో ఆయన ప్రసిద్ధి చెందారు. ఆయన ఆ ఘనత సాధించేలా బాట వేసింది మాత్రం ఆయన తండ్రి ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా.

గోల్కొండ భిన్న సంస్కృతుల కూడలిగా మారింది. మరీ ముఖ్యంగా దక్షిణ భారత సంస్కృతికి, పర్షియా-అరబ్ సంస్కృతికి. వాణిజ్యవ్యాపారాల పరంగా లేదంటే సాంస్కృతికంగా... రాజ్యానికి ఎవరు వచ్చినా సరే... వారికి స్వాగతం పలికాడు ఇబ్రహీం. విద్యార్థులు, కవులు, ఇతర అర్హులైన వ్యక్తులకు బహుమతులు, పింఛన్లు అందించడమే గాకుండా ఉద్యానవనాల సందర్శనకు వచ్చే ప్రతి ఒక్కరికీ దానిమ్మ, మామిడి... ఇలా ఏ కాలానికి తగ్గ పండ్లను ఆ కాలంలో బహుమతిగా ఇచ్చే ఏర్పాటు కూడా చేశారు. రాజధాని నగర సౌందర్యం (Londoner Ralph Fitch) లాండొనర్ రాల్ఫ్ ఫిచ్ ను ఎంతగానో ఆకట్టుకుంది. 1583 నుంచి 1591 దాకా ఆయన భారత్ లో ఉన్నారు. 'గోల్కొండ చక్కటి నగరం. ఇటుకలు, కలపతో నిర్మించిన చక్కటి ఇళ్లు ఉన్నాయి. పండ్లు, నీటి నిల్వకు చక్కటి ఏర్పాట్లు ఉన్నాయి' అని హైదరాబాద్ నగరం గురించి వర్ణించారు. ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా అనేక ఉద్యానవనాలు నిర్మించారు. విశాలమైన బాగ్ ఇబ్రహీం షాహిల్ లేదా ఇబ్రహీం బాగ్‌లోని కొద్ది భాగం లేదా గోల్కొండ కోటకు నైరుతి భాగంలోని లోని బాగ్ దాకా ఎన్నో వీటిలో ఉన్నాయి. వీటిలో కొన్ని ఇప్పటికీ ఉనికిలో ఉన్నాయి. ప్రజల సందర్శనకు వీలుగా అవి తెరిచే ఉండేవి. అసలైన ఇబ్రహీం బాగ్ తారామతి బారాదరి పైభాగంలో ఉండే జంట గుట్టలు మొదలుకొని ప్రేమామతి మసీదు దాకా విస్తరించి ఉండేది. ఉస్మాన్ సాగర్ కు వెళ్లే రోడ్డు మొదలుకొని మసీదుకు పశ్చిమంలో భవన శిథిలాలు ఉన్న ప్రాంతం దాకా ఉద్యానవనం ఉండేది. మహ్మద్

కులీ కుతుబ్ షా మూసీ దక్షిణ మైదానంలో భారీస్థాయిలో నూతన నగరం ప్రతిపాదించారు, మరెన్నో సదుపాయాలతో. ఓ శుభ సమయంలో సుల్తాన్ నగర ప్రణాళికల రూపకల్పనకు ఆర్కిటెక్ట్‌లకు, మేస్త్రీలకు ఆదేశాలు జారీ చేశారు. ప్రపంచంలో మరే నగరం కూడా దానికి దీటుగా ఉండకూడదని, స్వర్గానికి నకలుగా ఉండాలని ఆదేశించాడు. రాజభవనాలతో పాటుగా మహ్మద్ కులీ మూడు విశాలమైన భవనాలు కూడా నిర్మించారు. వాటిలో రెండు గుట్టల మీద, మరొకటి నదీ మహల్‌ను మూసీ నది దక్షిణ తీరంలో. నదీ మహల్‌లోనే ఆయన అప్పుడప్పుడు విశ్రాంతి తీసుకునేవారు.

గుట్ట మీద పెద్ద భవనం కట్టాలని సుల్తాన్ ఆదేశించారు. నాలుగు దిక్కులకు ముఖం చేసి ఉండేలా, సిస్టెర్న్స్ (Cisterns), అక్కడ కూడా ఓ భవనం నిర్మించారు. నాలుగు పెద్ద వరండాలు, 30 అడుగుల పొడవు, 20 అడుగుల వెడల్పుతో ఓ వేదిక ఉండేవి. వెనుక వైపున 45 గజాలు×30 గజాల కొలతతో ఓ పెద్ద ట్యాంక్ కూడా నిర్మించారు. రాజు దీనికి కోహ్-ఇ-తుల్ అని పేరు పెట్టారు. నగరం ఉత్తర ప్రాంతాలపై నాబాత్ ఘాట్ ఆధిక్యం ఉన్నట్లే దక్షిణ ప్రాంతాలపై దీని అధిక్యం ఉండేది. ఈ గుట్ట ఇప్పటికీ హైదరాబాద్ శివార్లలో తన ఘనతను నిలబెట్టుకుంటోంది. తరువాత కాలంలో ప్రపంచప్రఖ్యాత ఫలక్ నుమా ప్యాలెస్ నిర్మితమైంది ఇక్కడే. నాబత్ ఘాట్ మొదలుకొని కోహ్-ఇ-తుల్ దాకా మధ్యలో అనేక తోపులు, తోటలు, పార్క్‌లు, కొత్త రాజధాని భవనాలు ఉండేవి. తోటలు మాత్రమే కాదు, ఎన్నో పార్క్‌లు కూడా ఉండేవి.

కొన్ని తోటలు ఏకంగా భవనాలపైనే ఉండేవి. వాటిని చూసి టావెర్నెట్ (Thevenot) ఎంతగానో ఆశ్చర్యపోయారు. హీనా మహల్ పైకప్పులు అంతటి భారాన్ని ఎలా మోస్తున్నాయని ఆయన ఆశ్చర్యం వ్యక్తం చేశారు. దాన్నో అద్భుతంగా అభివర్ణించారు. ఈ తోటల అంతర్గత ప్లాన్‌ల గురించి తెలుసుకునేందుకు వాటి గురించిన వర్ణనలు చదవడం ముఖ్యం. బాగ్‌లింగంపల్లి లాంటి వాటి వర్ణనలు మనకు అందుబాటులో ఉన్నాయి.

మూసీకి దక్షిణ భాగమైన అమీన్‌భాగ్‌లోని కుతుబ్‌షాహీ ఫౌంటేన్. ఆసఫ్‌జాహీ కాలంలో విక్టోరియా మెటర్నటీ హాస్పిటల్‌లో భాగంగా మరియు గత దశాబ్దం నుండి హైకోర్టు ప్రాంగణంలో ఉంది.

"పట్టణంలో ఎన్నో తోటలు ఉన్నాయి. వాటిలో ఎన్నో నడక మార్గాలు, పండ్ల చెట్లు ఉన్నాయి. అవే వాటికి అందాన్ని తీసుకు వచ్చాయి. ఓ గొప్ప స్థలంలోకి వచ్చాను. తాటి, పోక లాంటివి దగ్గర దగ్గరగా ఉన్నాయి. ఎంత దగ్గరగా అంటే, వాటి మధ్యలో నుంచి చూస్తే సూర్యుడు కనిపించనంతగా. కాలిబాట మార్గాలు ఎలాంటి వంపులు లేకుండా, శుభ్రంగా, గుల్ - దాండి గా పిలిచే పూలు అంచులుగా ఉండేవి. తోట చివర్లో భవనం ఉండేది". "తోటలో పూల మొక్కలు, పండ్ల చెట్లు ఉన్నాయి. అన్నీ కూడా క్రమపద్ధతిలో ఉన్నాయి. దీంట్లో, మొదటి గార్డెన్ లో కూడా అందమైన నడక మార్గాలున్నాయి. వాటికి రెండువైపులా హద్దులుగా వైవిధ్యభరితమైన పూలు ఉన్నాయి. నడక మార్గం మధ్యలో నుంచి ఓ కాలువ వెళుంది. కాలిబాట పొడుగునా నిర్దిష్ట దూరంలో ఉండే ఫౌంటెన్ల నుంచి వచ్చే నీళ్లు కాలువలోకి చేరుతాయి. ఈ తోట బాగా పెద్దదిగా ఉంది. చుట్టూరా ప్రహరీ గోడతో, మధ్యలో పెద్ద గేట్‌తో ఉన్న ఈ తోట పండ్ల చెట్లతో తోటగా తీర్చిదిద్దబడింది".

పెద్ద పెద్ద గేట్లు ఉండేవి. ఆ భవనాల నిర్మాణాలు పూర్తయ్యే నాటికి అక్కడ తోటలు కూడా రూపుదిద్దుకున్నాయి. ఆయన వాటిని నబాత్ ఘాట్ (హిల్ సైడ్ బొటానికల్ పార్క్) గా వ్యవహరించారు. ఆ తరువాతి కాలంలో ఇదే నౌబత్ పహాడ్ (Naubat Pahad.)గా పేరొందింది. నబాత్ ఘాట్ ఆ తరువాత బాగ్-ఎ - దిల్ కుశ నుంచి నది వరకు విస్తరించింది. ఈ ప్రాంతం అంతా ఇప్పుడు బషీర్ బాగ్, బాగ్-ఎ-ఆమ్, రెసిడెన్సీలుగా ఉంది. మొత్తం విస్తీర్ణం 9 చదరపు మైళ్లు. హుసేన్ సాగర్ నుంచి నీటి సరఫరా జరిగేది. చార్మినార్ కు దక్షిణాన మూడు మైళ్ళ దూరాన మరో గుట్ట ఉండేది. దాని చుట్టూరా పచ్చదనం. వాతావరణం ఎంతో ఆహ్లాదకరంగా ఉండేది. అందుకే

కుతుబ్ షాహీ భవనాల (ఉద్యానవనాలతో సహా) అందం మాటల్లో వర్ణించలేనిదని బ్రిటిష్ కంపెనీ ఉద్యోగిగా ఉన్న విలియం మెట్‌హోల్డ్ (William Methold) అంటారు.

"ఆ భవనాలు ఎంతో చక్కగా కట్టబడ్డాయి. బ్రొకేడ్, పట్టు

గోల్కొండ ఖిల్లాలోని ఈశాన్యంలోని నయాఖిల్లా తలాబ్

తలాబ్ నుండి భాగ్‌కు నీరందించే సైఫన్

కుతుబ్‌షాహీ గార్డెన్‌లోని గజీబో

వస్త్రాలతో అందంగా అలంకరించబడ్డాయి. గదులు, హాల్స్ చక్కటి విలాసవంతమైన ఫర్నీచర్ తో, చైనావేజ్, బంగారు, వెండి అలంకరణ వస్తువులతో ఉన్నాయి." అని చెబుతారు. ఈ భవనాలన్నీ కూడా ఒక మార్మికమైన నీటి సరఫరా ఏర్పాట్లను కలిగి ఉండడం విశేషం. దాదాపుగా అన్ని భవనాలు కూడా నీటిగొట్టాల వ్యవస్థను కలిగిఉన్నాయి. చివరకు గోడలు, పైకప్పులు కూడా. ఇవే గాకుండా, ఉద్యానవనాల పచ్చదనం కన్నులపండువగా ఉంటుంది. కాలువలు కొన్ని చోట్ల చక్కటి వంపులతో ఉంటాయి. అక్కడక్కడా ఫౌంటేన్లు, కొలనులు ఉంటాయి. ఎత్తయిన ప్రాంతాల్లో ఈ భవనాలు కట్టబడ్డాయి. అదే సమయంలో ప్రవాహాలు, జలపాతాలు లాంటివి ప్రధాన నిర్మాణాలకు చేరువలో ఉంటాయి. చుట్టూరా ఫౌంటేన్లు ఉంటాయి".

హీనా మహల్ మూసీ తీరంలో అమీన్ బాగ్ లో నెలకొంది. అది ఒకప్పుడు అమీన్ ఖాన్ ఉద్యానవనం. ఇబ్రహీం కులీ కుతుబ్ షా హయాంలో ఉన్నతాధికారి. ఆ ప్రాంతాన్ని ఇప్పటికీ అమీన్ బాగ్ అని పిలుస్తారు. ప్రస్తుతం విక్టోరియా జెనానా హాస్పిటల్ ఉన్న చోట ఈ ప్రాంతం ఉంది. మొన్నటి వరకూ బాగ్ లింగంపల్లి అస్తిత్వం కొంతవరకైనా ఉండేది. కుతుబ్ షాహి పెవిలియన్ మాత్రం అసలేమాత్రం మిగలలేదు.

"అద్భుతమైన భవనాలతో ఓ భారీ నగరం నిర్మించబడింది, ప్రతి భవనానికి పక్కనే పెద్ద ఉద్యానవనం. బజార్లు, ఇళ్లు కూడా చెట్లతో నిండిఉండేవి. యావత్ నగరం ఓ తోటలా కనిపిస్తుంది. ఖురాసాన్ (ఇరాన్), పోర్చుగల్ నుంచి తెప్పించిన పండ్ల జాతులతో సహా ఎన్నో రకాల పండ్లు ఉండేవి. ఇప్పుడు నగరంలో ఎన్నో బాగ్ లు ఉన్నాయి కానీ వాటిలో దేనిలో కూడా పండ్ల చెట్లు లేవు. జామ్ బాగ్, మురళీధర్ బాగ్, బషీర్ బాగ్, తెషిర్ బాగ్, జెబా బాగ్, సీతారామ్ బాగ్, మూసారం బాగ్, బాగ్ అంబర్ పేట్, అమీన్ బాగ్, ఇంకా మరెన్నో. అన్ని చోట్లా నిర్మాణాలు వచ్చాయి.

నగరంలో తోటలు ఉండాలనేది మహ్మద్ కులీ గుండెలోని కోరిక. ప్రకృతి గురించి ఆయన వర్ణించారు. వానాకాలం, చలికాలం, ఎండాకాలం, తోటలు, తోపులు, పార్కులు, పండ్లు, కూరగాయలు లాంటి వాటిపై పద్యాలు రాశారు. తన చుట్టూరా కనిపించే భారతీయ ప్రతీకలను వాడారు. చినుకుతో యవ్వనాన్ని చిగురింపజేసే తొలకరి జల్లుకు స్వాగతం పలికారు. పచ్చటి పచ్చికకు, మట్టి పరిమళానికి కూడా. ఎన్నో విధాలుగా ఆయన తోటలను వర్ణించారు.

1. మేఘాలు మళ్లీ గర్జిస్తున్నాయి, తోటలు మళ్లీ కళకళలాడుతున్నాయి, పూల పరిమళాన్ని వేలాది పక్షులు ఆస్వాదిస్తున్నాయి.
2. ప్రవక్త తనకు తానుగా ఈ చెట్టుకు ఇచ్చిన పేరు; అందుకే స్వర్గం మాదిరిగా ఉండే ఈ పార్క్ మధుర ఫలాలను అందించే ఎన్నో చెట్లకు నిలయంగా ఉంటుంది.

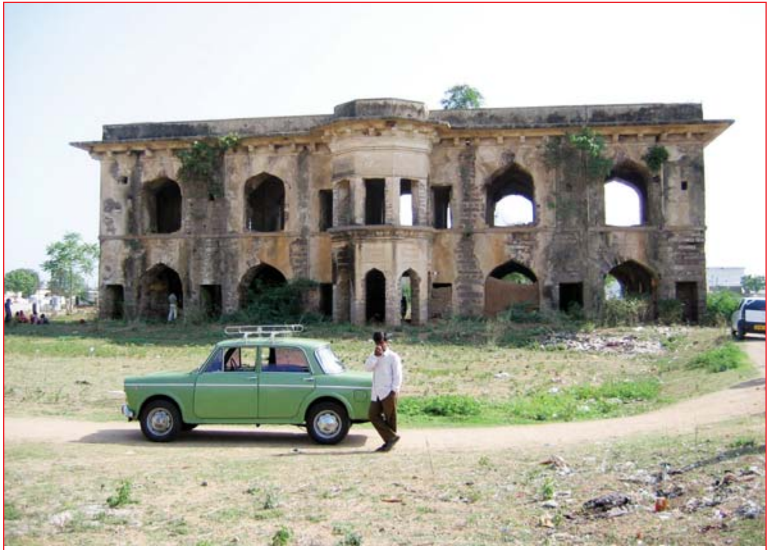

అత్తాపూర్‌లోని ముశ్క్‌మహల్ – భాగ్

3. తోటలోని ద్రాక్ష గుత్తులు స్వర్గంలోని నక్షత్ర సమూహాలుగా ఉన్నాయి. ద్రాక్ష తీగ చల్లటి నీడ స్వర్గంలో పాలపుంత మాదిరిగా విస్తరించింది.
4. ఖర్జూరాల గుత్తులు పగడపు దీవులకు వేలాడేవిగా కనిపిస్తున్నాయి. పోక చెట్లకు పోకలు రాత్రి పూట కెంపుల సమూహాలుగా కనిపిస్తున్నాయి.

హయత్‌నగరలోని హయత్‌బక్షి భేగం భాగ్, బౌలీ, మసీదు

5. జామ పండ్లు ఓ రత్నంలా కనిపిస్తోంది, నేను నాటిన చెట్లకు దిష్టి తగులవద్దనే నా తపనంతా.

 కులీ కుతుబ్ షా హయాంలో ఖైరతాబాద్ మసీదు ఆవరణలో ఓ తోట ఉండేది.

హయత్‌నగర్‌లో ఖాస్ బాగ్ లేదా ప్రైవేట్ గార్డెన్

హయత్ నగర్ మసీదు ఆవరణకు వెలుపల ఈశాన్య మూలన ఓ పెద్ద చదరపు భాగాన్ని హౌథీ బౌలిగా వ్యవహరించేవారు. అక్కడ అందమైన పక్షుల బొమ్మలను తయారు చేసే వారు. నీళ్లను తోడేందుకు వీలుగా ఈ కట్టడానికి పుల్లీలు ఉండేవి. దిగువ భాగంలోని మూడు పుల్లీలను ఎడ్లతో తోడేవారు. పైభాగంలోని పెద్ద పుల్లీని నడిపేందుకు ఏనుగును ఉపయోగించేవారు. అలా తోడిన నీటిని దిగువ భాగంలో నిల్వ చేస్తారు. ఆ తరువాత ఆ నీటిని ఖాస్ బాగ్‌తో పాటుగా పరిసర ప్రాంతాలకు మట్టిపైపుల ద్వారా పంపిస్తారు.

హదికా – టుస్ – సలాతీన్ గ్రంథం హైదరాబాద్ నగరాన్ని స్వర్గంలో భాగంగా అభివర్ణించింది. సుల్తాన్ అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా పాలన మొదటి సంవత్సరంలో అత్యుత్తమ శైలిలో నిర్మించారు. వ్యాపారులు, హస్తకళాకారులు, అన్ని వర్గాల ప్రజలు అక్కడ నివసించేలా చేశారు. అసంఖ్యాక ఇళ్లు, అందమైన భవంతులు, ఎన్నో తోటలు ఉండేవి. పెద్ద వీధులు, చౌరస్తాలు, దాద్ మహల్ ఉండేవి.

బాగ్ -ఎ-నబి, బాగ్ లింగంపల్లి లకు సుల్తాన్ అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా పునాదులు వేశారు గానీ బాగ్-ఎ-నబి గురించి తెలియరావడం లేదు. సుల్తాన్ మహ్మద్ కులీ కుతుబ్ షా హయాంలో లింగంపల్లి గార్డెన్ భారీస్థాయిలో రూపుదిద్దుకుంది. తాజా పండ్లకు అది ప్రఖ్యాతి చెందింది. సుల్తాన్ అబ్దుల్లా దీని పునరుద్ధరణకు 3 లక్షల రూపాయలు వెచ్చించారు. ఆ తరువాత తన విందువినోదాలకు దాన్ని ఉపయోగించుకున్నారు. ఈ తోటలు ఎంతో అందంగా ఉండేవి. పుష్కలంగా నీటిసరఫరా ఉండేది.

రిజర్వాయర్, రహదారులు, ఇతర భవనాలను అసఫ్ జా II నిర్మించారు. ఈ తోటను ఐదో అసఫ్ జా నవాబ్ అఫ్జల్ ఉద్దౌలా బహదూర్ తన బావ నవాబ్ ఖుర్షిద్ జా బహదూర్ కు బహుకరించారు.

అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా మరో రెండు ఇతర భవనాలను కూడా నిర్మించారు. మీర్ జుమ్లా చెరువు గట్టున మీర్ జుమ్లా సయ్యద్ ముజఫర్ రూపొందించిన తోటలో ఇవి ఉన్నాయి. ఇక్కడో ముచ్చట చెప్పుకోవాలి. సయ్యద్ ముజఫర్ ఒకసారి తీవ్ర అనారోగ్యానికి గురైనప్పుడు సుల్తాన్ స్వయంగా వచ్చి పరామర్శించారు. ఆ సందర్భంగా సుల్తాన్ కు ధన్యవాదసూచకంగా ముజఫర్ ఈ తోటను సుల్తాన్ కు బహుకరించారు. ఆ తరువాత రాజు అక్కడ రెండు అందమైన భవనాలను నిర్మించారు. వాటి నిర్మాణం పూర్తయిన తరువాత అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా వాటిని చూసి ఎంతో ముచ్చటపడ్డారు. ఆ ప్రాంతాన్ని సుల్తాన్ షాహి బాగ్ గా వ్యవహరించాలని ఆదేశాలు జారీ చేశారు. ఆ భవనాల సమాచారం తెలియకున్నా సుల్తాన్ షాహి పేరు మాత్రం ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చింది.

అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా నయాఖిల్లాలో బాగ్ – ఎ – నయా ఖిల్లా పేరిట ఒక తోటను రూపొందించారు. దీర్ఘచతురస్రాకార నమూనాలో అది నిర్మితమైంది. బహుశా అది ఒకప్పుడు ఈ తోటకు నీరు అందించే కాలువకు రెండు వైపులా ఉండి ఉంటుంది. ఈ కాలువ, తోట... రెండూ కూడా మొఘల్ విధానంలో రూపుదిద్దుకున్నాయి.

అత్తాపూర్‌లో మియన్ మిష్క్ ఒక విధమైన గార్డెన్ పెవిలియన్ నిర్మించారు. అత్తాపూర్ పురానాపూల్ నుంచి నాలుగు మైళ్ల దూరంలో ఉండేది. కుతుబ్ షాహి కాలం నాటి రాజకుటుంబాలకు ఇది ఒక పిక్నిక్ స్పాట్ గా ఉండేది. పది ఎకరాల సువిశాల స్థలంలో మిష్క్ మహల్ నిర్మితమైంది. చుట్టూరా పెద్ద ప్రహరీ గోడ ఉండేది. లోపలికి ప్రవేశించేందుకు ఉత్తర, దక్షిణ దిశల్లో రెండు రాజమార్గాలు ఉండేవి. ఎన్నో రకాల పండ్లచెట్లు, నీటి కాల్వలు ఆవరణలో ఉండేవి.

మొఘల్స్, కుతుబ్ షాహీలు కళాప్రియులు. సౌందర్య ఆరాధకులు. భారతదేశంలో ప్రాచీన కాలం నుంచి కూడా పూలు, మొక్కలు ఆరాధించబడ్డాయి, సాగు చేయబడ్డాయి. బౌద్ధ సాహిత్యంలోనూ, సంస్కృత నాటకాల్లోనూ తోటల ప్రస్తావనలు ఎన్నో ఉన్నాయి.

(ఇంగ్లీషు : మహ్మద్ అబ్దుల్ ఖయ్యూమ్)

అనువాదం : ఎన్.వి.మోహన్

హరా హైతో బరా హై
గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్

ఉధృతంగా సాగుతున్న మొక్కలు నాటే కార్యక్రమం

ఎంపి జోగినపల్లి సంతోష్‌కుమార్‌గారి పిలుపుకి అనూహ్య స్పందన

సంకల్పం చిన్నదే కావచ్చు కానీ అందులో సమాజ శ్రేయస్సు ఉంది. తీసుకున్న సంకల్పం, ఎత్తుకున్న బాధ్యతను అమలు చేయాలనే పట్టుదల కూడా కావాలి. లేకుంటే మనం తీసుకున్న సంకల్పం ఎంత గొప్పదయినా నిరుపయోగం అవుతుంది. ఆశించిన ఫలితాలు రావు. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తీసుకున్న హరిత హారం కార్యక్రమం కానీ, రాజ్యసభ సభ్యుడు జోగినపల్లి సంతోష్ కుమార్ తీసుకున్న గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ కార్యక్రమం కానీ చాలా గొప్పవని చెప్పవచ్చు. ఎందుకంటే పర్యావరణం దెబ్బతినడంతో వాతావరణ సమతుల్యత దెబ్బతింది. దీనితో కాలానుగుణంగా పడాల్సిన వర్షాలు పడకపోగా ఇతర కాలాలు కూడా కాలానుగుణంగా ఉండడం లేదు. అల్ప పీడనాలు, వాయు గుండాలు, తుఫానులు, వర్షాలు తప్ప రుతుపవనాలతో వచ్చే వర్షాలు అంతంత మాత్రంగానే పడుతున్నాయి. ఒకొక్కసారి ఎండల తీవ్రత, చలి తీవ్రత ఎక్కువగా ఉంటుంది. దీనికి తోడు వాతావరణ కాలుష్యం కూడా తీవ్ర స్థాయిలో పెరిగింది. దీనిపై పర్యావరణ వేత్తలు ఆందోళన చెందుతున్నారు. ఆరోగ్య సమస్యలు, చర్మ వ్యాధులు వస్తున్నాయి. పరిస్థితి ఇలాగే కొనసాగితే ఇవి ఇంకా పెరిగే అవకాశం ఉందని హెచ్చరిస్తున్నారు. అంటే పర్యావరణం దెబ్బతింటే ఎంతటి విపత్కర పరిస్థితులను ఎదుర్కోవాల్సి వస్తుందో దీనిని బట్టి అర్థం అవుతుంది. పర్యావరణాన్ని మనం రక్షిస్తే అది మనల్ని రక్షిస్తుంది.

తెలంగాణ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖర్‌రావు 2015లో హరిత హారాన్ని చేపట్టారు. ఈ హరితహారం కార్యక్రమం వల్ల క్షీణించిన అడవులకు ఊపిరిపోస్తుంది. వారి స్ఫూర్తితోనే నా వంతుగా పర్యావరణానికి ఏదైనా చేయాలనే ఉద్దేశంతో 'గ్రీన్ ఛాలెంజ్'కి అంకురార్పణ జరిగింది.

అందుకే హరిత హారం, గ్రీన్ ఇండియా ప్రోగ్రాంలు చాలా ముఖ్యమైనవి. అశోకుడు చెట్లు నాటించాడని మనం చరిత్ర పాఠాలలో చదువుకున్నాం. అంటే నాడు రాజులు, చక్రవర్తులు పర్యావరణానికి ఎంత ప్రాధాన్యత ఇచ్చారో అర్థం అవుతుంది. కానీ కాలక్రమంలో మనిషిలో స్వార్థం పెరిగింది, అవసరాలు పెరిగాయి. దీనితో అడవులు అంతరించాయి. కాలుష్యం పెరిగింది. పర్యావరణం దెబ్బతింది. ఆరోగ్య సమస్యలు పెరిగాయి. పేద, మధ్య తరగతి వర్గాలు ఆర్థిక సమస్యలను కూడా ఎదుర్కోవాల్సి వస్తుంది. ఈ సమస్యల నుండి బయట పడాలంటే పర్యావరణాన్ని రక్షించుకోవాలి అందుకు హరిత హారాన్ని చేపట్టాలని కెసిఆర్ సర్కార్ భావించింది.

ఇప్పటికే దాదాపు 2.64 లక్షల హెక్టార్లలో అడవులకు జీవం పోసి రాష్ట్ర అటవీశాఖ ఇతర రాష్ట్రాలకు ఆదర్శంగా నిలిచింది. వచ్చే ఐదేండ్లలో దాదాపు 10 లక్షల హెక్టార్ల క్షీణించిన అటవీ భూముల్లో మొక్కలు పెంపకానికి అటవీశాఖ అధికారులు బృహత్తర

ప్రణాళిక రూపొందించారు. రాష్ట్రంలో పచ్చదనాన్ని 33 శాతానికి పెంచడమే ధ్యేయంగా 2015లో ప్రారంభించిన హరితహారం కార్యక్రమం క్షీణించిన అడవులకు ఊపిరిపోస్తుంది. కోట్లల్లో మొక్కలు నాటి అడవులను పునరు ద్ధరించాలన్న ముఖ్యమంత్రి కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖర్‌రావు ఆదేశాలతో అటవీశాఖ ప్రత్యేకంగా రీజువెనేషన్ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది. రాష్ట్రంలో ప్రస్తుతమున్న 24 శాతం పచ్చదనాన్ని 33 శాతానికి పెంచేందుకు తద్వారా పర్యావరణాన్ని కాపాడేందుకు సిఎం కెసిఆర్ ఈ బృహత్తర కార్యక్రమానికి అంకురార్పణ చేశారు. రాష్ట్రాన్ని అందమైన, ఆరోగ్యకరమైన, అత్యంత నివాసయోగ్యమైన రాష్ట్రంగా మార్చాలనే ప్రయత్నమే తెలంగాణకు హరితహారం. ఇందులో భాగంగా తొలుత అటవీ ప్రాంత సరిహద్దులను నిర్దిష్టంగా గుర్తించి చొరబాటును తగ్గించడానికి ట్రెంచులను ఏర్పాటు చేయడం, బ్లాకులుగా విభజించి ప్లాంటేషన్ చేపట్టడం వల్ల విధ్వంసమైన అడవులకు ఎయిడెడ్ నాచురల్ రీజనరేషన్ పద్ధతిలో తిరిగి జీవం పోయడం అభినందనీయం. అడవుల సమగ్ర అభివృద్ధికి ఫారెస్ట్ 2.0 యునైటెడ్ స్టేట్స్ ఏజెన్సీ ఫర్ ఇంటర్నేషనల్ డెవలప్‌మెంట్ ముందుకు రావడంతో పునరుజ్జీవన పనులు కొనసాగుతున్నాయి. అడవుల పునరుద్ధరణ కోసం జరుగుతున్న కార్యక్రమాలను యూఎస్ ఎయిడ్ సంస్థ అభినందించి అవసరమైన సహకారం అందిస్తామని చెప్పడం తెలంగాణ ప్రభుత్వ కృషి ఫలితమే. తెలంగాణ అటవీశాఖ మొత్తం 2,64,714 హెక్టార్లలో పునరుజ్జీవన కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది.

గత ఐదు విడతల్లో నాటిన మొక్కలు, ప్రభుత్వ సంకల్పం, సమాజంలో అన్ని వర్గాల సహకారంతో ఫలితాలు ఇప్పుడు మన కళ్ల ముందు కనిపిస్తున్నాయి. రాష్ట్ర మంతటా పచ్చదనం చెప్పుకోదగిన స్థాయిలో పెరుగుతోంది. అన్ని రోడ్ల వెంట రహదారి వనాలు (అవెన్యూ ప్లాంటేషన్) ఏపుగా పెరుగుతూ ఆకర్షిస్తున్నాయి.

'హరాహైతో బరాహై. చెట్లను అరుదైనవిగా కానివ్వకండి. వాటిని జాగ్రత్తగా సంరక్షిద్దాం. వాటిని ప్రేమిస్తే అవి మనను రక్షిస్తాయి. ఈ ధరిత్రిని ప్రాణకోటి జీవనానికి అత్యంత అనువైనదిగా మార్చుదాం. రండి కదిలిరండి చేయిచేయి కలుపుదాం. గ్రీన్ ఇండియా చాలెంజ్‌లో కలిసి నడుద్దాం, పచ్చదనం ఉంటేనే నిండుదనం' – **సంతోష్‌కుమార్**

ఇటీవల ఫారెస్ట్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా విడుదల చేసిన దేశ వ్యాప్త నివేదికలోనూ పచ్చదనం గణనీయంగా పెరుగుతున్న రాష్ట్రాల్లో తెలంగాణ కూడా ఒకటి అని స్పష్టం చేసింది. కంపా నిధుల సద్వినియోగంతో ప్రత్యామ్నాయ అటవీకరణ పద్ధతులు, సహజ అటవీ పునరుద్ధరణ పథకాల్లోనూ తెలంగాణ అగ్రగామిలో ఉంది. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు వల్ల నీటి లభ్యత పెరగటం హరితహారానికి అందివచ్చే వరమే. మరింత సమర్థవంతంగా మెట్ట భూముల్లోనూ మొక్కలు పెంచేందుకు, వాటి రక్షణకు కాళేశ్వరం అదనపు వనరు కానుంది. ముందుగా రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా 230 కోట్ల మొక్కలు నాటాలనే లక్ష్యం నిర్దేశించు కున్నప్పటికీ, క్షేత్రస్థాయి నివేదికలు, సిబ్బంది ద్వారా మంచి చెడులు తెలుసుకున్న ప్రభుత్వం అంచనాలు సవరించింది. మొక్కలు నాటే లక్ష్యాన్ని గ్రామ స్థాయి యంత్రాంగమే నిర్దేశించుకునేలా ఆదేశించింది.

ప్రభుత్వం చేపట్టిన హరితహారం ఒక ఎత్తైతే, రాజ్యసభ సభ్యుడు జోగినపల్లి సంతోష్ కుమార్ చేపట్టిన కార్యక్రమం మరొక ఎత్తు. ఎందుకు ఈ మాట చెప్పాల్సి వస్తుందంటే! సమాజాన్ని ప్రభావితం చేసే వ్యక్తులను ముందు కదిలించాలి. దీనితో సమాజంలో కదలిక వస్తుంది. దాని కోసమే లెజెండ్లను, సెలబ్రెటీస్‌లను కదిలించే కార్యక్రమాన్ని ఆయన చేపట్టారు. అదే గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ ప్రోగ్రాం. దీని ముఖ్య ఉద్దేశం లెజెండ్స్, సెలబ్రిటీస్‌ను ఈ కార్యక్రమంలో భాగస్వామ్యం చేయాలి. తద్వారా వారితో ప్రజలకు మెసేజ్ ఇప్పించాలి. వారు చెప్పే మాటకు, చేసే పనికి సమాజంపై ప్రభావం ఉంటుంది. సంతోష్ దీనిని గుర్తించారు. అందుకు గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ అనే వినూత్న ప్రోగ్రాం చేపట్టారు. సినీ, సాహిత్య, క్రీడా, రాజకీయ, పరిపాలన విభాగంలో పని చేసే పై స్థాయి అధికారులను ఈ కార్యక్రమంలో భాగస్వామ్యం చేసి వారి ద్వారా సమాజానికి సందేశం ఇప్పించాలని సంకల్పం తీసుకున్నారు. ఒకరు ఒక మొక్క నాటి వారు మరో ముగ్గురికి ఛాలెంజ్ విసరడం ద్వారా ఇది విస్తృతం అయ్యింది.

సంతోష్‌కుమార్ ఆధ్వర్యంలో కొనసాగుతున్న ఈ గ్రీన్ ఇండియా ఉద్యమం కేవలం మన రాష్ట్రమే కాకుండా దేశ, విదేశాలకు కూడా పాకింది. వారి నుంచి మన రాష్ట్రానికి పెద్ద ఎత్తున ప్రశంసలు కూడా లభిస్తున్నాయి. రాజకీయాలకు అతీతంగా గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ కార్యక్రమం ఊరు, వాడ అన్న తేడా లేకుండా జోరుగా సాగుతోంది. పలువురు సెలెబ్రిటీలు ఎంతో ఉత్సాహంతో మొక్కలు నాటుతూ సెల్ఫీలు తీసుకుంటూ గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్‌లో భాగస్వామ్యం అయినందుకు తమ సంతోషాన్ని ట్విట్టర్ల ద్వారా పంచుకుంటున్నారు. కేవలం వారు మొక్కలు నాటడమే కాకుండా మరో ముగ్గురికి గ్రీన్ ఇండియా చాలెంజ్‌ను విసురుతూ ముందుకు కొనసాగిస్తున్నారు.

గ్రీన్ ఇండియా యొక్క సరైన వ్యూహాన్ని తెలుసుకున్న తరువాత, గౌరవనీయ భారత ఉప రాష్ట్రపతి వెంకయ్య నాయుడు నుండి సినీ తారలు, క్రీడా తారలు, పారిశ్రామికవేత్త, వ్యాపారవేత్తలు మరియు రాజకీయ నాయకులు భాగస్వామ్యులయ్యారు. నిర్మాణ యుత మార్పులకు పట్టుదల మరియు చిత్తశుద్ధి అవసరం, ఎంపి జె. సంతోష్ కుమార్ అన్ని ప్రశంసలకు అర్హుడు, ఈ చొరవ తెలంగాణ ప్రజలతో పాటు ప్రపంచ అరేనాలో కూడా ఆమోదం పొందింది. ప్రకృతిని పెంపొందించడానికి క్యాస్కేడింగ్ ప్రభావాలను కలిగి ఉన్న గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ 3 కోట్ల మార్కును చేరుకుంది. మూడు కోట్ల మొక్కలు పూర్తయినట్లు గుర్తుగా సంతోష్ కుమార్ నెక్లెస్ రోడ్ వద్ద జిహెచ్ఎంసి విజిలెన్స్ మరియు ఎన్‌ఫోర్స్‌మెంట్ వింగ్ కార్యాలయ ప్రాంగణంలో ఒక మొక్కను నాటారు.

గ్రీన్ ఇండియా చాలెంజ్‌ను రాజ్యసభ సభ్యులు సంతోష్‌కుమార్ ప్రతిష్టాత్మకంగా తీసుకోవడం సంతోషదాయకం. గ్రీన్ చాలెంజ్‌లో భాగంగా ఒక్కొక్కరూ మూడు మొక్కలు నాటి తిరిగి మరో ముగ్గురికి గ్రీన్ చాలెంజ్ చేయడం, దీంతో దేశవ్యాప్తంగా ఎంతో మంది సినీ ప్రముఖులు, వ్యాపారవేత్తలు, రాజకీయ నాయకులు ఈ సవాల్‌ను స్వీకరించి మొక్కలు నాటడం హర్షదాయకం. పచ్చదనాన్ని పెంచడానికి గ్రీన్‌చాలెంజ్‌ను ఉద్యమంలా చేపట్టడం అభినందనీయం. ఇందులో ప్రతి ఒక్కరమూ భాగస్వాములం కావాలి. పర్యావరణ పరిరక్షణ ప్రజలందరి బాధ్యత. ప్రజల భాగస్వామ్యమే ఏ అభివృద్ధికైనా కీలకాంశం.

సంతోష్ కుమార్ గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ (జిఐసి) చొరవ

గ్రీన్ చాలెంజ్‌కు తోడు మరో వినూత్న కార్యక్రమాన్ని కూడా సంతోష్ చేపట్టారు. అది కూడా సూపర్ డూపర్ హిట్ అయ్యింది. అదే విత్తన గణపతి. ఈ కార్యక్రమం చాలా మందిని ఆశ్చర్య పరిచింది. ఇది కొత్త ఆలోచన అని అనేక మంది మెచ్చుకున్నారు. దీని కాన్సెప్ట్ కూడా పర్యావరణ పరిరక్షణే. గణపతిని పూజిస్తూనే పర్యావరణాన్ని కాపాడుకోవడం అనే సంకల్పం తీసుకున్నారు. అందరినీ బాగా ఆకట్టుకుంది. సంకల్పం చిన్నదా పెద్దదా అనేది ముఖ్యం కాదు దానిని పట్టుదలతో ముందుకు తీసుకొనిపోవాలి. అప్పుడే అది విజయవంతం అవుతుంది.

తెలంగాణ సరిహద్దులను దాటి పొరుగున ఉన్న ఎపి, తమిళనాడు, మహారాష్ట్ర, ఢిల్లీ, ఉత్తరాఖండ్లతో సహా సుమారు 10 రాష్ట్రాలకు వ్యాపించింది.

సంతోష్ ఈ కార్యక్రమాన్ని జూలై 17, 2017న ప్రారంభించారు. రాష్ట్ర హోంమంత్రి నాయిని నర్సింహారెడ్డి విసిరిన గ్రీన్‌చాలెంజ్‌ను రాజ్యసభ సభ్యుడు జోగినపల్లి సంతోష్ కుమార్ మొదట స్వీకరించారు. ప్రగతిభవన్‌లో ఆయన మూడు మొక్కలను నాటారు. మొక్కలను నాటడమే కాకుండా వాటి సంరక్షణకు చర్యలు చేపడతానని ఆయన ట్వీట్ చేశారు. రాజ్యసభ చైర్మన్, ఉపరాష్ట్రపతి వెంకయ్యనాయుడు, గవర్నర్ నరసింహన్, హీరో అక్కినేని నాగార్జునకు గ్రీన్‌చాలెంజ్‌ను విసిరి తన చాలెంజ్ స్వీకరించాలని కోరారు.

రాష్ట్రవ్యాప్తంగా గ్రీన్ కవర్ను ప్రోత్సహించడానికి ఒక చిన్న చొరవగా ప్రారంభమైన ఈ మిషన్, కౌంటర్లో దాదాపు 10 కోట్ల మొక్కలు నాటిన ఒక వ్యక్తి చేపట్టిన అతిపెద్ద ప్రచారంగా ఇప్పుడు బయటపడింది. ఐదేళ్ల క్రితం ఐస్ బకెట్ ఛాలెంజ్, రైస్ బకెట్ ఛాలెంజ్ వంటి సవాళ్లు ఉన్నాయి. వాతావరణ మార్పు ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రధాన ఆందోళనగా ఉన్నందున గ్రీన్ కవర్‌ను ఎలా మెరుగుపరుచుకోవాలన్న సంతోష్ ఆలోచనతో జరుగుతున్న కృషి యిది. ప్రస్తుతమున్న 24% నుండి 33%కి గ్రీన్ కవర్ పెంచాలనే ఏకైక ఉద్దేశ్యంతో ముఖ్యమంత్రి కె చంద్రశేఖర్ రావు తెలంగాణకు హరితా హారమన్నారు. తెలంగాణలో గ్రీన్ కవర్ 4% పెరిగి 28%కి చేరుకుంది. గ్రీన్ కవర్ను ప్రోత్సహించడానికి వ్యక్తులు బ్లాక్స్ మరియు గ్రామాలను స్వీకరించడంతో జిఐసి ప్రచారం ఇప్పుడు కొత్త మలుపు తీసుకుంది. కీసర వద్ద 2 వేల ఎకరాల ఫారెస్ట్ బ్లాక్‌ను సంతోష్ స్వయంగా దత్తత తీసుకోగా, నటుడు ప్రభాస్ ఇటీవల ఓఆర్ఆర్, కీసరకు సమీపంలో ఉన్న కాజుపల్లి ఫారెస్ట్ బ్లాక్‌లో 1,650 ఎకరాలను దత్తత తీసుకుంటానని, దానిని అభివృద్ధి చేస్తానని ప్రకటించారు.

హైదరాబాద్ పరిసరాల్లో 88 ఫారెస్ట్ బ్లాక్స్ ఉన్నాయి. ప్రభాస్ ఒక ఫారెస్ట్ బ్లాక్ను స్వీకరించిన తరువాత, చాలా మంది ప్రజలు ఫారెస్ట్ బ్లాకులను స్వీకరించడానికి, పెద్ద ఎత్తున ప్లాంటేషన్ డ్రైవ్ చేపట్టడానికి ముందుకు వస్తున్నారు. హెటెరో గ్రూప్ చైర్మన్ బి పార్థ సారథిరెడ్డి నర్సపూర్ ఫారెస్ట్ బ్లాక్‌ను చేపట్టడానికి ఆసక్తి చూపగా, నటుడు నితిన్, రాజకీయ నాయకుడు గోకరాజు రంగరాజు 300 నుంచి 600 ఎకరాల్లో పచ్చదనాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారని సంతోష్ తెలిపారు.

వాడవాడలా విస్తరిస్తున్న గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ 3 కోట్లకు చేరింది. వన హారతికి మేము సైతం అంటూ ప్రతి ఒక్కరూ ఉత్సాహంగా స్పందిస్తున్నారు. సినీ, రాజకీయ, వ్యాపార ప్రముఖులు, కేంద్ర రాష్ట్ర మంత్రులు, ఎంపిలు, ఎంఎల్ఎలు, ఎంఎల్‌సిలు, స్థానిక సంస్థలకు చెందిన ప్రజాప్రతినిధులు, పలు రాజకీయ పార్టీల నేతలు,

పేరు :	**జోగినిపల్లి సంతోష్‌కుమార్**
తండ్రి :	జోగినిపల్లి రవీందర్‌రావు
తల్లి :	జోగినిపల్లి శశికళ
భార్య :	జోగినిపల్లి రోహిణి
పిల్లలు :	ఇద్దరు (ఇషాన్, శ్రేయాన్)
పుట్టిన తేది :	21-7-1975
చదువు :	ఎంబీఏ (మాస్టర్ ఇన్ పర్సనల్, మేనేజ్‌మెంట్) పుణే
ప్రాథమిక విద్య :	10వ తరగతి వరకు స్వగ్రామం కొదురుపాకలో
ఇంటర్, డిగ్రీ :	కరీంనగర్ జిల్లాకేంద్రంలో
ఊరు :	కొదురుపాక, బోయినపల్లి మండలం, రాజన్నసిరిసిల్ల జిల్లా

స్వచ్ఛంద సంస్థలు ఒకరికొకరు సవాలు విసురుకుంటూ మొక్కలు నాటుతున్నారు.

కొన్ని మొక్కలను నాటినంత మాత్రాన మేము గొప్ప పని చేసినట్లు కాదని, గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్ ద్వారా అందరం మొక్కలను నాటాలని నొక్కి చెప్పారు. చెట్లు భూమిపై ఆనందం యొక్క స్వచ్ఛమైన రూపాలు అని ఎంపీ సంతోష్ కుమార్ చెప్తారు. ఆకుపచ్చ కవర్ను పెంచుతూ, దేశాన్ని, దేశంలో అత్యంత జీవించదగిన రాష్ట్రంగా తెలంగాణను అభివృద్ధి చేయాలి. ప్రతి ఒక్కరూ మూడు మొక్కలను నాటాలి మరియు ముగ్గురు వ్యక్తులను నామినేట్ చేయాలి అని ఆయన కోరుతున్నారు. ఈ చాలెంజ్‌లో మనందరం భాగస్వాములవుదాం. భవిష్యత్తు తరాలకు పచ్చదనాన్ని అందిద్దాం.

– కట్టా ప్రభాకర్,
m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

అందమైన మట్టి గాజులు

ఆయిమే మేడం.. ఆయియె.. అంటూ దుకాణాల ముందు కూర్చొని బేరసారాలు.. ఒకరికి మించి మరొకరి ఆహ్వానం. ఐదు వందలు చెప్పిన గాజుల జత రూ. 200కు ఇవ్వొచ్చు. లేదా రూ. ఐదు కూడా తగ్గకపోవచ్చు. ఇది చార్మినార్ దగ్గర ఉన్న లాడ్ బజార్ గాజుల మార్కెట్ పరిస్థితి.

ప్రఖ్యాతి గాంచిన లాడ్ బజార్ పేరు వినగానే ప్రతి ఒక్కరికీ గుర్తుకు వచ్చేది అందమైన గాజులు. అందుకే స్త్రీలు ఇక్కడి గాజులపై ఎంతో మక్కువ చూపిస్తారు. సుదూర ప్రాంతాల నుంచి వచ్చి మరీ తమకు కావాల్సిన గాజులను ఇక్కడ కొంటారు. ఇతర రాష్ట్రాల నుంచి విదేశాల నుంచి వచ్చే మహిళలు కూడా ఇక్కడ షాపింగ్ చేస్తారు. ఇంతగా ప్రజలను ఆకట్టుకుంటున్న గాజులు ఒక హస్తకళగా కూడా అందని మన్ననలు పొందుతున్నాయి.

చేతులకు మెరిసే బంగారు గాజుల మధ్య మట్టి గాజులు వేసుకుంటే మరింత నిగారింపు చేకూరుతుంది. మట్టి గాజులకు ఉన్న ఆకర్షణ అలాంటిది మరి. పెళ్ళిళ్ళు, శుభకార్యాలకు రెండు చేతులకూ రంగురంగుల మట్టిగాజులు వేసుకుంటే మహిళల చేతులు కళకళలాడుతూ ఆకర్షణీయంగా వుంటాయి. రెండు చేతుల నిండా ఎన్ని బంగారు గాజులు వేసుకున్నా ఒక్కో చేతికి కనీసం రెండేసి మట్టి గాజులు ఉండాలని చెబుతారు పెద్దలు. ఏదైనా పని మీద బయటకు వెళ్లేటప్పుడు గాజులమ్మే వారు కాని, మట్టి గాజులు ధరించిన స్త్రీ ఎదురుగా వచ్చినా శుభకరమని నమ్ముతారు. ప్రధానం గా గాజులు నాలుగు రకాలు. మామూలు(మట్టి) గాజులు, ప్లాస్టిక్ గాజులు, బంగారు గాజులు(ఆభరణం), లక్క గాజులు. ధరించే గాజులు సైతం అభిరుచిని, వ్యక్తిత్వాన్ని తెలియజేస్తాయి.

నేటి ఆధునిక వస్త్రాధారణలో రకరకాల స్టైల్లో గాజులు ధరించడం కనిపిస్తుంది. వేదకాలం నాటికన్న ముందే స్త్రీలు గాజులు ధరించే వారని లభించిన ఆధారాల బట్టి తెలుస్తుంది. మొహెంజోదారొ తవ్వకాల్లో లభించిన చిత్రాల్లో చేతికి కంకణం ధరించిన స్త్రీ చిత్రాలున్నాయి. బాణబట్టు తన కావ్యంలో సరస్వతి దేవి చేతికి గాజులు(కంగణ్) ధరించినట్లుగా పేర్కొన్నాడు. పురాతన తవ్వకాలలో తక్షశిల వద్ద మౌర్య సామ్రాజ్య కాలం నాటి రాగి గాజులు లభించాయి. అజంతా చిత్రాలలోని, ఎల్లోరా శిల్పాల్లోని స్త్రీలు గాజులు(కంగణ్) ధరించడం కన్పిస్తుంది. క్రీస్తు పూర్వం 230 సంవత్సరాల కాలం నుండే సింధూ లోయలో ఆడవాళ్లు గాజులు ధరించే వారని తెలుస్తుంది.

రకరకాల పేర్లు...

చేతికి ధరించే కంకణాలను ఎక్కువగా గాజుతో చెయ్యడం వల్ల వీటికి గాజులు అని తెలుగులో పేరు వచ్చింది. గాజులను సంస్కృతంలో 'కంకణ్', హిందీలో 'చిడియ', 'చుడ' అని అంటారు. అలంకరణకు ఆడవారు అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇస్తారు... తాము ధరించిన వస్త్రాలకు అనుగుణంగా గాజులను వేసుకోవడం కూడా మరిచిపోరు..

పురాతన పరిశ్రమ..

అతి పురాతనమైన చేతికళల పరిశ్రమలలో చేతిగాజుల పరిశ్రమ ఒకటి. గాజుల తయారీ, అమ్మకంపై ఆధారపడి నేటికి చాలా కుటుంబాలు జీవిస్తున్నాయి. ఎక్కడ తిరునాలు లేదా జాతర జరిగినా తప్పని సరిగా కనిపించేవి గాజుల దుకాణాలు. గ్రామాల్లో తిరుగుతూ గాజులు అమ్మేవారు సైతం కనిపిస్తారు. గాజులు అమ్మేందుకు ప్రత్యేకంగా ఒక కులం (గాజుల బలిజ) సైతం ఉంది. వీరంతా గాజులు తయారు చేయడం, విక్రయించడం వృత్తిలోనే స్థిరపడ్డారు. పూర్వం ఇంటింటికీ తిరుగుతూ గాజులు అమ్మేవారు. ఇంటిలో ఏ శుభకార్యం జరిగినా ఆడవాళ్లు గాజుల వాళ్లను ఇంటికి పిలిపించుకుని గాజులు వేయించుకునే వారు. వారికి తగిన విధంగా సంభావన యిచ్చి పంపేవారు. ఆధునిక కాలంలో వచ్చిన పెను మార్పుల మూలంగా ఊరూర తిరిగి గాజులమ్మే వారు కనుమరుగయ్యారు. అక్కడక్కడ అరకొర ఉన్నా జీవనోపాధి కరువై ఇతర పనుల్లో స్థిరపడుతున్నారు. వివిధ ఆశ్రిత కులాల వారు ఊర్లను పంచుకున్నట్లు గానే గాజులను విక్ర యించే వారు సైతం పూర్వకాలంలో ఊర్లను పంచుకున్న దాఖలాలు ఉన్నాయి.

రాష్ట్రంలో ఎన్నో గ్రామాల పేర్లకు ముందు గాజుల అనే పదం కూడా ఉంటుంది. అప్పట్లో అవి గాజుల తయారీ, విక్రయాలకు పేరొందిన కారణంగా వాటి పేర్లకు ముందు గాజుల అనే పదం వచ్చి ఉండవచ్చునన్నది ఒక భావన. ఒక హస్తకళగా గాజుల తయారీ ప్రక్రియ ఎంతో కష్టంతో కూడుకున్నది కావడంతో ఈ రంగం క్రమంగా కుదించుకుపోతోంది. దీనిలోకి యంత్రాలు ప్రవేశించాయి.

హైదరాబాద్ నగర చరిత్రలో చార్మినార్ ఎలాగో లాడ్ బజార్ కూడా అలాగే. ఒక్కసారి లాడ్‌బజార్‌లో అడుగు పెడితే చాలు గంటల తరబడి దుకాణాలను చూస్తూ గడిపేస్తాం. ప్రారంభంలో ఒకటి రెండు వ్యాపార సముదాయాలతో ఏర్పడినా గాజుల దుకాణాలు సంఖ్య రానురాను పెరిగి లాడ్ బజార్‌గా విస్తరించింది. హైదరాబాద్‌లో ఉండేవారైనా, నగరాన్ని చూసేందుకు వచ్చే వారైనా లాడ్‌బజార్‌ను చూడడం మాత్రం మరువవద్దు. దాన్ని చూడకపోతే ఎంతో ఆనందాన్ని కోల్పోయినట్లే.

– చరిత

పర్యావరణ ఆవశ్యకతలు-బోళం పాత్ర

పరిచయం :

పర్యావరణం అనేది కేవలం గాలి, నీరు, ధూళి, అగ్ని, ఆకాశం అనే అంశాలతో ఉంటుంది. ఈ విషయాన్ని 'బాహుడు' క్రీ.పూ. 2600 సంవత్సరాల క్రితం "ప్రతిత్యాగ సమ్రుద్యాము" అనే సూక్తితో వర్ణించాడు. అంటే సృష్టిలో ప్రతిది నిరంతరం మారుతుంది. మనం ఈనాడు చూస్తున్న భౌతిక ప్రపంచం కాదు. సుదూర ప్రాంతాలు విశ్వంలో ఉన్న గ్రహాలు, గ్రహ వ్యవస్థలు, సౌర వ్యవస్థలు, సౌర మండలాలు, గ్రహశిలకలు ఇవన్నీ 'పర్యావరణమే'. అంతేకాదు భూమిపైన మనకు కన్పించని అతి సూక్ష్మజీవులు కూడా పర్యావరణమే. ఈ విషయాన్ని పాశ్చత్‌లాంటి శాస్త్రవేత్తలు నిరూపించారు.

మన భారత ఖండంలో అనేక మతాలు వెలిశాయి. హైందవం కావచ్చు, బౌద్ధం కావొచ్చు. అయితే బౌద్ధాన్ని మాత్రం ఒక మతంగా వర్ణించారు. అది ఒక జీవన విధానం. క్రీ.పూ. 2600 సంవత్సరాల నాటి వ్యవసాయ సంక్షోభం కావచ్చు, శౌక్య, ఇతర రాజ్యాల వలన వచ్చిన నదీ జలాలు కావొచ్చు. కారణం ఒక్కటే ప్రకృతి - సమాజంల మధ్య అగాధం రావటమే అని బుద్ధుడు వర్ణించాడు. కేవలం జంతువు అంటే ఒక 'ఆవు' మాత్రమే కాదు అని సర్వ ప్రాణిని కాపాడటమే మానవతావాదం అని చెప్పాడు.

ప్రకృతి- సమాజంల మధ్య మూడు రకాలు జీవ, అత్మ, పిరమిడ్ ఉన్నాయి.

1. సంఖ్యా పిరమిడ్ 2. జీవద్రవ్య పిరమిడ్ 3. శక్తి పిరమిడ్

సంఖ్యా పిరమిడ్ :

వివిధ ఆహార అంతస్థులని జీవుల సంఖ్యను మధ్య సంఖ్యనంమనుంది. ఇందులో ఉత్పత్తిదారల సంఖ్య ఎక్కువ ఉంటుంది. అంటే మాంసాహారపు శాఖ జీవులు తక్కువగా ఉంటుంది. అంటే గడ్డి సంబంధించిన చిన్న చిన్న మొక్కలు ప్రాథమిక ఉత్పత్తిదారులుగా ఉంటాయి.

జీవద్రవ్య పిరమిడ్ :

నియమిత కాలంలో ఒక్కొక్క అంతస్థులోని జీవులు యొక్క సగటు భారుల జీవ ద్రవ్య ప్రమాణముగా తీసుకొని నిర్మించాడు. పిరమిడ్‌ను బయో పిరమిడ్ అంటారు (లేదా) జీవద్రవ్య పిరమిడ్ అంటారు.

శక్తి పిరమిడ్ :

ప్రతి అంతస్థులోని జీవులు అనేక కణజాల శక్తిని వుంచుకొనుట జరుగుతుంది. ఒక జీవి మరొక జీవిని భక్షించినప్పుడు కొంత వదలివేయబడుతుంది. ఒక అంతస్థును నుంచి ఇంకో అంతస్థుకు చేరినప్పుడు శక్తి నష్టము జరుగుతుంది.

పై విషయాలను బుద్ధుడు సాధారణ భాషలో ఇలా చెప్పాడు.

1. జీవ హింస చేయరాదు 2. అవసరానికి మించి ఆహారం తినరాదు 3. అనవసరంగా ఒక చెత్తగాని, ఒక కట్టెను కూడా ఉపయోగించరాదు.

అందుకు ఒక చక్కటి ఉదాహరణ.

బుద్ధుని ఆశ్రమం. బుద్ధుని యొక్క ప్రియ శిష్యుడు ఆనందుడు బుద్ధుని దగ్గరికి వెళ్లి ఆర్యా నాకు కొత్త గుడ్డ ఇవ్వండి అని అడిగినాడు.

అప్పుడు బుద్ధుడు ఇలా అన్నాడు. పాత గుడ్డ ఏమైంది?

ఆనందుడు : దానిని నాపైన రక్షణగా వాడుకొన్నాను.

బుద్ధుడు : ఆ రక్షణ వాడుకొన్న గుడ్డకు ఏమైంది?

ఆనందుడు : అది చిరిగిపోవడంతో దానిని ఆశ్రమంలో శుభ్రపర్చుకోవడానికి వాడటం జరిగింది.

బుద్ధుడు : ఆశ్రమంలో వాడిన ఆ గుడ్డకు ఏమైంది.

ఆనందుడు : మిగిలిన గుడ్డను దీపం వెలిగించడానికి వాడటం జరిగింది.

బుద్ధుడు : ఆనందా నీకు ఇంకొక కొత్త బట్ట ఇవ్వడం జరుగుతుందని చెప్పాడు బుద్ధుడు.

పై విషయం ద్వారా ఆనాటి సంస్కృతులు, పర్యావరణానికి ఎంతో ప్రాధాన్యత ఇచ్చారని మనకు తెలుస్తుంది. బౌద్ధమత సిద్ధాంతం ప్రకారం నాలుగు విలువలు నాలుగు విషయాలపై ఆధారపడి ఉంటాయి.

1. జీవుల నశింప చేయకుండుట 2. దొంగతనము చేయకుండుట 3. అబద్ధమాడకుండుట 4. అహింస, ఇతరులకు హాని చేయకుండట.

అహింస అనేది ప్రకృతి పరమైన అపారమైన గౌరవమునకు సూచిక. బౌద్ధంలో ఇంకొక ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే విషతుల్యమైన ఆహార పదార్థము స్వీకరించరాదు. ఇది మానవజాతికి తీవ్రమైన హాని చేస్తుందని క్రీ.పూ. 484-560ల మధ్యనే బుద్ధుడు చెప్పాడు. విషతుల్యమైన ఆహార పదార్థాలు అంటే డ్రగ్స్ కావచ్చు. తిండి విషయాలు కావొచ్చు.

> **ప్రకృతి పూలదండలో మనిషి ఒక పువ్వు. దానికి పరిపూర్ణమైన అనేక పూలు ఉంటేనే అందం ఉంటుంది. లేకపోతే ఉండదు. అందమైన ప్రకృతిలో 'పగడపు దీవులు', 'మడ అడవులు', అడవులు, సముద్రాలు, ఎడారులు, ఓజోన్ పొర లాంటి ఆవరణ వ్యవస్థలు ఉంటేనే ప్రకృతి స్థిరంగా ఉంటుంది. లేకపోతే ప్రకృతి - సమాజాల మధ్య ఆగాథం ఏర్పడి పర్యావరణ సంక్షోభాలు, సామాజిక వ్యవస్థల సంక్షోభాలు ఏర్పడుతాయి. ఇలాంటి పరిస్థితి మనకు రావలసిన అవసరం లేదని బుద్ధుడు క్రీ.పూ. 484-560ల మధ్య చెప్పటం జరిగింది.**

బౌద్ధం దృష్టిలో పర్యావరణం :

విశ్వంలో మొత్తం 84 కోట్ల జీవరాశులు ఉన్నాయి. అందులో మానవుడు కూడా మిగతా జీవరాశులవలె ఒకజీవి. కాని 'మానవుడు' ఇది మరిచి తన ఇష్టమైన రీతిలో ప్రకృతి - సమాజంల మధ్య ఆగాధం సృష్టించటం జరుగుతుంది.

ప్రకృతి పూలదండలో మనిషి ఒక పువ్వు. దానికి పరిపూర్ణమైన అనేక పూలు ఉంటేనే అందం ఉంటుంది. లేకపోతే ఉండదు. అందమైన ప్రకృతిలో 'పగడపు దీవులు', 'మడ అడవులు', అడవులు, సముద్రాలు, ఎడారులు, ఓజోన్ పొర లాంటి ఆవరణ వ్యవస్థలు ఉంటేనే ప్రకృతి స్థిరంగా ఉంటుంది. లేకపోతే ప్రకృతి - సమాజాల మధ్య ఆగాథం ఏర్పడి పర్యావరణ సంక్షోభాలు, సామాజిక వ్యవస్థల సంక్షోభాలు ఏర్పడుతాయి. ఇలాంటి పరిస్థితి మనకు రావలసిన అవసరం లేదని బుద్ధుడు క్రీ.పూ. 484-560ల మధ్య చెప్పటం జరిగింది. అంటే దాదాపు 2600 (ఇరువది ఆరువందల సం॥) క్రితం చెప్పాడు.

భారతదేశం నుంచి ప్రపంచంలోని అనేక దేశాలకు తన మానవతా సహకారమును అందించిన బౌద్ధం అనేక కారణాల వల్ల భారతదేశంలో తాత్కాలికంగా లేకపోయినా పశ్చిమ, తూర్పు కణుమ దేశాల్లో బౌద్ధ సిద్ధాంత పునాదులు బలంగా ఉన్నాయి. రెండవ బుద్ధుడైన ఆచార్య నాగార్జునుడు యొక్క ప్రభావం అన్ని దేశాల్లో ఉంది. 2010 జులై 28 నాడు ఐక్యరాజ్య సమితిలో 'నీరు'ను ప్రాథమిక హక్కుగా గుర్తించడంలో బౌద్ధ సిద్ధాంతం పాత్ర ఎక్కువ ఉంది. 198 దేశాల్లో 42 దేశాలు నీరును ప్రాథమిక హక్కుగా గుర్తించడానికి వ్యతిరేకించాయి. అందులో అమెరికా ముందు ఉంది.

మన దేశం మాత్రం నీరు ప్రాథమిక హక్కుకి ఐక్యరాజ్య సమితిలో అనుకూలంగా ఓటు వేసింది. అందుకు కారణం మన అచేతనంలో బుద్ధుడి తత్వం బలంగా ఉండటమే.

ముగింపు :

మానవ సంక్షేమం కోసం ఏర్పడినది బౌద్ధం. ప్రకృతిలో - మనిషి ఒక 'సగటు జీవి' అని చెప్పి జీవుల యొక్క సంక్షేమమే మానవ సంక్షేమం అని చెప్పినాడు. బౌద్ధం స్థాపకుడు గౌతమ బుద్ధుడు ప్రతిది మారుతుందని. ప్రతిది ఆర్గానిక్‌గా ఇన్ ఆర్గానిక్‌గా మారుతుందని అని చెప్పాడు.

భూమి మీద దయ చూపాలి. మనిషి పాదర్శిక పదార్థం ప్రకృతి నుండి మనకు లభ్యం అయింది. దానిని విచక్షణ ఉపయోగించాలి. మనకు తెలివి ఉందని, ఆలోచన శక్తి ఉందని పర్యావరణం నాశనం చేసే హక్కు ఏ మనిషికి లేదని గౌతమ బుద్ధుడు చెప్పడం జరిగింది.

బహుజన అంటే ఏ కులానికి చెందింది కాదు. ఎక్కువ మందికి చెందటం అని అర్థం. కావునా పర్యావరణం ఉంటేనే 84 కోట్ల జీవరాశులు ఉంటాయి. అప్పుడు ప్రకృతి - సమాజం బాగుంటుంది.

ఆధార గ్రంథాలు :

1. మూల గ్రంథాలు

అ) మూల మాధ్యక కారిక - ఆచార్య నాగార్జునుడు (ఆంగ్ల అనువాదం)

ఆ) బుద్ధ మరియు ధర్మం డా॥ బాబా సాహెబ్ అంబేద్కర్

ఇ) మానవ నాగరికత పర్యావరణ సమస్యలు - చెరుకూరి శ్రీనివాస్‌రావు

-ముత్తన్నగారి రాజేందర్‌రెడ్డి
m : 9908240368
e : aravindaravind6209@gmail.com

సైన్సు - మూఢనమ్మకం

(ఆంగ్ల మూలం డా. వై. నాయుడమ్మ : తెలుగు సేత - డా. నాగసూరి వేణుగోపాల్)

*(**1976**లో శాస్త్రవేత్త మేథావి హేతువాది గాంధేయవాది డా. హెచ్. నరసింహయ్య సైన్స్, సొసైటీ అండ్ సైంటిఫిక్ ఆటిట్యూడ్ అనే సంకలనాన్ని బెంగుళూరు విశ్వవిద్యాలయం ద్వారా ప్రచురించారు. ఎంతో విలువైన ఈ వ్యాస సంకలనంలో ఎంతోమంది శాస్త్రవేత్తల, ఆలోచనాపరుల విశ్లేషణలున్నాయి. ఇందులోనే సైన్స్ అండ్ సూపర్ స్టిషన్ అనే ఆంగ్ల వ్యాసాన్ని డా. నాయుడమ్మ రాశారు. ఆ వ్యాసానికి డా. నాగసూరి వేణుగోపాల్ మూడు దశాబ్దాల క్రితం చేసిన అనువాదాన్ని ఇక్కడ పొందుపరుస్తున్నాం.)*

నేడు మాయలూ, అద్భుతాలూ చేయగలవారు విపరీతమైన ప్రచారాన్ని చేసుకొంటున్నారు. గాలిలోంచి ఉంగరమూ, గడియారాలూ సృష్టిస్తున్నామని చెప్పుకొంటున్నారు. భవిష్యత్ గురించి ముందుగా చెప్పడమే కాకుండా దానిని నిర్దేశించడం కూడా తమకు చేతనవుతోందని చెప్పుకుంటున్నారు! విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని అధ్యయనం చేస్తున్న విద్యార్థిగా చెబుతున్నా - ఇవన్నీ అయోమయాన్నీ, గందరగోళాన్నీ కలిగిస్తున్నాయి. వీటిని గురించి పట్టించుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా వుంది!

అందుకే మూఢనమ్మకాల గురించి రాసిన పుస్తకాలూ, చదవడం మొదలుపెట్టాను. ఎన్నో తెలుసా? పదమూడూ! అవి చదవగా తెలిసిందేమిటంటే... మూఢనమ్మకాల మీద చాలా పుస్తకాలు ఆంగ్ల భాషలో వెలువడ్డాయని. అయితే భారతదేశంలో మూఢనమ్మకాల గురించి రెండు పుస్తకాలు మాత్రమే 1976 వరకు ఆంగ్లంలో లభ్య మవుతున్నాయి. ఎక్కువ చదివిన కొద్దీ మరింత అయోమయమే మిగిలింది. ఇలా చదవడం వల్ల ఏమైనా మంచి జరిగిందా అంటే సందేహమే!

మూఢనమ్మకమంటే ...

నిఘంటువులు అనేక రకాలుగా నిర్వచిస్తాయి.

అద్భుతాన్ని, అసాధారణాన్ని, నమ్మటం, తెలియని దానిని గురించి అసంగతమైన భయం, ఒక ఆచారం, మాయపై తీవ్రమైన గురి, భయం లేదా అజ్ఞానం ఆధారంగా వున్న నమ్మకం, అసంగతమైన మతాచారం, అంధవిశ్వాసం.... వగైరా.

ఈ నిర్వచనాలను పరిశీలిస్తే మూఢనమ్మకమనేది అసంగతమూ, మతపరమైనదీ అని విశదమవుతుంది. మరో సమస్య ఏమిటంటే ఒక వ్యక్తి మతం మరో వ్యక్తికి మూఢనమ్మకం! మూఢనమ్మకమనేది భయమూ, అంధ విశ్వాసమూ, అసంగతమైన దృష్టి అనే వాటి ఆధారంగా బతికిపోతోంది.

పరిశీలన, ప్రయోగం, పరిశోధనపై ఆధారపడి, చక్కగా వర్గీకృతమైన జ్ఞానాన్ని 'విజ్ఞాన శాస్త్రం లేదా సైన్స్' అని నిర్వచించవచ్చు.

మరి సైన్స్ పరమార్థం ఏమిటి?

శాస్త్రీయ పద్ధతి (Scientific method) - పవిత్రత వల్లగానీ, అధికార హోదా వల్లగానీ దానికి గుర్తింపు లభించదు. కేవలం ప్రాయోగికమైన పరీక్ష, రుజువు ఆధారంగానే గుర్తించడం జరుగుతుంది. సైన్స్‌లో తప్పు సరిదిద్దుకోవడానికి వీలుంది. సైన్స్‌లో సృజనకే కాకుండా వినాశనానికి సైతం వీలుంది. శాస్త్రీయ అభినివేశం (Scientific Temperment) అనేది ఒక మనోదృష్టి - అది విశాలమైన, హేతుబద్ధమైన మనోదృష్టి, అది ప్రశ్నించగల, జిజ్ఞాస రేకెత్తించగల మనోదృష్టి. నిన్నటిది కాక రేపటిదైన మనోదృష్టి, మార్పును ఆహ్వానించే దృష్టి!

ఇప్పుడు సైన్స్‌కు, మూఢనమ్మకానికీ తేడా బాగా గోచరమవుతుంది. సైన్స్ అనేది అవిచ్ఛిన్నమైన పరిణామం గలది, తన్నుతాను సరిదిద్దుకోగలది. అంతేకానీ స్థాయివల్లగానీ, అధికార హోదావల్ల గానీ, తెలియని భయం వల్లగానీ మారదు.

మూఢనమ్మకాల వర్గీకరణ అన్నికాలాల్లోనూ, అన్ని విషయాలకు సంబంధించి అనేక రకాలైన మూఢనమ్మకాలు ప్రపంచమంతటా కనిపిస్తాయి. మూఢనమ్మకాలను ఈ విధంగా వర్గీకరించవచ్చు.

అ) మతపరమైనవి

ఆ) సంప్రదాయపరమైనవి

ఇ) వృత్తిపరమైనవి

ఈ) పూర్తిగా వ్యక్తిగతమైనవి

Eric Maple ఎన్నో రకాల మూఢనమ్మకాలను చాలా విపులంగా వివరించాడు. ఇల్లు, తోటపని, ప్రయాణం, విశ్రాంతి, వినోదం, ఆచారాలు, దుస్తులు, పొలం, ప్రజలు, జానపద సాహిత్యం, సంప్రదాయం, మాయలు, యోగులు తదితరాలకు సంబంధించి చాలా మూఢనమ్మకాలు వున్నట్లు పేర్కొన్నాడు. అలాగే ఖన్నా రచయితలు భారతదేశంలోని మూఢనమ్మకాలు గురించి రాస్తూ - తల్లి, పిల్ల,

గర్భధారణ, ప్రసవం, రోగం, మంచి – చెడు, నిద్ర, ఆలోచన, ప్రకృతి, సహజ ప్రక్రియలకు సంబంధించి చాలా సంఖ్యలో మూఢనమ్మకా లుంటాయంటారు. 1976లో ప్రచురితమయిన పుస్తకంలో బిజల్వాన్ (Bijelwan) హిందూ మూఢనమ్మకాలు శకునశాస్త్రం, కన్ను అదరటం, తుమ్మడం, మొదలైన వాటి గురించి రాశారు.

మూఢనమ్మకమెందుకు?

"సైకాలజీ ఆఫ్ సూపర్‌స్టిషన్" అనే పుస్తకంలో జహోడా (Jahoda) మనస్తత్వ శాస్త్రరీత్యా మూఢనమ్మకాలను వివరించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. Erick Maple మూఢనమ్మకాలను కారణాలతో వివరిస్తాడు. భారతదేశంలో వున్న 300 మూఢనమ్మకాలను వివరించడానికి ఖన్నా రచయితలు ప్రయత్నించారు. కారణం తెలియని భయం అనేది మూఢనమ్మకానికి మూలకారణం. ఆ భయానికి కారణం పుట్టుక, చావు, రోగం, ఆపద, నిస్సహాయత, సందేహం, అనిశ్చితత్వం, ఉద్వేగం ఇలా ఏవైనా కావచ్చు. మనకు తెలియనిదీ ఏదో శక్తివంతమైనదీ వుందని నమ్మడమూ, ఆ నమ్మిక మానవ స్థైర్యాన్ని, గుండె దిటవును నాశనం చేయడమూ మూఢనమ్మకానికి ఆధారం. అసహాయతకు ఒక అర్థం లేని కవచం ఈ మూఢనమ్మకం. ఎప్పుడయితే అవకాశాలు, పరిస్థితులు అనే వాటిని మనిషి అతడి జ్ఞానం శాసించలేక పోతున్నాయో అపుడు మనిషి మూఢనమ్మకాలలో కూరుకుపోతాడు.

మూఢనమ్మకం అనేది ఒక ఆలోచనా రీతి. అది పూర్తిగా ఒక మనోవికారం. అది కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితుల్లో బయల్పడుతుంది. ఉద్వేగపూరితమైన, ఆలోచనా రహితమైన దృష్టి వల్లనే మూఢనమ్మకాలు బాగా పాతుకుపోయాయి. భాష, జానపద కథలు, సంప్రదాయం, మతం– ఇలా అన్నీ కలిసి పెరిగి మెదడు మీద ప్రభావం చూపి మూఢనమ్మకం ఒక రూపుదిద్దుకోవడానికి తోడ్పడుతున్నాయి.

'ఇదిగో పులి అంటే అదిగో తోక' అనే రీతిలో వున్న మన సంప్రదాయం, కక్ష కట్టిందనే సందేహం కల్గించే రీతిలో వున్న వాతావరణం – అనే రెండింటి మీద మూఢనమ్మకం బతికిపోతుంది.

మూఢనమ్మకం అనేది పసితనం నుండి సంక్రమిస్తుందని చెప్పవచ్చు. ఇది మామ్మగారు పోసిన ఉగ్గుపాలతో కలిసిపోయింది. అది మన ఆలోచనా పద్ధతిలో కలిసి వుంది. తెలియనిదేదో జీవితం మీద దాడి చేస్తోందనీ, దాని నుంచి ఏదో శక్తి రక్షిస్తుందనీ నమ్మటమే మూఢ విశ్వాసం.

అంతేకాకుండా సహజమైన జిజ్ఞాస వల్ల కూడా మూఢనమ్మకం వ్యాపిస్తోంది. అర్థం కాని ప్రకృతి సంఘటనను గమనించటం, దానిని ఆశ్చర్యంతో పరిశీలించటం, దానిని వివరించడానికి ప్రయత్నించడం, విభిన్నత్వంలో ఏకత్వం చూడడానికి ప్రయత్నించడం – ఈ విధానంలో కూడా మూఢనమ్మకాలు ఏర్పడడానికి ఆస్కారం ఉంది. అసహజమైన అనుభవంలో అర్థం వెదకడానికి ప్రయత్నిస్తాడు మనిషి.

కొన్ని మూఢనమ్మకాలు విద్యావంతం చేయడానికి ఉద్దేశితమవుతాయి. ఆరోగ్యం, భద్రత, నిలకడ గురించి, కొత్త ఆర్థిక అవసరాల గురించి మూఢనమ్మకాలు ఇలాగే ఏర్పడతాయి. అయితే కాలం గడిచేకొద్దీ వాటి వెనుక వున్న కారణాన్ని మరచిపోగా కేవలం తుప్పు మిగిలినట్లు మూఢనమ్మకం మాత్రమే మిగులుతోంది.

మూఢనమ్మకాలు మనిషి దేన్ని నమ్మాలనుకుంటాడో దాన్నే నమ్ముతాడు. దేనిని నమ్మాల్సిన అవసరం వుందో దాన్నే నమ్ముతాడు.

ఎప్పుడయితే ఆవేశం, భయం లోపలికి వస్తాయో అప్పుడు హేతువు, ఆలోచన బయటకు దారితీస్తాయి. దాంతో మొత్తం పరిస్థితిని నిర్ణయించేది కేవలం మూఢనమ్మకం మాత్రమే! నరకం నుంచి బయటపడటానికి హామీ – మూఢనమ్మకం !!

సైన్సు, మూఢనమ్మకానికి లంకె!

ఇపుడు సైన్స్, మూఢ నమ్మకాలను పరిశీలిద్దాం.

మౌలికంగా సైన్స్, మూఢనమ్మకమూ – ఈ రెండూ మనోదృష్టికి సంబంధించినవి. ఒకటి పూర్తిగా హేతుబద్ధమైనదీ, పరీక్షకు నిలిచేది! మరోటి పూర్తిగా హేతురహితమైనది. ఉద్వేగభరితమైనదీ. మూఢనమ్మకమనేది వ్యక్తిగతమైన విశ్వాసాలకూ, విషయ పరిజ్ఞానానికీ సంబంధించినది. అయితే సైన్స్ మాత్రం ప్రయోగం, పరీక్ష, రుజువు ఆధారంగా గలది. మూఢనమ్మకమనేది సాపేక్షమైనది. అది ఒక వ్యక్తి ఒక ప్రత్యేక సమయంలో అతనికున్న శాస్త్రీయ విజ్ఞానం, అశాస్త్రీయత మీద ఆధారపడి వుంటుంది.

వాస్తవానికి సైన్స్ వుంటే మూఢ నమ్మకముంటుంది. మూఢనమ్మకముంటే సైన్స్ వుంటుంది. కానీ అవి పరస్పర పూరకాలుగా కాదు. శాస్త్రీయ విజ్ఞానం అనేది ఒక హేతుబద్ధమైన అవగాహన. అందులో జడత్వం, ఆచారం, అద్భుతం వగైరాలకు చోటులేదు.

ఈ సైన్స్ మూఢనమ్మకం అనే లంకె ఎంతవరకు విస్తరించి వుంది? సోషలిస్టు వ్యవస్థ నుంచి పరిణమించిన శాస్త్రీయ సంఘాన్ని శాసించే వ్యక్తికి శాస్త్రీయ దృక్పథం అంతిమ గమ్యం, అయితే సామాన్య ప్రజానీకానికి మాత్రం మూఢనమ్మకం ఇలవేల్పు!

ఇలా కొత్తా, పాతా, సైన్స్, మూఢ విశ్వాసమూ అనేవి రెండూ కలసి వుంటాయి. మనదేశం వంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో ఈ రెండింటి మిశ్రమం మనుషులను చాలా ఎక్కువగా ప్రభావితం చేస్తుంది. ఈ ప్రభావం అవిచ్ఛిన్నం. ఇటువంటి విచిత్రమైన ముడి మనకు కొత్తగాదు. ఇది పశ్చిమ దేశాల్లో కూడా వుంటోంది. సైన్స్ పురోగతిలో కూడా ఎన్నో ఒడిదుడుకుంటాయి. ఇంకా కొన్ని సమయాల్లో మూఢనమ్మకాలు శాస్త్రానికి స్పీడుబ్రేకర్లుగా పనిచేస్తాయి. చరిత్రకారులూ, సామాజిక శాస్త్రవేత్తలూ ఇదెందుకో వివరించడానికి

ప్రయత్నించారు. "సైన్స్, టెక్నాలజీ అండ్ సొసైటీ ఇన్ ది సెవెన్టీన్త్ సెంచరీ ఇంగ్లండు" అనే పుస్తకంలో Merton ఇలా అంటాడు. "....శాస్త్రపోకడలకు ఎంతో దగ్గరి సంబంధం గల సమాజమూ, దాని నిర్మాణం, నమ్మకం, ఆశలసముదాయాన్ని ఉత్తేజపరచి, పరీక్షించి సరిదిద్దేటటువంటి ఒక సంస్కృతి ఫలితం, ఒక మేథాశక్తి రూపం – సైన్స్"... అతడి ప్రకారం శాస్త్రజ్ఞుడు ఎన్నుకునే సమస్య అప్పటి ఆర్థిక, సామాజిక అవసరాల మీదనే ఎక్కువ ఆధారపడుతుంది.

ఈ దేశంలో బాగా చదువుకున్న వ్యక్తులు సైతం దివ్యమైన ఘడియ కోసమూ, మంచి ముహూర్తం కోసం వేచిచూడటం సాధారణం. రాహుకాలం, యమగండం అనే వాటిని ఇంకా నమ్ముతున్నారు.

సూర్యచంద్రులను రాహుకేతువు మింగితే సూర్య, చంద్రగ్రహణాలు ఏర్పడుతాయని ఇప్పటికీ విశ్వసిస్తున్నారు. చంద్రుడి మీద మనిషి తిరుగాడి వచ్చినా చాలామంది – కొంతమంది శాస్త్రవేత్తలు సైతం – జాతకాలకు ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నారు. ఇంతేకాకుండా వీటిని మించినది మరోటి వుంది – అది, రాబోయే చెడును తొలగించడానికి యజ్ఞాలు, గ్రహశాంతులూ చేసి గ్రహగతులు మార్చడానికి ప్రయత్నించడం.

పునర్జన్మ వుందన్న నమ్మకం కూడా కొత్తది కాదు. Julian Huxley ఇలా అంటారు. – పునర్జన్మ మీద గల నమ్మకం వల్ల చాలామంది పరలోకంలో మోక్షసాధనకై ఆరాటపడుతూ ఈ జన్మను నిర్లక్ష్యం చేస్తారు. ఇక ఈ జన్మను మెరుగుపరచుకోవటానికి ప్రయత్నం జరగదు. ఇంకా అసాధారణం, అద్భుతం వంటి వాటిని నమ్మడం వల్ల అవి తీవ్రమైన మూఢనమ్మకాలకే కాకుండా, ఆర్థికపరమైన మోసాలకూ, దోపిడీకి కూడా దారితీస్తాయి.

ఒకవైపు లక్షమంది ఆకలితో మలమల మాడుతోంటే మరోవైపు కొంతమంది యజ్ఞాల పేరుతో బస్తా కొద్దీ ఆహారధాన్యాల్ని అగ్నిదేవునికి ఆహుతిగా ఇస్తున్నారు! ఇదంతా ఎందుకంటే కొంతమంది 'తెలివైన వారు' మతం ముసుగులో దోపిడీ చేసేందుకు! మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలితే జీవితం గడపటం అత్యంత సులువు. వర్షాకాలంలో కురిసే వర్షానికై యజ్ఞాలు చేయడం ఎందుకో!

ఒకవైపు లక్షమంది ఆకలితో మలమల మాడుతోంటే మరోవైపు కొంతమంది యజ్ఞాల పేరుతో బస్తా కొద్దీ ఆహారధాన్యాల్ని అగ్నిదేవునికి ఆహుతిగా ఇస్తున్నారు! ఇదంతా ఎందుకంటే కొంతమంది 'తెలివైన వారు' మతం ముసుగులో దోపిడీ చేసేందుకు! మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలితే జీవితం గడపటం అత్యంత సులువు. వర్షాకాలంలో కురిసే వర్షానికై యజ్ఞాలు చేయడం ఎందుకో! మూఢనమ్మకాలు మంచి వ్యాపారం చేయించగలవు. కొత్త పరిశ్రమలు స్థాపించగలవు. మూఢనమ్మకాలు నిలదొక్కుకోవడానికి కొత్త టెక్నాజీని రూపొందించడానికై ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

మూఢనమ్మకాలు మంచి వ్యాపారం చేయించగలవు. కొత్త పరిశ్రమలు స్థాపించగలవు. మూఢనమ్మకాలు నిలదొక్కుకోవడానికి కొత్త టెక్నాజీని రూపొందించడానికై ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. మంత్రగత్తెకూ, మాయాఫకీర్లకూ సాధన సామగ్రిని తయారు చేయడానికి కొత్త పరిశ్రమలు వస్తున్నాయి. దినఫం, తారాబం, జ్యోతిష్యం వగైరాలు పత్రికకు మంచి రాబడినిస్తున్నాయి. కంప్యూటర్ జాతకాలు వ్యాపారం అమెరికాలో చాలా బాగా జరుగుతోంది. 18 మంది నోబుల్ బహుమతి గ్రహీతతో పాటు 168 మంది ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గాంచిన శాస్త్రవేత్తలు బహిరంగంగా జ్యోతిష్యాన్ని ఖండించారంటే – జ్యోతిష్యమెంత బాగా విస్తరించిందో అవగతమవుతోంది.

కొన్ని మూఢనమ్మకాలు ఖచ్చితంగా మంచివి కావు. డబ్బు రెట్టింపు చేయడం, లోహాలను మార్చటం, నరబలితో పుత్రసంతానం పొందగలగటం వగైరాలు తీవ్రమైన విషాదానికి దారితీస్తాయి.

మరో దారుణమైన విషయమేమంటే మూఢనమ్మకాలు, వ్యక్తుల మనస్థైర్యాన్ని దెబ్బతీసి అసహాయులను చేస్తాయి. దీనివల్ల అసలు సమస్య, దాని కారణం అర్థం కావు. అటువంటి సమయంలో మూఢనమ్మకాలను నివారించేందుకు ప్రయత్నాలు అసలు జరగవు.

ప్రజల అజ్ఞానం మీదా, శాస్త్ర విజ్ఞానం మీదగల అవిశ్వాసం మీదా మూఢనమ్మకాల పెరుగుదల ఆధారపడుతుంది. ఈ మూఢనమ్మకాలూ, అంధవిశ్వాసాలూ, కసి మానవ పురోగతిని నివారించడమే కాకుండా ముఖ్య సమస్యను పెడత్రోవ పట్టించి, మానవ గమ్యానికి సంబంధించిన దృష్టిని నాశనం చేస్తున్నాయి. అయితే శాస్త్రం విస్తరించే కొద్దీ మూఢవిశ్వాసాల పరిధి కుంచించుకుపోతుంది. అయినా మూఢవిశ్వాసాలు ఇంకా వ్యాపించి వున్నాయి.

మూఢనమ్మకాలు శాస్త్రబద్ధమైనవా?

జ్యోతిష్యం, హస్తసాముద్రికం, గంగాజలం, నుదిటి తిలకం, విభూతి, అతీంద్రియ ధ్యానం గురించి సైన్స్ వివరణ ఇవ్వటానికి ఎన్నో ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

అయితే, ఇలా ఇచ్చిన వివరణలు తిరగబడుతున్నాయి. Tremb ఇలా వాదిస్తాడు – గ్రహాలూ, నక్షత్రాలూ, భూమీ విద్యుదయస్కాంత మండలాన్ని ప్రభావితం చేశాయని, అది మానవ ప్రవర్తనను నిర్దేశిస్తుందని! ఇంకా అతను జ్యోతిష్యానికి ఆధారంగా పుట్టిన తేదీని తీసుకోవడంలో జ్యోతిష్యులు పప్పులో కాలు వేశారంటాడు. పుట్టిన తేదీకి బదులు తల్లి తండ్రి కలిసిన ఘడియను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలంటాడు. ఇలా ఇదంతా అనవసర పైత్యానికి దారితీస్తోంది.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

–నాగసూరి వేణుగోపాల్,
m : 9440732392
e : venunagasuri@gmail.com

అక్టోబర్ 31న 'బ్లూ మూన్'

ONCE IN A "BLUE MOON" ON 31st OCTOBER 2020

గత కొన్ని రోజులుగా సోషల్ మీడియాలో ఒక విషయం వైరల్ అవుతా ఉంది. అక్టోబర్ 31న సంభవించే పౌర్ణమి బ్లూ మూన్‌గా కనబడనుంది అనే ప్రచారం జరుగుతుంది. వాస్తవంగా ఒక సంవత్సరం మొత్తం తీసుకుంటే నెలకి ఒకటి చొప్పున పౌర్ణమి సంభవిస్తుంది. అంటే సంవత్సరంలో మొత్తం 12 సార్లు మనకి పౌర్ణమిలు చూసే అవకాశం ఉంటుంది. కానీ ఒక సందర్భంలో ఒకే నెలలో రెండు పౌర్ణమిలు సంభవిస్తాయి. ఈ ఏడాది (2020) అక్టోబర్‌లో 2న ఒక పౌర్ణమి మరియు 31న ఒక పౌర్ణమి సంభవించనున్నాయి. అయితే ఒకే నెలలో రెండు పౌర్ణమిలు ఏర్పడితే రెండో పౌర్ణమిని బ్లూమూన్ అని పిలుస్తాము. అయితే ఈ బ్లూమూన్ అనే పదం అస్ట్రానిమికల్ పదం కాదు. సైంటిస్టులు ఇచ్చిన పదం కాదు. ఇది వెస్ట్రన్ కంట్రీస్‌లో ఉన్న జానపద కథల్లో నుంచి వచ్చిన ఒక టర్మ్. చాలా అరుదుగా సూచించే వాటిని బ్లూమూన్‌గా పిలిచే అవకాశం వుంటుంది. ఎప్పుడో కానీ జరగని సంఘటననే బ్లూమూన్‌గా పిలుస్తాము. అరుదుగా ఏర్పడేది కాబట్టి దీన్ని అలా పిలుస్తారు.

కానీ సోషల్ మీడియాలో 76 సంవత్సరాలకు ఒకసారి కనబడుతుంది అని ప్రచారం జరుగుతుంది. అది అవాస్తవం. ఇది ప్రతి రెండు మూడు సంవత్సరాలకు ఒకసారి జరుగుతుంది. ఖచ్చితంగా చెప్పాలంటే 2.7 సంవత్సరాలకు ఒకసారి జరుగుతుంది. గతంలో 2018, 2015, 2012లో కూడా జరిగింది. కావాలంటే గత క్యాలెండర్‌లలో చూసుకోవచ్చు. కానీ సోషల్ మీడియాలో 76 సంవత్సరాలకు ఒకసారి వస్తుంది, రెండో ప్రపంచ యుద్ధం అప్పుడు మాత్రమే కనబడింది. చంద్రుడు బ్లూగా కనబడతాడు అనే దుష్ప్రచారం జరుగుతుంది. అది అవాస్తవం. మనం భూమి మీద నుండి చంద్రుడిని చూస్తాం. అంటే చంద్రుని కళ్లల్లోకి చూస్తాం. దీన్నే మూన్ పేస్ అంటారు. అయితే ఈ పేసెస్ అనేది తీసుకుంటే 27.5 రోజుల్లో జరగదు. 29.5లో జరుగుతుంది. కాబట్టి అమావాస్య నుండి పౌర్ణమికి పౌర్ణమి నుండి అమావాస్యకు జరగడానికి సుమారుగా 30 రోజులు పడుతుంది. ఇలా ప్రతినెలా 27.5 , 29.5 రోజుల్లో మిగిలిన రోజులు కలిపి రెండు, మూడు సంవత్సరాలకు ఒకసారి ఒకే నెలలో రెండు పౌర్ణమిలు ఏర్పడే అవకాశం ఉంటుంది. కాబట్టి చంద్రుడు నీలం కలర్‌లో ఉంటుండని, అరుదుగా వస్తుందని అనే దుష్ప్రచారం పూర్తిగా అవాస్తవం.

(Second full moon in October Month on 31st – first full moon occurred on 2nd October 2020 – Social Media Misinformation as 76 years event – Moon will not appear Blue - Meteor Shower) In October month of 2020, Moon will appear in its Total Phase (full Moon) for two times. First it was on 2nd October and Second Full Moon Visible on 31st October 2020. This Second full moon in a month is referred in western folklore as Blue Moon.

Generally in a Calendar year at least one Full Moon is visible in the sky every month. However sometimes rarely i.e. once every 2-3 years or 2.715 Years on average two full moons appear in same month. Hence in the western folklore metaphorically to describe the rarity of this occurrence of second full moon (like on

31st October) in a month is popularly referred to as Blue Moon. Hence the world Blue Moon is not coined or recognized by International Astronomical Union (IAU) the highest body responsible for Astronomy but in culture or language. Example "Once in Blue Moon".

Dates of Full Moons in OCTOBER 2020: In October month this year 2020. First Full Moon appeared on 2nd October, 2020. Whereas Second Full Moon will appear on 31st October, 2020.

When was last time - Blue Moon Event Occurred and when is Next One? The last time "Blue Moon" event occurred was in 2012 (Aug), 2015 (July) whereas in 2018 it was double Blue Moons i.e. in Jan & March each, people witnessed second full of month twice that year.

The next time Blue Moon will occur is in Aug 2023 with a Full Moon appearing on 2 Aug and Second one on 31st Aug.

How Moon will appear on 31st October , 2020? Will it Appear Blue? No, Full Moon on 31 October will not appear Blue just because it's Second Full Moon in Single Month or it is called so. It would be like any other Full Moon which people usually observe. However Social Media is buzz with misinformation on Blue Moon claiming it as rare and moon to be visible in blue on 31 Oct 2020.

Orionids Meteor Shower: Among a Dozen of Meteor showers occurring every year with large number of Meteors i.e. "shooting stars" are seen zipping across sky during such occurrence. From 2 Oct – 7 Nov "Orionids Meteor Shower" is presently active. From 11.30 p.m. onwards looking towards East Direction people can witness bright streaks of light zipping across. These Bright streaks of light are resultant of particles of Comet Halley entering earth atmosphere only to burn due to friction. As per International Meteorological Organisation (IMO) approx. 20 Meteors are expected to be seen every hour at peak.

NOTES :

Moon's Motion around Earth: The Moon takes 27.3 days to orbit Earth, but the lunar phase cycle (from new Moon to new Moon) is 29.5 days. The Moon spends the extra 2.2 days "catching up" because Earth travels about 45 million miles around the Sun during the time the Moon completes one orbit around Earth.

Phases - New Or No Moon – Full Moon: At the new Moon phase, the Moon is so close to the Sun in the sky that none of the side facing Earth is illuminated. In other words, the Moon is between Earth and Sun.

At first quarter, the half-lit Moon is highest in the sky at sunset, then sets about six hours later. At full Moon, the Moon is behind Earth in space with respect to the Sun. As the Sun sets, the Moon rises with the side that faces Earth fully exposed to sunlight.

Reason for Blue Moon – Frequency: In a year twelve full moons occur approximately monthly, but in addition to those twelve full lunar cycles, each calendar year contains an excess of roughly eleven days. Which is due to difference (29.5 x 12 = 354 Days whereas our calendar consists of 365 Days) in Lunar/Solar Year. Hence these extra days accumulate, and every two or three years (on average approx. every 2.7154 years), there is an extra full moon. Such xtra Full moon is called a "blue moon".

Meteor Showers: Comets and asteroids pass through our solar system. During such pass comets leave dust behind them. When earth crosses through these dust clouds we see a meteor shower. When a speck of this dust hits Earth's atmosphere, it disintegrates in a bright flash of light–a meteor.

- N. SRI RAGHUNANDAN KUMAR
Director and Founder Secretary
PLANETARY SOCIETY, INDIA
(Reg. Under A.P. Societies Registration Act, 2001)
P.O.Box.No.1361, Hyderabad
Ph: 7993482012. Email: planetarysocietyindia@gmail.com
www.ournewplanets.info

వివరాలు / ఇతర సహాయం కొరకు :

799 348 2012 వాట్సాప్ మాత్రమే సంప్రదించవచ్చు.

Advt.

DECCAN
దక్కన్
సామాజిక, సాంస్కృతిక ఛానల్
CHANNEL

నేర నిరూపణ జరిగే వరకు అమాయకుడే!

మీడియా విచారణ మొదలైన తరువాత నేరారోపణ రాగానే నేరస్తులన్న ముద్ర పడిపోతుంది. విచారణ పూర్తి కాకముందే శిక్షలు పడిపోతున్నాయి. మన న్యాయశాస్త్రంలోని మౌళిక సూత్రానికి భంగం కలిగేలా వుంటున్నాయి. మన నేర న్యాయ సూత్రాల ప్రకారం నేర నిరూపణ జరిగే వరకు ముద్దాయిని అమాయకుడిగా పరిగణించాల్సి వుంటుంది. క్రిమినల్ 'లా' నిష్పాక్షికంగా వుండాలంటే ఇది మౌళికమైన సూత్రం. దీని న్యాయబద్ధత మనదేశంలోని సాంఘిక - న్యాయ పరిస్థితుల ప్రకారం చూసినప్పుడు దీనికి న్యాయబద్ధత వుందని అన్పిస్తుంది. 'రాజ్యం'కి వున్న అధికారం, వనరులు ముద్దాయికి వుండే అవకాశం లేదు. మల్లయుద్ధంలో ఇద్దరు సమవుజ్జీవులు వుంటేనే అది చూడటానికి బాగుంటుంది. అలా లేనప్పుడు అది మల్లయుద్ధంలాగా వుండదు. అణిచివేతగా వుంటుంది. ఇదే సూత్రము మన క్రిమినల్ కేసులకి వర్తిస్తుంది. 'రాజ్యం' అనేది బలమైన శక్తి. ఇంతబలమైన శక్తితో పోరాడాలంటే ముద్దాయికి కొన్ని రక్షణలు అవసరం. అందుకే 'ముద్దాయిపై నేర నిరూపణ' జరిగే వరకు అమాయకుడిగా పరిగణించాలన్న సూత్రాలని మన కోర్టులు ఆమోదిస్తున్నాయి. ఇదొక్కటే కాదు నేర నిరూపణ భారం, అనుమానానికి అతీతంగా అన్న సూత్రాలని కూడా ఏర్పరిచారు. ఈ సూత్రాలు లేనప్పుడు మన దేశంలోని చాలా మంది వ్యక్తులు అశక్తులవుతారు.

'నేర నిరూపణ జరిగే వరకు ముద్దాయిని అమాయకుడిగా' పరిగణించాలన్న సూత్రానికి వ్యతిరేకమైనవే 'ద్రోహి అన్న భావన'. తాను అమాయకుడినన్న విషయాన్ని ముద్దాయే రుజువు చేసుకోవాలని అనడం, మన దేశంలో నెలకొని వున్న పరిస్థితుల దృష్ట్యా ఈ పరిస్థితి ఆవశ్యనీయం కాదు. అది విపరీత పరిణామాలకి దారి తీస్తుంది. అది న్యాయబద్ధం కూడా కాదు. కానీ కొన్ని ప్రత్యేక చట్టాల్లో కొన్ని నేరాలకి సంబంధించి అలాంటి నిబంధనలు వస్తున్నాయి. అది అభిలషనీయం కాదు. అయితే నిజమనే భావనకి వ్యతిరేకంగా ముద్దాయి రుజువు చేసే విషయంలో వెసులుబాటుని కోర్టులు కల్పించాయి. ముద్దాయిపై నేరనిరూపణ జరగాలంటే అది అనుమానానికి అతీతంగా వుండాలి. కానీ ముద్దాయి 'నేరం చేశాడన్న నిజమనే భావనకి' వ్యతిరేకంగా రుజువు చేసేటప్పుడు అది అనుమానానికి అతీతంగా అవసరం లేదు. రుజువు చేసే విషయంలో ప్రభావితని బట్టి కోర్టులు నిర్ధారణకి రావల్సి వుంటుంది.

'నేర నిరూపణ జరిగే వరకు అమాయకుడిగా పరిగణించాలన్న సూత్రం అతి మౌళికమైనది. ఇది అత్యంత ముఖ్యమైనదని భావించడానికి కారణం ఒక్క అమాయకుడికి శిక్ష పడకూడదని. 'పది మంది దోషులు తప్పించుకున్నా పర్వాలేదు కానీ ఒక్క నిర్దోషికీ శిక్ష పడకూడదు' అన్నది బ్లాక్ స్టోన్ సిద్దాంతం. పదిమంది అమాయకులు బాధపడ్డా పర్వాలేదు ఒక్క దోషి తప్పించుకోకూడదు' ఇది బిస్ మార్క్ సిద్ధాంతం. కానీ ఈ సిద్ధాంతాన్ని ప్రపంచవ్యాప్తంగా చాలా మంది ఆమోదించలేదు. దీనికి కారణం బ్లాక్‌స్టోన్ సిద్ధాంతంలో సహజ న్యాయ సూత్రాలు వున్నాయి. బిస్ మార్క్ సిద్ధాంతంలో అవి కన్పించవు.

తనపై మోపబడ్డ ఆరోపణలకి వ్యతిరేకంగా ముద్దాయి తనను రక్షించుకోవడానికి అవసరమైన అన్ని అవకా శాలు ప్రతి వ్యక్తికి వుండాలి. బ్లాక్‌స్టోన్ సిద్ధాంతంలోని సారాంశం సహాయ న్యాయ సూత్రాలకి దగ్గర వుండటం. దాని వల్ల న్యాయం అందించే వ్యవస్థకి విశ్వసనీయత పెరుగుతుందని భావించడం. అందువల్ల వచ్చిందే 'నేర నిరూపణ జరిగే వరకు అమాయకుడన్న భావన'. అందుకే సుప్రీంకోర్టు అధికరణ 22లో నిష్పాక్షిక విచారణ మిళితమై వుందని, అది ముద్దాయికి ఇవ్వకుండా చేయడానికి వీల్లేదని స్పష్టం చేసింది. అయితే న్యాయమూర్తుల విధుల గురించి చెప్పేటప్పుడు కొంత మార్పు సుప్రీంకోర్టు తీర్పుల్లో కన్పిస్తుంది. అమాయకుడికి శిక్ష పడకుండా చూడటం, అదేవిధంగా నేరం చేసిన ముద్దాయి శిక్ష నుంచి తప్పించుకోవడం రెండూ కూడా న్యాయమూర్తి నిర్వర్తించాల్సిన విధులని సుప్రీంకోర్టు ఒక తీర్పులో ప్రకటించింది. మొదటిది ఎంత ముఖ్యమో రెండవది అంతే ముఖ్యం అని కూడా సుప్రీంకోర్టు ఆ తీర్పులో చెప్పింది.

సుప్రీంకోర్టు ఈ విధంగా చెప్పినప్పటికీ అమాయకుడికి శిక్ష వేయమని చెప్పలేదు. అమాయకుడికి శిక్ష పడటం వల్ల అది తీవ్రమైన పరిణామాలకి దారి తీస్తుందని ప్రపంచ వ్యాప్తంగా నాగరిక సమాజం భావిస్తుందని బెంజిమన్ ఫ్రాంక్లిన్ ఒక ఉత్తరంలో పేర్కొన్నాడు.

అందుకని ఒక అమాయకుడికి శిక్ష పడకూడదన్న ఉద్దేశ్యంతో నేరనిరూపణ అయ్యే వరకు అమాయకుడన్న భావనని ఆమోదించడం జరిగింది. నేరాన్ని నిరూపించడం ప్రాసిక్యూషన్‌పై వున్న బాధ్యత. ఈ భావన నేరం చేశాడన్న అనుమానం మొదలైనప్పటి నుంచి తీర్పు వచ్చే వరకు కొనసాగుతుంది. అనుమానం దశ నుంచి కోర్టు నేరం చేశాడని నిర్ధారించే వరకు ఈ భావన కొనసాగుతుంది.

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కూడా ఈ భావన పునాది మీద తయారు చేయడం జరిగింది. ముద్దాయిపై నేరాభియోగం దాఖలైందంటే దాన్ని నిరూపణ చేయాల్సిన బాధ్యత ప్రాసిక్యూషన్‌పై వుంటుంది. దీని అర్థం ముద్దాయి నేరం చేశాడన్న అభిప్రాయం కలిగే విధంగా కేసుని రుజువు చేస్తే సరిపోదు. అది అనుమానానికి అతీతంగా రుజువు చేయాలి. అంటే నేరంలో ఆ అన్ని అంశాలని రుజువు చేయాల్సిన బాధ్యత ప్రాసిక్యూషన్‌పై వుంటుంది.

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్‌లోని నిబంధనలు, అదేవిధంగా భారతీయ సాక్ష్యాధారాలు చట్టంలోని నిబంధనలు ముద్దాయికి అనుకూలంగా, బాధితులకి ప్రతికూలంగా వున్నాయనే అపప్రద, వాదన అప్పుడప్పుడూ విన్పిస్తుంది. కానీ అది సత్యం కాదు. రెండు పార్టీలకి సమతుల్యం వుండే విధంగా ఈ రెండు చట్టాలని తయారు చేయడం జరిగింది.

ప్రతి నేరం వెనక ఒక బాధితుడు వుంటాడు. ఆ బాధితులకి ఊరట కల్గించాల్సిన బాధ్యత కూడా నేర న్యాయ వ్యవస్థపై వుంది. అది బాధితుల హక్కు కూడా.

ముద్దాయికి చాలా హక్కులు వున్నాయి. అవి వరసగా చెప్పాలంటే, 'నేర నిరూపణ జరిగే వరకు అమాయకుడన్న భావన', నేర నిరూపణ భారం ప్రాసిక్యూషన్‌పై వుంటుంది. అది కూడా అనుమానానికి అతీతంగా రుజువు చేయాలి. నిజమనే భావన విషయంలో ముద్దాయి దానికి వ్యతిరేకంగా అనుమానానికి అతీతంగా రుజువు చేయాల్సిన అవసరం లేదు. ఆ విధంగా జరగడానికి అవకాశం లేదన్న భావన కోర్టుకి కలగచేస్తే చాలు.

ముద్దాయికి చాలా హక్కులు వున్నాయి. అవి వరసగా చెప్పాలంటే, 'నేర నిరూపణ జరిగే వరకు అమాయకుడన్న భావన', నేర నిరూపణ భారం ప్రాసిక్యూషన్‌పై వుంటుంది. అది కూడా అనుమానానికి అతీతంగా రుజువు చేయాలి. నిజమనే భావన విషయంలో ముద్దాయి దానికి వ్యతిరేకంగా అనుమానానికి అతీతంగా రుజువు చేయాల్సిన అవసరం లేదు. ఆ విధంగా జరగడానికి అవకాశం లేదన్న భావన కోర్టుకి కలగచేస్తే చాలు. ఈ హక్కులే కాదు, ముద్దాయికి ఇంకా చాలా హక్కులు వున్నాయి. న్యాయవాదిని సంప్రదించే హక్కు, న్యాయసహాయం పొందే హక్కు, బెయిలు పొందే హక్కు, బహిరంగ విచారణ హక్కు, సాక్ష్యులని క్రాస్ ఎగ్జామింగ్ చేసే హక్కు, మౌనంగా వుండే హక్కు, శిక్ష గురించి వినే హక్కు ఇలా వున్నాయి.

ఇన్ని హక్కులూ వున్నంత మాత్రాన నేర న్యాయ వ్యవస్థ పూర్తిగా ముద్దాయి వైపే వుందని అనడానికి వీల్లేదు. ఎందుకంటే బలమైన శక్తి రాజ్యం. నేరమనేది రాజ్యానికి వ్యతిరేకంగా జరిగింది. రాజ్యాన్ని ఎదుర్కోవాలంటే ముద్దాయికి కొన్ని ఆయుధాలు వుండాలి. ఈ హక్కులన్నీ అలాంటి ఆయుధాలే. ఇవి లేకపోతే నేరారోపణ చేయబడిన వ్యక్తి జైల్లో వుండాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. అందుకని నేరారోపణ జరిగే వరకు ముద్దాయి అమాయకుడని భావించే సూత్రం అత్యంత అవసరం. ఈ విషయాన్ని మీడియా కూడా గుర్తిస్తే బావుంటుంది.

–మంగారి రాజేందర్ (జింబో)
m : 9440483001
e : rajenderzimbo@gmail.com

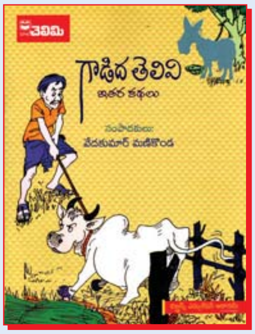

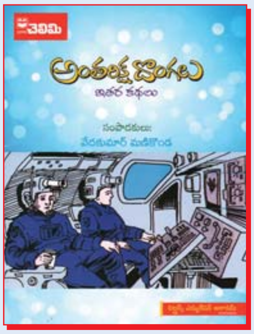

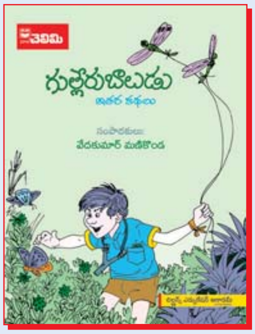

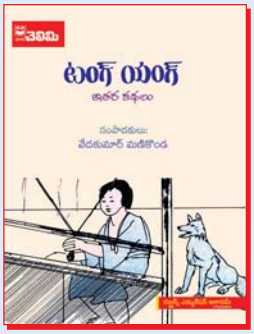

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలిమి ప్రచురణగా 'గాడిద తెలివి', 'అంతరిక్ష దొంగలు' (2018 నవంబర్), 'గుల్లేరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాం. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ చిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-
'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288
మరియు
● Nava Telangana ● Manchi Pustakam
● Nava Chetana ● Navodaya Book House

హమారా హైదరాబాద్ డబుల్ డెక్కర్ బస్సు

మూడు దశాబ్దాల క్రితం దాకా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ వారు హైదరాబాద్ నగరంలో డబుల్ డెక్కర్ బస్సులను పరిమిత మార్గాల్లో నడిపేవారు. దాదాపు పాతికేళ్ల పాటు ఆ బస్సులు నగర ప్రజల జీవనంలో ఒక భాగంగా ఉండేవి. సికింద్రాబాద్ రైల్వే స్టేషన్ నుండి 5వ నంబరు బస్సు మెహిదీపట్నంకు, 7వ నంబరు బస్సు అఫ్జల్‌గంజ్‌కు, 8 నంబరు బస్సు చార్మినార్‌కు, 10వ నంబరు బస్సు సనత్ నగర్ కు నడుస్తుండేవి. అదే విధంగా 65వ నంబరు బస్సులు మెహిదీపట్నం నుండి చార్మినార్ కు నడిచేవి.

మొదటిసారి హైదరాబాదు నగరానికి వచ్చిన వారు కనీసం ఒక్క సారైనా డబుల్ డెక్కర్ బస్సు ఎక్కాలని ఉబలాట పడుతుండేవారు. ఆ రోజుల్లో గ్రామ ప్రాంతాల నుండి లేదా పట్టణ ప్రాంతాల నుండి వచ్చిన వారు సిటీ బస్సు ఎక్కాలంటే కొంత బెరుకు ఉండేది . ఎందుకంటే ఎక్కువ శాతం మంది సిటీ బస్సు డ్రైవర్లు, కండక్టర్లు, కొంత మంది స్థానికులు తెలుగు వారు కూడా నాలుగు దశాబ్దాల క్రితం దాకా ఎక్కువగా ఉర్దూ భాష మాట్లాడే వారు. ఉర్దూ భాష గ్రామీణ ప్రాంతాల వారికి అర్థం కాక పోవటం కూడా కొంత కారణం కావచ్చు. కొంతమంది నిరక్షరాస్యులు 'డబల్ బస్సు' అనేవారు.

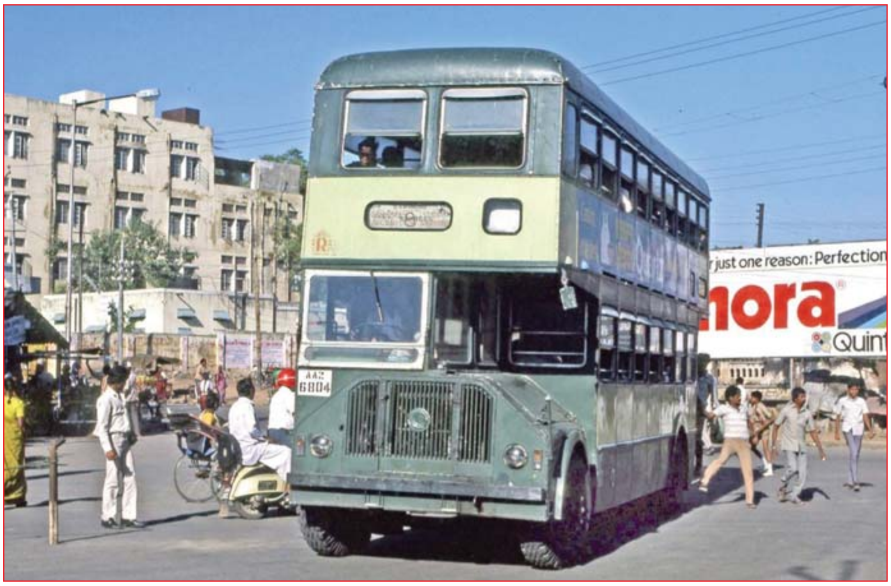

అప్పట్లో హైదరాబాదు నగర వాతావరణం ప్రతి ఒక్కరికీ చాలా అనుకూలంగా ఉండేది. సాయంత్రం పూట చల్లటి గాలులు వీచేవి. వేళ్ల మీద లెక్కించ గలిగే బహుళ అంతస్తుల భవనాలు మాత్రమే ఉండేవి. పెద్ద పెద్ద వృక్షాలు ఉండటం, నగర జనాభా తక్కువ ఉండటం, వాహన కాలుష్యం లేక పోవటం వలన నగర జీవనం ఆహ్లాదం కలిగించేది.

నగర సందర్శనకు కుటుంబాలతో వచ్చే వారు సందర్శన స్థలాలతో పాటు వయస్సుతో నిమిత్తం లేకుండా పిల్లలతో సరదా కోసం డబుల్ డెక్కర్ బస్సు ఎక్కి పై అంతస్తు లోని ముందు సీట్లలో కూర్చొని ప్రయాణించటానికి ప్రాధాన్యత నిచ్చేవారు. క్రింది అంతస్తులో ఒక కండక్టర్, పై అంతస్తులో మరో కండక్టర్ ఉండే ఆ బస్సును డ్రైవర్ నడిపే విధానం కొత్తగా నగరానికి వచ్చే వారికి వింతగా అనిపించేది. పై అంతస్తులోని కండక్టర్ కొట్టే గంట కింది అంతస్తులోని కండక్టర్ కు వినిపిస్తుంది. క్రింది అంతస్తులో ని కండక్టర్ కొట్టే గంట డ్రైవర్ దగ్గర ఉంటుంది. ఆ విధంగా ఒకరికొకరికి సమన్వయం ఉండేది.

రాత్రి వేళల్లో డబుల్ డెక్కర్ బస్సు పై అంతస్తులో కూర్చుని ప్రయాణం చేస్తుంటే విద్యుద్దీపాల వెలుగులో నగరం అద్భుతంగా కనిపించేది. ముఖ్యంగా టాంక్ బండ్ దగ్గరకు బస్సు రాగానే చల్లటి గాలులు , హుస్సేన్ సాగర్ లోని నీటి అలల చప్పుడుతో మనసు ఉల్లాసంగా ఉండేది. బస్సు ప్రయాణంలో కనిపించే ప్యారడైజ్ థియేటర్, లిబర్టీ థియేటర్, విధానసభ భవనం, రవీంద్ర భారతి, రేడియో స్టేషన్, పబ్లిక్ గార్డెన్, లాల్ బహదూర్ స్టేడియం, జనరల్ పోస్ట్ ఆఫీస్, గ్రామర్ స్కూల్, ఉస్మానియా మెడికల్ కాలేజీ,

ఉస్మానియా ఆస్పత్రి, స్టేట్ లైబ్రరీ, గాంధీభవన్, మోజంజాహి మార్కెట్ దేనికవే హైలైట్. బస్సుల్లో రద్దీ బాగానే ఉండేది. కానీ రోడ్లపై వాహన రద్దీ సాధారణంగానే ఉండేది. సిటీ బస్సులు, కొన్ని ప్రభుత్వ మరియు ప్రైవేటు వాహనాలు మాత్రమే రోడ్లపై కనిపించేవి. ప్రజలు రిక్షాలు, సైకిళ్లు ఎక్కువగా ఉపయోగించేవారు. తర్వాత కాలంలో బజాజ్ స్కూటర్లు మెల్లగా రోడ్డెక్కటం ప్రారంభించాయి. మూసీపై నిర్మించిన నయాపూల్, పురాణ పూల్ లాంటి చిన్న చిన్న వంతెనలు కూడా రద్దీ లేకుండా కనిపించేవి. రంజాన్, బక్రీద్, దీపావళి, బోనాలు లాంటి పండుగల సమయంలో నగరం కోలాహలంగా ఉండేది. మదీనా చౌరస్తాలో రోడ్డుకిరువైపులా జరిపే చిన్న చిన్న వ్యాపారాలు కనుల కింపుగా ఉండేవి. డబుల్ డెక్కర్ పై అంతస్తులోని కిటికీ గ్లాసు తెరచి క్రిందకు చూస్తుంటే చివరి స్టేజీ దాకా ఏదో మైకం వచ్చినట్లు తన్మయత్వంలో మునిగి పోయే రోజులవి.

డబుల్ డెక్కర్ బస్సులను నడుపటానికి బాగా అనుభవమున్న డ్రైవర్లను మాత్రమే నియమించే వారు. రెండు అంతస్తుల్లో అరవై మంది పైగా ప్రయాణీకులు కూర్చునే వీలుండేది. కదిలే బస్సులోకి ఎక్కడానికి యువతకు కొంత సులువుగా ఉండేది. క్రింది అంతస్తులో నిలబడి ప్రయాణం చేయటానికి కూడా తగిన స్థలం ఉండేది. పై అంతస్తులో బస్సు రక్షణ దృష్ట్యా సాధ్యమైనంత వరకు నిలబడనిచ్చే వారు కాదు. రోడ్లపై వాహన రద్దీ తక్కువగా ఉండేది కాబట్టి డబుల్ డెక్కర్ బస్సులు నడపటానికి సులువుగా ఉండేదని చెబుతారు. కాకపోతే వాటి వేగం మామూలు బస్సుల కంటే తక్కువ. వాటి నిర్వహణ ఖర్చు కూడా ఎక్కువే అని అంటారు. వాటి ఉత్పత్తి వ్యయం, ఎక్కువ నిర్వహణ ఖర్చు, తక్కువ వేగం, రక్షణ పరంగా కొన్ని ఇబ్బందులు మొదలైన అంశాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని డబుల్ డెక్కర్ బస్సు ప్రయాణాన్ని హాయిగా ఆస్వాదించే జన జీవన స్రవంతి నుండి దాదాపు మూడు దశాబ్దాల క్రితం తొలగించటం జరిగింది. మధ్యలో కొన్నిసార్లు డబుల్ డెక్కర్ బస్సులను తిరిగి నగర రోడ్లపై ప్రవేశ పెట్టాలనే డిమాండ్, ఆలోచన అమల్లోకి రాలేదు. అదే విధంగా ట్రెయిలర్ బస్సులను కూడా హైదరాబాదు నగరంలో పరిమిత మార్గాల్లో నడిపించే వారు. అందులో కూడా ఇద్దరు కండక్టర్లు ఉండేవారు. ఎప్పటికప్పుడు విపరీతంగా పెరుగుతున్న ప్రైవేట్ వాహనాల సంఖ్య, నగర జనాభా దృష్ట్యా చాలా కాలం క్రితమే వాటిని కూడా నగర రోడ్లపై నుండి తొలగించటం జరిగింది.

పాత ఒక వింత కొత్త ఒక రోత అన్నట్టు నేడు నగరంలో రవాణా సంస్థ వాహన ప్రయాణమంటే భయమేస్తుంది. విపరీతమైన రద్దీ, కాలుష్యం, వాతావరణంలో ఉష్ణోగ్రత ప్రభావము కొన్ని కారణాలు. మూడు దశాబ్దాల క్రితం హైదరాబాద్ పరిసరాల్లోకి చేరామంటే చల్లటి గాలులు వీచేవి. ఇప్పటికీ వివిధ సంస్కృతుల మేళవింపు హమారా హైదరాబాద్. కానీ ఇప్పుడు ఏదో తేడా గోచరిస్తుంది. ఏది ఏమైనా అప్పటి పాత తరం వారికి డబుల్ డెక్కర్ బస్సు ప్రయాణం మరపురాని మధురమైన జ్ఞాపకాల్ని మిగిల్చింది.

– తడకమళ్ళ మురళీధర్,
m : 9848545970
e : muralidhartadakamalla@gmail.com

రకరకాల కారణాలతో తెలంగాణ ప్రముఖుల చరిత్రలు అంతగా వెలుగులోకి రాకుండా పోయాయి. ఆయా ప్రముఖులపై ప్రజలకు ఒక అవగాహన కల్పించేలా వివిధ వ్యాసాల సంకలనంతో మనిషి పేరిట తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ కొన్ని పుస్తకాలను ప్రచురించింది.

పై పుస్తకాలు లభించు చిరునామా :

టీఆర్‌సి 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12, హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్-500029
ఫోన్ : 9030 6262 88. Email: trchyd@gmail.com

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది! ప్రకృతే శాసిస్తుంది!! -3

ప్రకృతి సూత్రాలలో 16వది - అనగా జీవశాస్త్ర పరంగా రెండవది:

జీవం కేవలం కణాల్లో మాత్రమే ఉంటుంది!

(Life exist only in the Cell)

సినిమాల ప్రభావం, ముఖ్యంగా పౌరాణిక సినిమాలు నమ్మకాల్ని మరింత బలోపేతం చేసాయి. ఇక బుల్లితెర వచ్చిన తర్వాత మూఢనమ్మకాల్ని మరింతగా పెంచి పోషించాయి. ఈ భావజాలమే ఏడేడు లోకాలని, స్వర్గమని, నరకమని నమ్మేలా చేసాయి. ఒకదానికి ఇంద్రుడు (సర్వ దుర్గుణాలు గలవాడు) రాజైతే, సుగుణ వంతుడైన యముడు నరకానికి రాజు. సతీసావిత్రి సినిమాలో ఓ దున్నపోతుపై వచ్చి, చేతిలోని పగ్గం (యమపాశం) వేసి ప్రాణం హరించే విధానాన్ని చూపడం, జనాలంతా నిజంగానే ప్రాణం జ్యోతి రూపంలో వుంటుందనే భ్రమలకు లోనుకావడం తెలిసిందే! దీన్ని వాస్తవమని నమ్మేవారు అత్యధికులు కణం గూర్చి, కణ నిర్మాణం గూర్చి, జంతు, వృక్ష కణాల తేడాల గూర్చి, అందులో వుండే వివిధ పదార్థాల గూర్చి, వాటి నిర్మాణం, విధుల గూర్చి బాగా చదువుకొని, రాసి అత్యధిక మార్కుల్ని కొట్టేసినవారే!

నిజాంగా ప్రాణం ఓ జ్యోతి రూపంలో వుంటే, అది గుండెలోనో మరో అంగంలోనో వుంటే, మిగతా అవయవాలెలా పని చేస్తాయో ఆలోచించం. అసలిలా ఆలోచించడమే 'తప్పు' అనే భావన గల పంతుల్లున్న పాఠశాల వ్యవస్థ మనది. అయినా ఓ క్షణం దీన్ని నమ్ముదాం! మరి అవయవదానం (కార్నియా, గుండె, మూత్ర పిండాలు, లివర్ మొ॥) ఎలా జరుగుతున్నది. చనిపోయిన వ్యక్తుల 'కార్నియా' మరో అంధునికి దృష్టినిస్తుంది. ప్రాణం పోయిన వ్యక్తి కార్నియా ఎలా పని చేస్తుందో ఆలోచించం. అలాగే బ్రేన్ డెడ్ (brain dead) అయిన వ్యక్తుల అవయవాలు మరో నలుగురైదుగురికి ఎలా పనిచేస్తున్నాయో మన 'మత' బుర్రలకు తట్టదు.

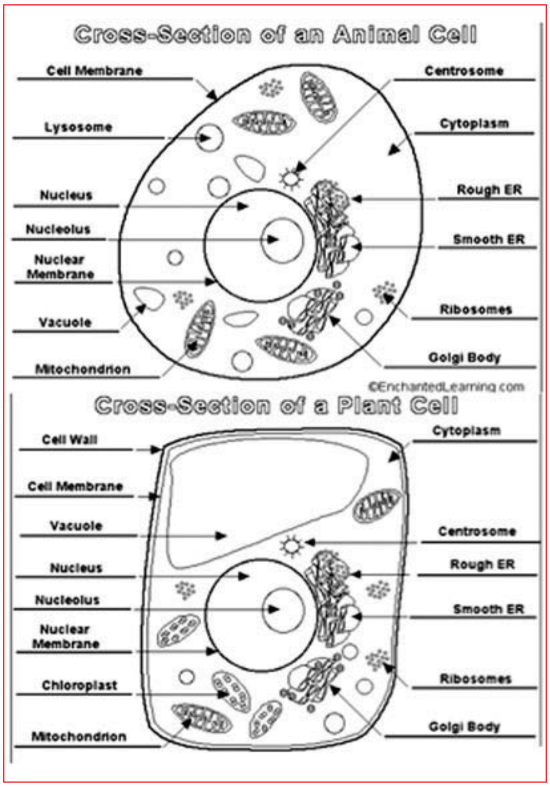

కాబట్టే, శాస్త్ర పరిజ్ఞానం ఈ నమ్మకాలకు చెల్లుచీటి నిచ్చి 'జీవం' కణాలల్లో వుంటుందని ఈ కణాల సముదాయమే అవయవాలుగా, భాగాలుగా, రక్తనాళాలుగా, నాడులుగా, కండరాలుగా, ఎముకలుగా, వృక్షాలల్లో జైలం (xylem), ఫ్లోయం (phloem) నాళాలుగా, బెరడుగా, కాండంగా, పువ్వులుగా, కాయలుగా మారుతాయి. ఇది మరింత సులభంగా అర్థం కావాలంటే, విత్తనం మొలకెత్తుటే చక్కని ఉదాహరణ. మనం పాఠశాలలో చదువుకున్నప్పుడు మూడు విత్తనాలను ఓ బీకరులో నిలువుగా అమర్చి, మధ్య విత్తనం సగం నానే వరకు నీటిని పోసి, పరిశీలించి చూసింది తెలిసిందే! అంటే, అప్పటి దాకా నిద్రావస్థలో వున్న విత్తనం, బాహ్యశక్తులతో (వేడి, నీరు, గాలి) ప్రేరేపితమై మొలకెత్తడం చూస్తాం. అంటే, జఢత్వంలో వున్న విత్తనం అనుకూల పరిస్థితుల్లో చైతన్యం పొంది మొలకగా మారడం! అప్పటిదాకా ఓ రసాయనిక ముద్దలావున్న విత్తనం జీవిగా రూపాం తరం చెందడం జరుగుతుంది.

ఈ ప్రకృతిచర్య విశ్వజనీనమా అనే ప్రశ్న రావచ్చు! ఇప్పటిదాకా గ్రహిం చిన అంశాల ప్రకారం 'జీవం' భూమిపైన మాత్రమే గుర్తించడం జరిగింది. భూమి లాంటి గ్రహాలు విశ్వంలో కోట్ల సంఖ్యలో వుంటా యనేది ఓ అంచనా! అనగా మన సౌరకుటుంబం లాంటి వ్యవస్థలు లక్షల్లో వుంటాయని. ఆ వ్యవస్థల్లో జీవం వున్న మనలాంటి 'భూ' వ్యవస్థలు వుండచ్చు! వుండక పోవచ్చు! పోతే సైన్సు ఎప్పుడు వుంటుందనే ఓ పరికల్పనతో (hypothesis) ప్రయోగాలు చేస్తుంది.

జీవి : (కణం : CELL)

నిర్జీవ (inorganic) పదార్థాల సహాయంతో తమలాంటి నిర్మాణాల్ని (కణాల్ని) ఉత్పత్తి (reproduce) చేసుకునే శక్తిగల

పదార్థాల్ని జీవులుగా చెప్పవచ్చు. ఇవి ప్రకృతిలో జరిగే అనుకూల మార్పులకు ఎదురు నిలిచి, అసహజ రసాయనిక చర్యల్ని స్వయంగా కొనసాగించుకోగల శక్తిగలిగిన పదార్థ స్వరూపాలను మాత్రమే జీవులుగా గుర్తిస్తాం.

కాబట్టే ఇవి విధిగా కణ నిర్మితాలు (cellular). చుట్టూ కణ కవచం (cell membrane) లోపల కణద్రవం (cytoplasm), మధ్యన కేంద్రకం (nucleus), లోపల న్యూక్లిక్ ఆమ్లమైన డిఎన్ఎ (DNA)తో పాటు న్యూక్లియోలిస్ (nucleolus) వుంటుంది. కణద్రవంలో మరో న్యూక్లిక్ ఆమ్లమైన ఆర్ఎన్ఎ (RNA), జీవక్రియల్ని (metabolic) జరిపే మైటోకాండ్రియా (mitochondria) లాంటి తదితర పదార్థాలుంటాయి. ఇలా నిర్మితమైన వాటినే జీవకణ మంటారు. జంతువుల, వృక్షాల జీవకణంలో కొంచెం వ్యత్యాసం వుంటుంది.

వైరస్ : (VIRUS)

వైరస్‌ల గూర్చి తెలిసింది తక్కువ. తెలియందే ఎక్కువ. ఇప్పటికి దీన్నో కణం (cell)గా గుర్తించని స్థితి. కారణం, ఇది స్వయంగా ఉత్పత్తిని (reproduce) చేసుకోలేదు. అందుకే దీనికి రెండు రూపాలుంటాయని అంటారు. స్వతాహ బయట వున్నప్పుడు ఇదో నిర్జీవి (non-living)గా, ఏదైనా అతిథి (host)లో ప్రవేశించినప్పుడు జీవిగా (living) పరిగణించ బడుతుంది. అంటే, బయట వున్నప్పుడు ఇతర జీవకణాల్లా నిర్జీవ పదార్థాల సహాయంతో ప్రత్యుత్పత్తిని జరుపుకోలేదు. ఏదైన ఇతర జీవి శరీరంలోకి (కీటకాలు, పక్షులు, జంతువులు, మనుషులు మొ॥) ప్రవేశించిన తర్వాతనే ఇతర జీవకణాల్లా నిర్జీవ పదార్థాలతో చర్య జరిపి ప్రత్యుత్పత్తిని జరుపుకుంటుంది. ఈ ప్రత్యుత్పత్తి ద్విసంఖ్యామానంలో క్షణాల్లో జరగవచ్చు! ఒక్క వైరస్ లక్షలుగా ఎదగవచ్చు!

అందుకే దీని నిర్మాణము ఇతర జీవకణాల్లా వుండదు. వైరస్ కూడా DNA, RNA లను ఓ ప్రోటీన్ (protein) అనే రక్షణ కవచంలో కల్గి ఉంటుంది. దీన్ని కాప్సిడ్ (capsid) అంటారు. ఈ కాప్సిడ్ నిర్మాణాలు వైరస్‌కు వైరస్‌కు తేడాల్ని కల్గి వుంటాయి. వైరియన్ (virion)గా పిలవబడే ఈ వైరస్‌లు అతిథిలో ప్రవేశించిన తర్వాత అతిథికి సంబంధించిన కణకవచాల్ని లిపిడ కవచంగా (lipid envelop) మార్చుకుంటుంది. ఈ విధానమే అతిథికి ప్రాణాంతకంగా మారుతుంది.

కరోనా వైరస్ :

ఇప్పుడు ప్రపంచాన్ని వణికిస్తున్న కరోనా ఈ సుగుణాల్నే కల్గి వున్నది. ఇది ఒకే ప్రజాతికి (genus) చెందినా, అనేక రకాలని పరిశోధనలు చెప్తుతున్నాయి. అంటే ఇవి అనేక జాతులుగా (species) వుండి వుంటాయి. అందుకే ఒక్కోదేశంలో, ప్రాంతంలో ఒక్కో తీరుగా ఇవి ప్రభావం చూపుతున్నాయి.

చివరగా తెలిసిందేంటంటే, అతిథికి బయట వున్నంతసేపు ఈ వైరస్‌లతో ఎలాంటి ప్రమాదం వుండదు. అతిథిలోకి ప్రవేశిస్తేనే ప్రమాదకరం! అందుకే వైరస్‌లు ప్రవేశించ కుండా జాగ్రత్తల్ని తీసుకోవాల్సిందే. ముఖానికి దళసరి గుడ్డను కట్టుకోవడం, చేతుల్ని శుభ్రంగా కడుక్కోవడమే ఈ వైరస్‌ల నుంచి రక్షణ!

(ఈ సందర్భంగా మాయలఫకీర్ ప్రాణం ఏడు సముద్రాల అవతలగల మర్రిచెట్టు తొర్రలో వుండే చిలుకలో వుంటుందనే జానపద గాథల్ని గతితర్కంతో చూడాలి)

ఇలాంటి అభూత గాథలు ప్రపంచవ్యాపితంగా వున్నాయి. అరేబియన్ నైట్ కథలు, అల్లావుద్దీన్ అద్భుత దీపం ఇలాంటి కాల్పనికాలే!

అందుకే ప్లాటో (Plato) పిల్లలకు అభూత కల్పనతోగల గాథల్ని, శక్తిమాన్‌లాంటి సాహస కథల్ని చెప్పవద్దని సూచించాడు.

మననింకా పలకరించని ప్రియోన్

రోగ కారకాలైన సూక్ష్మజీవుల జాబితాలో మరో సూక్ష్మజీవి PrP (ప్రియోన్) వచ్చి చేరిందని నోబెల్ అసెంబ్లీ దాదాపు 25 సం॥ క్రితం ప్రకటించింది. ప్రియోన్ (Prion) కూడా ఒకరకమైన ప్రోటీనే! ఇవి సెల్యూలర్ ప్రోటీన్లుగా వుండి అంతర్గత శక్తిని కల్గి వుంటాయి. ఈ శక్తితోనే జంతువులకు, మానవులకు అనారోగ్యాన్ని కల్గించే అణువుగా రూపొందడానికి కారణమవుతుంది. ఈ వ్యాధులు నేరుగా, లేదా వారసత్వంగా వచ్చే అవకాశం కూడా వుందట!

దీని ద్వారా కండరాలు పట్టుతప్పడం, మానసిక మాంధ్యత, జ్ఞాపకశక్తి నశించడం, తీవ్ర నిద్రలేమి తదితర రోగాలు సంక్రమిస్తాయి. ఇవి రెండు భిన్న రకాలు. ఒకటి PrP (Scrapic-PrPsc) గా, మరొకటి PrPe గా పిలుస్తారు. ఇవిఒకేలా వున్నా ఒకటి కీడు చేస్తే (Pr Psc) మరొకటి మేలు చేస్తుందట! ఇవి సాధారణంగా పుట్టుకతోనే వస్తాయని, కొన్ని చర్యల మూలంగా ఇవి హానికరంగా మారుతాయనేది అంచనా! వీటిలో ఇతర ప్రోటీన్లలో లాగా నూక్లిక్ ఆమ్లాలు లేవని నిర్ధారించారు.

వీటిపై విశేష పరిశోధన చేసిన స్టాన్సీ బి. ప్రుస్నర్ (Stancy B. Prusiner)కు 1997లో నోబెల్ బహుమతి వచ్చింది.

(ఆధారం : సైన్సు వీక్షణం – ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్)

(వచ్చే సంచికలో 17వ ప్రకృతి సూత్రాన్ని చూద్దాం!)

– డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల,
m : 9440116162
e : drglachaiah@gmail.com

పిల్లల సాహిత్య సృజన - పాఠ్యపుస్తకాలు

(ఆరు నుంచి పదవతరగతి వరకు)

ఒకటవతరగతి నుంచి ఐదవ తరగతి వరకు ఉన్న తెలుగు పాఠ్యపుస్తకాల్లో పిల్లలకు సరదాగా, ఆటల్లాగా ఉండేలా సాహిత్య ప్రక్రియల్లో ముఖ్యమైన వాటిని పరిచయం చేశారు. అలాగే సాహిత్య సృజనకు అవసరమైన పరిశీలన, ఆలోచన, ఊహ, కల్పన మొదలైన వాటిని మెల్లగా పెంచే ప్రయత్నం జరిగింది. పేర్లు పెట్టడం, శీర్షికలు నిర్ణయించడం, పొడిగించడం, వాటిలో మంచిచెడుల గురించి ఆలోచించడం వంటి ప్రయత్నాలనూ పిల్లలు కొనసాగించడానికి పునాదులు వేశారు. అయితే ఇవన్నీ పిల్లల ప్రాథమిక స్థాయిని దృష్టిలో ఉంచుకొనే జరిగాయి.

ఇక ఆరవ తరగతి నుంచి పిల్లలు ఆ ప్రక్రియల్లో మరింత ముందుకు కదలడానికి, మరికొంత కృషి చేయడానికీ అవకాశాలు పాఠ్యపుస్తకాలు ఇస్తున్నాయి. వాటితో బాటు మరికొన్ని సాహిత్య ప్రక్రియల్ని కూడా పరిచయం చేయడం, ఆ ప్రక్రియల్లో కూడా విద్యార్థులు రచనలు చేసేలా అనేక అవకాశాలు, ప్రయత్నాలు కొనసాగించడం కనిపిస్తుంది. ఈ తరగతుల పాఠ్యపుస్తకాల్లో పిల్లలకు ప్రధానంగా సాహిత్య సృజనకు అవసరమైన "వస్తువు"ల మీద ఎక్కువగా దృష్టి పెట్టినట్టు కనబడుతుంది. వాటిని కూడా క్లుప్తంగా చూద్దాం.

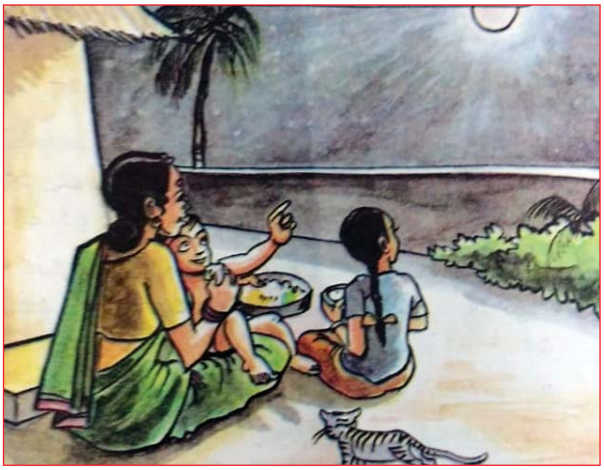

ముందుగా ఉపాధ్యాయులకు ఇచ్చిన కొన్ని సూచనలు ఇలా ఉన్నాయి. "పాఠ్య బోధనను పాఠ్యపుస్తకాలకే పరిమితం చేయకూడదు. పాఠశాల గ్రంథాలయాన్ని, అంతర్జాలాన్ని (ఇంటర్నెట్), మేగజైన్‌లు, వార్తాపత్రికలు, బాలసాహిత్యం, వంటివి ఉపయోగించుకునేటట్లు చూడాలి. తరగతి గదిలో పిల్లలు స్వేచ్ఛగా మాట్లాడడం, ప్రశ్నించే వాతావరణాన్ని కల్పించాలి... పాఠశాలలో భాషాభివృద్ధికి దోహదపడే కార్యకలాపాలు, భాషోత్సవాలు, బాలకవిసమ్మేళనాలు, వక్తృత్వ వ్యాసరచన పోటీలు, వార్షికోత్సవాలు వంటివి నిర్వహించాలి. పిల్లలు రాసిన సృజనాత్మక అంశాలను సంకలనం చేసి తరగతి గదిలో ప్రదర్శించాలి." ఇవన్నీ పిల్లల సాహిత్య సృజనకు సంబంధించిన అంశాలు. అలాగే పిల్లలు ఈ తరగతిలో సాధించవలసిన సామర్థ్యాలు కొన్ని చూద్దాం.

"చదివిన, అనుభవంలో ఉన్న, విన్న, చూసిన అంశాలను వర్ణించి రాయగలగాలి. కథలు, కవితలు అల్లడం, పాత్రలు పోషించడం, పాటలను, గేయాలను పాడడం, కథలు, కవితలు, గేయాలు రాయడం, బొమ్మలను చూసి సంభాషణలను, కథలను రాయడం మొదలైనవి చేయగలగాలి. లేఖలు, వ్యాసాలు, సంభాషణలు, పట్టిక, ఆత్మకథ మొదలైనవి రాయగలగాలి. జాతీయాలు, సామెతలు ఉపయోగించి కథను రాయగలగాలి." ఇలాంటి సాహిత్య సృజనకు అవసరమైన బొమ్మలు, పనులు, ప్రాజెక్టులు పాఠ్య పుస్తకంలో దాదాపు ప్రతి పాఠంలో ఉన్నాయి. వాటిని క్లుప్తంగా మచ్చుకు చూసినట్టు చూద్దాం.

మొదటి పాఠంలోనే 'ఎవరిగురించైనా అభినందనలు తెలుపుతూ చిన్న గేయం రాయండి' అని కనిపిస్తుంది. రెండవ పాఠంలో 'కథ' అంటే ఏమిటో పరిచయం చేస్తూ, 'ఆకట్టుకునే కథనం, సరళత, పాత్రలకు తగిన సంభాషణలతో ఉన్నదే కథ' అని పరిచయం చేశారు. పాఠశాల ముందు ఓ స్త్రీ, నలుగురు పిల్లలు ఉన్న బొమ్మను ఇచ్చి 'బొమ్మలో పిల్లలు ఏంచేస్తున్నారు? ఏం మాట్లాడు కుంటున్నారు? ఈ బొమ్మను చూస్తే నీకేం భావన కలిగింది?' అని పరిశీలనకూ, ఊహకూ పని కల్పించారు. సృజనాత్మకతలో భాగంగా 'జంతువులను, పక్షులను పాత్రలుగా ఉపయోగించి సొంతంగా ఒక కథ రాయండి' అని కథా రచనకు పురికొల్పారు. 'అడవిలోని జంతువులు మనవలెనే మాట్లాడితే మన గురించి అవి ఏం మాట్లాడుకుంటాయో ఊహించి రాయండి' అని ఊహలకూ, కల్పనలకూ పిల్లలకు ఇష్టంగా ఉండే పని కల్పించారు. ఇంకా ఈ పుస్తకంలో సాహిత్య ప్రక్రియలను నేర్చుకోవడానికి ఇచ్చిన వాటిలో సామాజిక పరిస్థితులను, ప్రజల జీవితాలను అర్థం చేసుకోవడానికి, అవగాహన పెరగడానికి దోహదపడేవి ఎన్నో కనిపిస్తున్నాయి. 'వర్షాకాలంలో పేదల కాపురాలు ఎట్లా ఉంటాయో ఆలోచించండి, చెప్పండి, సొంత మాటల్లో రాయండి'. 'ఎండాకాలంలోని వాతావరణాన్ని, ప్రజల స్థితి గతుల్ని

వర్ణిస్తూ వ్యాసం రాయండి' అని పిల్లలకు తమ సాహిత్య సృజనలోకి సామాజిక అంశాలనూ, ప్రజలనూ తెచ్చే పరిధుల్ని పెంచారు.

ఇలా తరువాత ఉన్న అన్ని పాఠాల్లో ఉన్న వాటిలో పిల్లల సాహిత్య సృజన వికాసానికి తోడ్పడే విషయాలు చాలా ఉన్నాయి. మనం మచ్చుకు కొన్ని మాత్రమే చూద్దాం. 'ఈనాటి కాలంలో సోదరుల మధ్య ప్రేమ ఎట్లా ఉంటుందని మీరు అనుకుంటున్నారు?' విశ్లేషించమని అడిగారు. మరో పాఠంలో 'తల్లిదండ్రులు లేని పిల్లలు ఎట్లా ఆగమైపోతారు?' అని, మరో పాఠంలో 'పశువుల కాపరిలా బాల్యాన్ని కోల్పోతున్నవారు ఇంకెవరు ఉండవచ్చు?' అని ఆలోచింప జేస్తూ, పిల్లలకు తమ చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచాన్ని ఎట్లా పరిశీలించాలో అనే ఒక దృష్టిని కూడా ఇచ్చే ప్రయత్నాలు ఎన్నో చేశారు. చదువు తప్ప పిల్లలకు మరొక ఆటల ప్రపంచం ఉండకూడదని చాలా మంది తల్లిదండ్రులు కూడా భావిస్తున్న ప్రస్తుత పరిస్థితులలో 'ఆటలు ఎందుకు ఆడాలో, వాటి ప్రాముఖ్యత ఏమిటో వివరిస్తూ వ్యాసం' రాయమని, 'ఇప్పుడు ఆడుకునే పిల్లల్ని చూసి పెద్దవాళ్ళు ఏం మాట్లాడుకుంటారో ఊహించి సంభాషణలు' రాయమని పిల్లలను అడిగారు.

ప్రక్రియలు మార్చి రాయడం, గేయాలు రాయడం, విశ్లేషించి రాయడం, ఆత్మకథ, పట్టిక, వర్ణనలు, జాతీయాలూ, సామెతలూ కథల్లో ఉపయోగించి రాయడం వంటి మరికొన్ని అదనపు విషయాలు కూడా ఈ తరగతి పాఠ్యపుస్తకాన్ని పూర్తి చేస్తూ పిల్లలు నేర్చుకుంటారు.

ఏడవ తరగతి పాఠ్య పుస్తకంలో సాహిత్య సృజనకు సంబంధించి గతంలో నేర్చుకున్న విషయాలకు మెరుగులు దిద్దుకుంటూ, కొత్తవి నేర్చుకోవచ్చు. 'చిన్న చిన్న సంఘటనలను గ్రహించి వర్ణించడం, కథలు, కవితలు అల్లడం, సంభాషణలు రాయండం, కథలు, గేయాలు పొడిగించడం, వివరించడం, ఆత్మకథ, స్వీయ అనుభవాలు, వర్ణనాత్మకంగా రాయడం, నాటకీకరణ చేయడం వంటివి నేర్చుకోవడానికి అవసరమైన విషయాలు, పనులు కావలసినన్ని ఉన్నాయి. అలాంటివి కొన్ని చూడండి. 'వృద్ధులకు సేవ చేయవలసిన అవసరాన్ని వివరిస్తూ మిత్రునికి లేఖ రాయండి.' 'మీ ప్రాంతంలోని ఒకరిద్దరు వృద్ధులను కలవండి. వారికి ఏమేమి పనులవల్ల సంతోషం కలుగుతుందో కలుసుకొని తెలుసుకొని రాయండి', మీ అమ్మ ఇష్టాయిష్టాలను, గొప్పతనాన్ని మీ సొంత మాటల్లో రాయండి' అన్నారు. కేవలం ఊహలకు మాత్రమే పరిమితం కాకుండా తమచుట్టూ ఉన్న ప్రపంచం లోకి వెళ్లి పరిశీలించి, పరిశోధించి, అనుభూతిచెంది రాసే అలవాటును, నైపుణ్యాలను పెంచుకునే అవకాశాలను కూడా తగినన్ని పాఠ్య పుస్తకాలు కల్పించాయి.

ఊరు అందాలను వర్ణించడం, సూర్యోదయ సమయంలో చెరువు ఎట్లా ఉంటుందో రాయడం, తెలిసిన పద్యాలను కవితలుగా, గేయాలుగా రాయడం, గేయాన్ని ఆత్మకథగా రాయడం తోబాటు, ఏకపాత్రాభినయం రాయడం కూడా నేర్పే ప్రయత్నం కనిపిస్తుంది. వీటితోబాటు 'శ్రామికులు కూటికి ఎందుకు ఇబ్బంది పడుతున్నారు?, కార్మికుల ఆరోగ్యం ఎందుకు క్షీణిస్తున్నది?' వంటి ప్రశ్నలతో పిల్లల్లో లోతైన పరిశీలన, అవగాహనలు పెంచే ప్రయత్నాలు కూడా ఈ తరగతిలో ప్రారంభమైంది. "మాట్లాడడం కూడా ఒక కళ" అని ప్రత్యేకంగా చెప్పి భాషానైపుణ్యాలలో అతి ముఖ్యమైన మాట్లాడే కళను నేర్పే అనేక సందర్భాలను కల్పించారు.

ఎనిమిదవ తరగతి పాఠ్యపుస్తకంలో ఇంతవరకు గత తరగతుల్లో నేర్చుకున్న సాహిత్య ప్రక్రియలను, వాటి రచనకుకావలసిన మెళు కువలను మరింత తీర్చిదిద్దడంతోబాటు పోస్టర్లు, ఇంటర్వ్యూల వంటి మరికొన్ని కొత్త ప్రక్రియల్ని నేర్చుకునే విధంగా పాఠాలు కనిపి స్తున్నాయి. రచనలో ముఖ్యమైన సామాజిక అవగాహన, శాస్త్రీయమైన, మానవీయమైన అవగాహన పిల్లలలో కలిగించే విధంగా వివిధ అభ్యాసాలు, పనులు, ప్రాజెక్టులు ఉన్నాయి. సమాజాన్ని నడిపించే చోదక శక్తులైన శ్రామికుల గురించీ, కార్మికులగురించీ, ప్రత్యేకంగా సింగరేణి కార్మికులగురించీ, పరిచయం చేశారు. ఇంకా రైతుల గురించీ, వలస కూలీల గురించీ, స్త్రీల గురించీ, వృద్ధుల గురించీ ఒక అవగాహన కలిగించే ప్రయత్నం చేశారు. ప్రత్యేకంగా తెలంగాణ ఉద్యమాల గురించి క్లుప్తంగా నైనా పరిచయం చేసే ప్రయత్నం కూడా ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో కనిపిస్తుంది. పై అంశాల గురించి తెలుసుకునేలా, పరిశీలించేలా, ఆలోచించేలా, ఒక అవగాహన కల్పించుకునేలా, ఒక దృష్టిని ఇచ్చేలా బొమ్మలు, సూచనలు, ప్రశ్నలు, పనులు, ప్రాజెక్టులు ఇంకా ఇలాంటివి ఎన్నో ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో ఇచ్చారు. పిల్లలు లోతుగా, విశాలంగా ఆలోచించే విధంగా, బాధ్యతా యుతమైన సాహిత్య సృజనలు చేసేలా, భవిష్యద్దర్శనం చేయించే విధంగా ఇవి ఉండడం గొప్పవిషయం.

అవయవ దానంపై ప్రజలకు చైతన్యం కలిగించమని వార్తా పత్రికలకు లేఖ రాయమన్నారు. మునిసిపల్ కార్మికులు చేస్తున్న శ్రమను చూపే బొమ్మను ఇచ్చి 'ఇట్లా మనకు సేవలు చేసేవారు ఇంకా ఎవరెవరున్నారు? వారి గొప్పదనం ఏమిటి?' అని సామాజిక

శ్రమజీవన సహకారాన్ని గుర్తించే తోవను చూపించారు. ఇంకా స్వర్ణకారులు, కమ్మరి, వడ్రంగి, చెప్పులు కుట్టేవాళ్ళు, క్షురకులు, నేతపని వాళ్ళు ఇటువంటివాళ్ల గొప్పదనం, వాళ్ళ జీవితాలు కళ ఎందుకు తప్పుతున్నాయో ఆలోచించమంటున్నారు. ఇంకా దేశానికి అన్నం పెట్టే రైతు జీవితం దుర్భరంగా ఎందుకు మారిందో చర్చించమని అంటున్నారు. ఆదివాసులు మనందరికీ మార్గదర్శకులు అని ఎట్లా చెప్పగలరో రాయమంటున్నారు. ప్రత్యక్ష అనుభవాలకోసం 'మీకు తెలిసిన వృత్తిపనివారిని కలవండి. వారు ఎదుర్కొంటున్న కష్టాలు, సమస్యల గురించి నివేదిక రాయమని పంపుతున్నారు. ఇలాంటి విషయాలను గురించి ఆలోచించడం, వాటిని ఏదో ఒక సాహితీ ప్రక్రియలో రాయడం వంటివి సాహిత్య సృజనలో ఎంతో అమూల్యమైన విషయాలు. మనుషులకు తమ స్వేచ్ఛతోబాటు ఇతరుల సహకారం ఎంత అవసరమో గుర్తించి, దానిని గౌరవించడం ఈనాటి విద్యకు ఉండవలసిన ముఖ్యమైన కర్తవ్యాలలో ఒకటి అని విద్యావేత్తలు భావిస్తున్నారు.

పిల్లల సాహిత్య సృజనకు అవసరమైన అవగాహన పెరగడానికి ఇలాంటి మరెన్నో ద్వారా ల్లాంటి, వంతెనల్లాంటి, మార్గాల్లాంటి అవకాశాలు ఈ పాఠ్య పుస్తకంలో అనేకం ఉన్నాయి. వాటిలో మరికొన్ని చూద్దాం. 'ఎట్లాంటి చదువు వ్యర్థమని మీరను కుంటున్నారు? ఎందుకు?'. 'మంచి మార్గంలో నడిచే ఆలోచనలు కలుగక పోవడానికి కారణాలేమిటి?'. 'మీ ప్రాంతంలోని కార్మికులను లేదా శ్రామికులను కలిసి, పనిలో వారు పొందిన అనుభవాలను, అనుభూతులను తెలుసుకొని, ఆ వివరాలను తరగతి గదిలో ప్రదర్శించండి'. ధరల ప్రభావం మనిషి జీవితాన్ని ఏవిధంగా ప్రభావితం చేస్తుంది?' ఇలా అనేక అనుభవాలు పొందడానికీ, అవగాహన పెంచుకొవడానికీ ఉపయోగపడే సంగతులు అనేకం ఉన్న పాఠ్య పుస్తకం ఇది. 'మూగజీవులకు నోరొస్తే?' కథ రాయమన్నారు. ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమంలో అమరులైన వారి త్యాగాన్ని గురించి ఒక కవిత గానీ గేయం కానీ రాయమన్నారు. మీ ప్రాంతంలోని లేదా మీరు చూసిన వాగు,చెరువు, నది ఏదైనా ఒకదాన్ని వర్ణిస్తూ కవిత కానీ, గేయం కానీ రాయమన్నారు. లేఖ, వ్యాసం, నివేదిక, ఇంటర్వ్యూ ప్రశ్నావళి, ప్రకటన, అభినందన పత్రం, పెద్దవాళ్ళు చెప్పిన కథ విని పెద్దవాళ్ల భాషలోనే యథాతథంగా రాయడం వంటి సాహిత్య ప్రక్రియలు కూడా విద్యార్థులు ఈ పాఠ్య గ్రంథం ద్వారా నేర్చుకుంటారు.

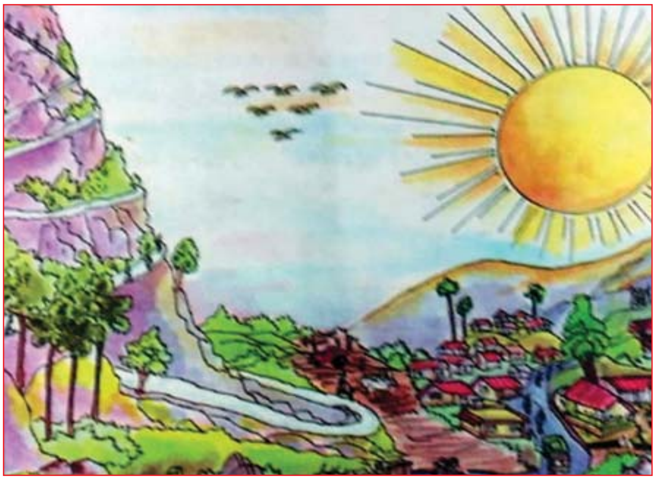

తరువాత తొమ్మిదవ తరగతి పుస్తకం చూస్తే 'విద్యార్థులు సగటున నెలకు మూడు, నాలుగు కథల పుస్తకాలు, మాస పత్రికలను చదవగలగాలి' అని సూచించారు. ఇంకా పాఠశాలకు సంబంధించిన 'భాషా సంఘంలో సభ్యులుగా చేరి పాఠశాల పత్రిక రూపకల్పనలో భాగస్వాములు కావాలని, సాహితీ సమావేశాలు నిర్వహించడం వంటివి చేయగల్గాలని' లక్ష్యనిర్దేశ్యం చేశారు.

పాఠాల్లోకి ప్రవేశించి చూస్తే 'మంచి చెడులు ఆలోచించి నిర్ణయాలు తీసుకోవాలి' ఎందుకో చర్చించండి అన్నారు. 'మీకు తెలిసిన మంచి గుణాలు కలిగిన ఒకరిని గురించి అభినందన వ్యాసం రాయండి' అన్నారు. ఇలా మంచి చెడుల విచక్షణ కలిగివుండడం, తాము మంచివైపే నిలబడి ఉండడం కాబోయే రచయితలకు తప్పని సరి అవసరం, అర్హత కూడా. మరో పాఠంలో 'పల్లె బతుకు కష్టానికి కారణం ఏమిటి? అని అడిగి ఆలోచించమన్నారు. 'ఒక ప్రాంతంలోని జనం ఇతర ప్రాంతాలకు ఎందుకు వలసలు వెళతారు? దీనిని అరికట్టడానికి ఏంచేస్తే బాగుంటుంది?' అని చర్చించమంటున్నారు. అంతకన్నా గొప్ప అవగాహన కలిగేలా 'మీ గ్రామంలో లేదా, వాడలో వలసకూలీల వద్దకు లేదా వాళ్ల బంధువుల వద్దకు వెళ్లి, వలస ఎందుకు వచ్చారో తెలుసుకొని, వాళ్ళ కష్ట సుఖాలను గురించి ఇంటర్వ్యూ చేసి నివేదిక రూపొందించండి' అని ప్రాజెక్టు పని ఇచ్చారు. వలస కూలీల జీవనాన్ని ఊహించి ఒక కవిత లేదా గేయం రాయండి' అని వాళ్ళ అనుభవాలు, అవగాహన ఆధారంగా కవిత్వ సృజన చేయించే పనిని పురమాయించారు.

మరో పాఠంలో ఉన్న పద్యాల భావాన్ని తీసుకొని ఒక కథను రాయమని చెప్పారు. చెలిమి అనే పాఠంలో 'శర్మిష్ఠ తన తప్పును తెలుసుకొని చింతిస్తే ఎట్లా ఉంటుందో ఊహించి ఏకపాత్రాభినయానికి అనువుగా మాటలు రాయండి' అని మరో ప్రక్రియ రాసే అవకాశం కల్పించారు. గాథా సప్తశతిలోని ఓ కథ ఇచ్చి 'ఈ కథను రచయితలు రకరకాలుగా ఊహించారు, మీరూ ఊహించండి...' అన్నారు. ఇది అక్కడ ముగింపు చెప్పకుండా అనేక రకాల ముగింపులు ఊహించడానికి ఆస్కారం ఉన్న గొప్ప మానవీయతతో కూడిన కథ. మరోచోట గోర్కీ, చెకోవ్, చార్లెస్ డికెన్స్ వంటి వారు మీకు తెలుసా? అని అడిగి పాశ్చాత్య సాహిత్యం గురించి తెలుసుకునే కుతూహలం కలిగించారు. పిల్లల్లో ఆలోచనా, అవగాహనా పెరగడానికి 'అన్నపు రాసులు ఒకచోట ఆకలి మంటలు ఒకచోట' అంటే మీకేం అర్థమైంది?' అని మరో పాఠంలో సామాజిక పరిస్థితులు అర్థం చేసుకునే అవకాశం ఇచ్చారు.

విద్యార్థుల ఆలోచనలకూ, సృజనకూ పదును పెట్టే ఆసక్తికరమైన సాహిత్య 'వస్తువు'లు అనేకం ఈ పాఠ్యాంశాల్లో ఉన్నాయి. 'కాకిని చులకన చేసి, కోకిలను ఆదరించడం సరైందేనా? ఎందుకు?' ఆలోచించమన్నారు. 'మనుషులు తనగురించి ఏమనుకుంటున్నారో తెలుసుకున్న కాకి మనుషులను గురించి ఏమనుకుంటుందో ఊహించి రాయండి' అని సృజనకు కొత్త కొత్త వస్తువులను అందించారు. 'నిజంగా మనిషికి కావలసింది ఏమిటి?' ఆలోచించమని పిల్లలను పురమాయించడం అంటే నిజమైన జీవితాదర్శాన్ని సందర్శింపజేయడం, పిల్లల్నే ఆలోచించమనడం సాధారణం కాదు. పిల్లలు బాధ్యతాయుతమైన రచయితలుగా ఎదగడానికి, మానవీయమైన మనస్తత్వాలు పెంపొందడానికి అవసరమైన కృత్యాలు అనేకం ఉన్నాయి ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో. 'మీ ఇంటి చుట్టు పక్కల ఉండే వృద్ధుల వద్దకు వెళ్ళండి. వాళ్లతో మాట్లాడండి. వాళ్ళకిష్టమైన పనులు ఏవో తెలుసుకొని చెప్పండి. వారేమనుకుంటున్నారో రాయండి.' ఇలా తొమ్మిదవ తరగతి పుస్తకం పిల్లలకు సాహిత్య ప్రక్రియలు నేర్పడంతో బాటు వాటిలో అతికీలకమైన 'వస్తువు'ను అనేక రూపాల్లో చూపించింది, సూచించింది.

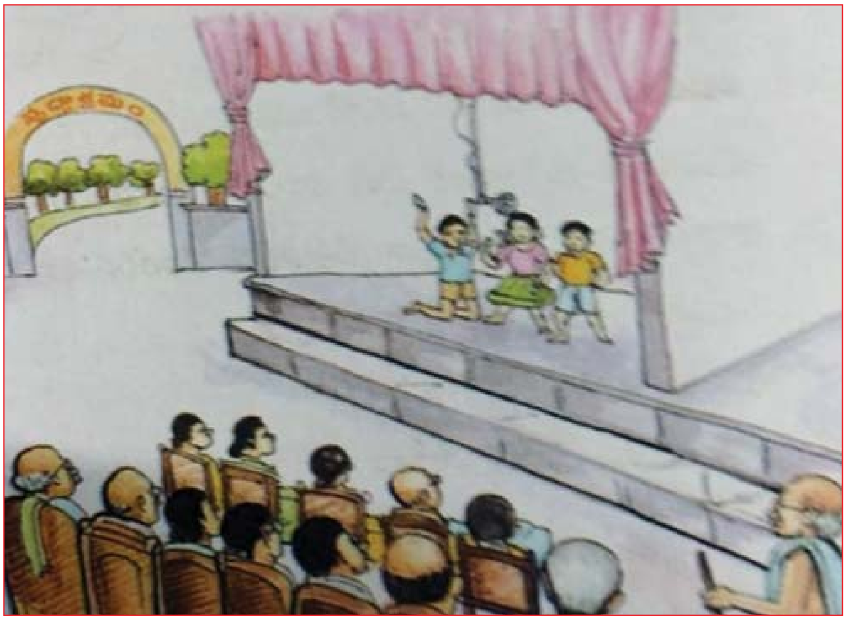

పదవతరగతి పాఠ్యపుస్తకంలో పిల్లలు సంపాదకీయం, గజల్, పీఠిక వంటి మరికొన్ని ప్రక్రియలను తెలుసుకుంటారు. సాహిత్య సృజనకు కీలకమైన ఆలోచనలకూ, ఊహలకూ, పరిశీలనలకూ, చర్చలకూ, రచనలకూ సంబంధించిన పనులు వివిధ రూపాల్లో కనిపిస్తున్నాయి. వాటిలో కొన్ని చూద్దాం.

'మీ ప్రాథమిక విద్యాభ్యాస జీవితంలో మీరు మరచిపోలేని జ్ఞాపకాలను ఒక వ్యాసంగా రాయండి'. పై కవితకు శీర్షిక నిర్ణయించండి'. 'రచనా శైలిని అభినందిస్తూ రాయండి'. 'మీరు ఎప్పుడైనా, ఎక్కడికైనా నడుచుకుంటూ పోతారా? పోయేటప్పుడు ఏమేం గమనిస్తారో రాయండి'. 'మీ ఊరి పొలిమేరల్లో ప్రకృతి ఎట్లా ఉంటుందో చెప్పండి'. మీ పరిసరాల్లో పిల్లల రూపురేఖలు, వేషధారణ ఎట్లా ఉంటాయి?'. ఇవన్నీ సాహిత్య సృజనలో తప్పనిసరి అవసరమయ్యే విషయాలు కదా! పల్లె సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తూ కవిత రాయమన్నారు. నగరంలోని అనుకూల అంశాలపై కవిత రాయమన్నారు. పద్యభావం ఆధారంగా నీతికథ రాయమన్నారు. ఏదైనా ఒక ప్రధాన సామాజిక అంశం లేదా సంఘటనల ఆధారంగా సంపాదకీయ వ్యాసం రాయమన్నారు. వీటితో బాటు పీఠిక, ముందుమాట, లేఖ, నివేదిక వంటి మరికొన్ని ప్రక్రియల్లో రాసే, నేర్చుకునే అభ్యాసాలూ, కృత్యాలూ ఎన్నో ఉన్నాయి. అందుకు అవసరమైన పరిశీలనలు, చర్చలు, ఊహలు, ఆలోచనలు, కల్పనలు, జ్ఞాపకాల పొరలలోకి వెళ్లి వాటిని వెలికి తీయడాలు వంటివి కూడా అనేకం ఉన్నాయి.

మరణానంతరం అవయవదానం ప్రాధాన్యతను చర్చించడం, పిల్లల ఇంటి భాష, బడిలో ఉండే భాషల గురించి చర్చించడం, మనిషీ మృగమూ ఒకటేనా, కాదా?, కుల వ్యవస్థ వలన సమాజంలో ఏం జరుగుతున్నది? వంటి మరికొన్ని విషయాలపైన చర్చించడం పిల్లల అవగాహనా స్థాయిని పెంచడానికి దోహదం చేస్తుంది. కథకూ కవిత్వానికీ గల భేదం ఏమిటి? మీకు ఏదంటే ఇష్టం? ఎందుకు?., నేటి సమాజానికి ఎటువంటి రచయితల అవసరం ఉందో చెప్పండి? అని అడిగారు. ఇలా ఇంత వరకు విద్యార్థులు తాము నేర్చుకున్న సాహితీ ప్రక్రియలనూ, నైపుణ్యాలనూ ఎవరికోసం, ఏ లక్ష్యాలకోసం, ఎలా ఉపయోగించుకోవాలో సరిగా అర్థం చేసుకునే అవకాశాన్ని ఇచ్చారు.

ఇలా ప్రాథమిక స్థాయి నుంచి పదవతరగతి వరకు ప్రస్తుతం తెలంగాణలో ఉన్న తెలుగు పాఠ్య పుస్తకాలు పరీక్షల దృష్టితో కాకుండా పిల్లల్లో సృజనాత్మక రచనా సామర్థ్యాలు పెరగడానికి, పెంచడానికి అనేక చక్కని అవకాశాలు అడుగడుగునా, ప్రతిపాఠంలో కల్పిస్తున్నాయి. వీటిని సరిగ్గా ఉపయోగించుకోగలిగితే ఈనాటి విద్యార్థులు భవిష్యత్తులో మన జాతి గర్వించగలిగే గొప్ప సాహితీ వేత్తలు కాగలిగే అవకాశాలున్నాయి. పుస్తకాల రూపకర్తలందరికీ పేరు పేరున హృదయపూర్వక అభినందనలు.

-డా. వి.ఆర్.శర్మ,
m : 9177887749
e : dr.v.r.sharma@gmail.com

పాల్కురికి పేర్కొన్న పర్యాటక స్థలాలు

(గత సంచిక తరువాయి)

7. చతుర్ముఖ బసవేశ్వరం

ఉమామహేశ్వరం పర్వంతం పైన తూర్పు దిక్కున ఐదు క్రోసుల దూరంలో ఉన్న రమ్యమైన మునిపురికి పశ్చిమాన చాల అందమైన బిలము, చతుర్ముఖ బసవేశ్వరం ఉన్నాయంటూ పర్వత ప్రకరణంలో పాల్కురికి సోమనాథుడు చతుర్ముఖ బసవేశ్వరం మీద చిన్న పురాణ కథను కూడా చెప్పాడు.

సృష్టి ప్రారంభంలో శివుని ఆజ్ఞ మేరకు వృషాధిపుడు ఇక్కడ వేయి బాణాల ప్రమాణంలో (2000 అడుగుల పొడవు, వెడల్పులతో) వృషభ పురమును కట్టించి, నాలుగు గోముఖాలతో కూడిన వృషభేశ్వర లింగాన్ని ప్రతిష్ఠించి, తద్వారా సృష్టించిన పశురాశి కన్యాసిద్ధనాథుని భవనాం తరమున ఉన్న బిలం నుండి బయటికి రాగా, వాటిలోని బంగారు రంగుగల ఆవులను ముని కన్యకలు తీసుకొనిపోగా మిగిలిన వాటితో ఇక్కడ పశూత్పత్తి జరిగిందని, ఇక్కడి చతుర్ముఖ లింగానికి దక్షిణాన మందాకిని నది ప్రవహిస్తుందని, దాని తీరంలో ఇంద్రేశ్వరుడు పూజింపబడుతాడని చతుర్ముఖ బసవేశ్వర కథనంలో వర్ణించబడింది.

సంధ్యా సమాధి తీర్థం

పై కథనాన్ని పుక్కిటి పురాణం అని కొట్టి పారేయడానికి వీలు లేదు. అందులో చారిత్రక సత్యాలు చాలా ఉన్నాయి. వృషభపురం అని పాల్కురికి సోమన పేర్కొన్న స్థలంలో కొన్ని దశాబ్దాల కిందటి వరకు 'ఆవులపెంట' ఉండేదట. అక్కడ అమరాబాదు జాతికి చెందిన పశువుల ఉత్పత్తి జరిగేదని 1923లో అక్కడి తహశీల్దార్ సయ్యద్ గౌస్ తన ఉర్దూ పుస్తకం 'బాలా–ఎ–కోహ్ అమ్రాబాద్'లో పేర్కొన్నాడు. ఇదే విషయాన్ని మరో ఇరవయేళ్ళ తరువాత ఈ ప్రాంతాన్ని పరిశోధించిన ఆస్ట్రియా దేశపు మానవ శాస్త్రవేత్త హైమండార్ఫ్ కూడా ధృవీకరించారు. సోమన కాలం (క్రీ.శ.1280) నాటికే ప్రాచీన మైన పశూత్పత్తి పద్ధతి ఆయన తరువాత 700 సంవత్సరాల వరకూ కొనసాగినట్లూ పై ఆధారాలు తెలియజేస్తున్నాయి.

ఈ వృషభపురము లేదా ఆవులపెంట మునిపురికి పశ్చిమాన ఉందన్నాడు పాల్కురికి. శాసనాల్లో పేర్కొనబడిన మునులూరు (నేటి మున్ననూరు) కొన్ని దశాబ్దాల క్రితం వరకు ఈ వృషభపురానికి తూర్పుననే ఈనాటి మల్లప్పగుట్ట దగ్గర ఉండేదట. అక్కడి గ్రామం కాలిపోవడంతో అక్కడి నుండి ప్రజలు పశ్చిమం వైపు... అంటే వృషభపురం (ఆవులపెంట) వైపు వచ్చి స్థిరపడ్డారు. ఇప్పుడు ఈ స్థలంలో మున్ననూరు తండా ఉంది.

ఈ తండాకు చెందిన వద్త్యావత్ వశ్యానాయక్ (52 సంవత్సరములు) ఇల్లు కట్టుకోవడానికై పునాదిని తవ్వుతుండగా ఒక అడుగు లోతున 19.07.2005 నాడు చతుర్ముఖ బసవేశ్వర లింగం బయటపడింది. రెండున్నర అడుగుల పొడవు వెడల్పులతో ఉన్న నునుపైన నల్లని అందమైన పానవట్టం పైన అడుగు ఎత్తు శివలింగం, దానికి నాలుగు వైపులా గోముఖాలు (బసవన్నలు) శిల్పించి ఉన్నాయి. దేశంలోనే చాలా అరుదైన శివలింగ మిది. పాల్కురికి వర్ణించిన చతుర్ముఖ బసవేశ్వర లింగమిదే. దీని చుట్టుపక్కల ఇళ్ళ పునాదుల్లో ఆలయ శిలలు ఎన్నో ఉన్నాయని ఆ తండా పెద్దలెవర్ని అడిగినా చెప్తారు.

ఉమామహేశ్వరంలోని ఏకాదశ (11) తీర్థాల్లో (వాగు వంకలు, గుండాలు) ఉన్న లింగాలను దర్శించి వందనార్చనలు చేసినా ఫలితముండదు – ముందు ఈ చతుర్ముఖ బసవేశ్వరున్ని పూజించక పోతే – అని పాల్కురికి ఈ ఆలయానికి ఉన్న అత్యంత ప్రాధాన్యతను గూర్చి నొక్కి వక్కాణించాడు.

'ఆ చతుర్ముఖ వృషభాంక లింగంబు
భజియింప నభిమత ఫలములు పొందు
నిజ భక్తి ముక్తులు నెక్కొనజెందు
నట్టి శ్రీ బసవేశ్వరాలయంబంతి

కట్టెదురను గాంచి ఘనుడు దోనమయ్య' శ్రీశైలం వైపు వెళ్ళసాగాడని పాల్కురికి చెప్పాడు. చివరి పాదంలో ఉన్న 'కట్టెదుర' అనే పదంను తరువాతి కాలపు వాగ్గేయకారులు అన్నమాచార్య మొదలుకొని దాదాపు అందరూ కాపీ చేశారు.

చతుర్ముఖ బసవేశ్వరం సోమనాథునికి ఎంత ఇష్టమంటే అతని కొడుకుకు ఆ పేరే పెట్టాడు. మరో కొడుకుకి బసవ పురాణం అనే పేరు పెట్టాడని నిడదవోలు వెంకటరావుగారు 'బసవపురాణం' పీఠికలో రాశారు, 1952లో.

8. కన్యాసిద్ధనాథుని బిలం, భవనం

వృషాధిపుడు సృష్టించిన పశురాశి కన్యాసిద్ధనాథుని బిలం నుంచే బయటకు వచ్చాయని, వాటిలో బంగారు వన్నెగల గోవులను ముని కన్యకలు కొనిపోయారని, వారు, మునులు కన్నాసిద్ధనాథున్ని పూజించేవారని, ఆ ప్రాంతంలో కన్యాబిలం, కన్యాసిద్ధ నాథుని భవనం ఉన్నాయని పైన పేర్కొనడమైంది. మన్ననూరులోని మల్లప్పగుట్ట దగ్గర రెండు దశాబ్దాల క్రితం వరకు కన్యకల బిలం అనే ప్రదేశం ఉండేది. అది ఒక గుహ ప్రవేశ మార్గం. ఆ గుహ ఎంత దూరం పోతుందో ఎవరికీ తెలియదు. తెలుసుకోవడానికి సుమారు మూడు దశాబ్దాల క్రితం ఆవులు మేపే ఒక రెడ్డి కుల వ్యక్తి ఆ గుహలోకి వెళ్ళాడట. కొద్ది దూరం వెళ్ళాక అతనికి ఒక సిద్ధుడు కనిపించి 'ఇక మీదట ఈ గుహలోకి రావద్దు. వస్తే వెనక్కి పోలేవు. ఇదుగో నీకొక మందు గుళిక (సిద్ధసాధ్యమైనది) ఇస్తున్నాను. దీన్ని ఎప్పుడూ నీ దగ్గరే ఉంచుకో. నీకు ఏ (ఆరోగ్య) సమస్య వచ్చినా ఈ గుళికలోని గోరెడంత మందును నోట్లో వేసుకో, సమస్య తీరిపోతుంది' అని చెప్పి మందు గుళిక ఇచ్చాడట. సదరు రెడ్డి ఇటీవలే మరణించేంత వరకు ఏ సమస్యా లేకుండా జీవించాడని మన్ననూరు మాజీ సర్పంచ్ మాచయ్య చెప్పాడు.

కన్యకల బిలం ప్రవేశ ద్వారం ఇటీవల కూరుకుపోయి అందులో నీరు నిండడంతో దాన్నిప్పుడు అక్కడి తండా వాసులు కానుగుల బావి అంటున్నారు. ఇక కన్యాసిద్ధనాథుని భవనం లేదా ప్రాసాదం మన్ననూరు తండాలో ఉన్న వేణుగోపాల ఆలయం ముందరున్న ప్రాసాదం అయ్యుంటుంది. ఆ ప్రాసాదం గోడలు, కొన్ని బురుజులు, ఒక బురుజు మీద ఒక ఇల్లు మాత్రం ఇప్పుడు కన్పిస్తున్నాయి.

9. మందాకిని నది

చతుర్ముఖ బసవేశ్వర లింగానికి దక్షిణాన మందాకిని నది పారుతున్నట్లు, దాని తీరంలో ఇంద్రేశ్వరుడున్నట్లు పర్వత ప్రకరణంలో ఉంది. నిజంగానే బసవేశ్వర లింగమున్న మన్ననూరుకు దక్షిణంగా కొల్లంపెంట, కొమ్మన్‌పెంట ప్రాంతంలోని లోయలో 'మందవాగు' పారుతున్నది. దాని ఒడ్డున ఒక అద్భుతమైన శివలింగముంది. ఇదే పాల్కురికి పేర్కొన్న ఇంద్రేశుడు. దీన్ని బ్రాహ్మణులు పూజించేవారట. ఈ శివలింగం పైనే (చుట్టూ) రెండు కాలాలకు చెందిన శాసనాలున్నాయి. మందవాగు పరిసరాల్లోని సుమారు వంద ఎకరాల్లో నవీన శిలాయుగపు (5 వేల సంవత్సరాల క్రితపు) మానవ సంస్కృతి వర్ధిల్లిందని అక్కడ లభించిన చారిత్రక రాతి పనిముట్ల ఆధారంగా తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, శ్రీశైలం కేంద్రం వారు, అవిభక్త ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర పురాతత్వ శాఖ వారు రిపోర్టులు ప్రచురించారు.

10. గోమాతృ పంచకం / నాగపంచి / మాతంగేశ్వరం

పర్వత ప్రకరణంలో ఈ మూడు క్షేత్రాలు వివిధ సందర్భాల్లో పేర్కొనబడినా మూడూ ఒకటేనని క్షుణ్ణంగా పరిశీలిస్తే అర్థమవుతుంది. ఈ మూడూ పశువులను, శిశువులను ఇచ్చే దేవతా క్షేత్రాలుగా కీర్తించ బడ్డాయి. ఉమామహేశ్వరం దగ్గరి గంగకు తూర్పున నాగపంచి ఉందని పేర్కొనడంతో ఈ క్షేత్రాన్ని గుర్తించడం సులువైంది. ఈ క్షేత్రాన్నిప్పుడు 'మమ్మాయిబోళ్ళు' అని రంగాపురం స్థానికులు పిలుస్తున్నారు. మాతంగినే సామాన్యులు మమ్మాయి అని, శిష్టులు మహామాయి అని అంటారు. పశ్చిమాభిముఖంగా ఉన్న ప్రధానాలయానికి ఎదురుగా పంచ ఆలయాలు, వాటిల్లోని కొన్నింటిలో నాగ ప్రతిమలు (నాగపంచి) ఉన్నాయి. ఇది చాలా ప్రాచీన ఆలయం. కనీసం రెండుసార్లు పునరుద్ధరించ బడింది. ఇప్పుడు శిథిలావస్థలో ఉంది.

పైన పేర్కొన్న నాలుగు క్షేత్రాలు వాటి కథనాలు, వాటి చుట్టు పక్కల లభిస్తున్న చారిత్రకాధారాల మేరకు అవి చాలా ప్రాచీనమైనవని తెలుస్తుంది. మానవ నాగరికతకు తొలి బీజాలు ఇక్కడ కనిపిస్తున్నాయి. మందవాగు చుట్టుపక్కల వేల ఏళ్ళ క్రితపు మానవ జీవన పనిముట్లు లభించాయని పేర్కొనటం జరిగింది. చతుర్ముఖ బసవేశ్వరం వెనుక కూడా అలాంటి రాతి పనిముట్లే లభించాయి. వాటిని మూడు దశాబ్దాల క్రితం గిరిజన సాంస్కృతిక పరిశోధన శిక్షణా సంస్థకు సంబంధించిన అధికారి డా॥ కంచర్ల మోహనరావు గారు సేకరించి హైదరాబాదులోని నెహ్రూ శత జయంతి గిరిజన మ్యూజియంలో ప్రదర్శనకు పెట్టారు. మన్ననూరు శివారులోని నల్లమల గుట్టల ప్రారంభంలో కనిపించే రాతి కోటను కూడా వేల ఏళ్ళ కిందట ప్రాచీన మానవులే తమను తాము జంతువుల బారినుండి రక్షించుకోవడానికి కట్టుకుని ఉంటారు అని ప్రముఖ చరిత్రకారులు డా॥పుచ్చా వాసుదేవ పరబ్రహ్మశాస్త్రిగారు అభిప్రాయపడ్డారు. మన్ననూరు తండాకు తూర్పున ఉన్న చేలల్లో కూడా రెండు వేల ఏళ్ళనాటి ఇనుపయుగ నాగరికత అవశేషాలున్నాయి. వీటన్నింటినిబట్టి

చతుర్ముఖ బసవేశ్వరం (ఈనాటి మన్ననూరు తండా) ప్రాంతంలో మొదట పశుపాలకులు నాగరికతను ప్రారంభించి క్రమంగా ఇనుప లోహ యుగం నుండి వ్యవసాయ నాగరికులుగా రూపాంతరం చెందారని చెప్పవచ్చు. ఇది పాల్కురికి సోమన నాటికే ప్రాచీన చరిత్ర. కాబట్టి ఆయన ఈ చారిత్రక నేపథ్యాన్ని చతుర్ముఖ బసవేశ్వర కథనంలో కొద్దిగా వివరించి చెప్పాడు. ఆయన చారిత్రక దృష్టి అమోఘం.

11. గుప్త మహేశ్వరం

పర్వత ప్రకరణంలో దోనమయ్యకు సర్వజ్ఞ మల్లికార్జున దేవుడు వృద్ధ తపస్వి రూపంలో కనిపించి ఉమామహేశ్వరానికి

'తూర్పున చూడు సంస్తుత్యమై గుప్త
మాహేశ్వరంబొప్పు మహిత తల్లింగ
మాహాత్మ్యమది యవాఙ్మనసాత్మకమ్ము' అంటూ గుప్త మహేశ్వరాన్ని చూపించి, సదా స్తుతించబడే ఆ ఆలయంలో మహి మాన్వితమైన శివలింగం ఉన్నదని, దాని మహత్యాన్ని ఊహించలేము, చెప్పలేము అని వివరించాడు.

దురదృష్టవశాత్తు ఆ శివలింగం ఇప్పుడు లేదు. దుండగుల చేతుల్లో ధ్వంసమైన గుప్త మహేశ్వర శిథిలాలయం మాత్రం ఉమా మహేశ్వరానికి తూర్పున ఫారెస్ట్‌లైన్ దగ్గర పారే గుప్త మహేశ్వర వాగు కుడి తీరాన ఉంది. అర్ధ మంటపం, అంతరాళం, గర్భ గృహాలతో శిలా నిర్మితమైన ఈ ఆలయం తన అత్యంత ప్రాచీన వైభవాన్ని చాటు తున్నది. అంతరాళం ద్వారం పై కడపకు లక్ష్మీదేవి విగ్రహముంది.

ఈ ఆలయం ఎదురుగా పడమరన యాభై అడుగుల దూరంలో అత్యంత అరుదైన నంది విగ్రహముంది. ఒక అడుగు ఎత్తు, రెండు అడుగుల పొడవున్న ఆ నంది విగ్రహాన్ని మెత్తటి రాయి నుండి గాని, సున్నపు గారతో గాని శిల్పించారని అర్థమవుతుంది. ఇలాంటి నంది విగ్రహం ఒకటి గుంటూరు జిల్లా అమరావతిలోని అమరేశ్వరాలయంలో ఉంది. అది క్రీ.శ.2-4 శతాబ్దాల నాటిదని పురావస్తు నిపుణులు ఐ.కె.శర్మగారు నిర్ధారించారు. ఈ నేపథ్యంలో గుప్త మహేశ్వరంలోని నంది కూడా కనీసం 1600 సంవత్సరాల కిందటిదని నిర్ధారించవచ్చు. పూర్వం ఈ నంది ఆలయ అంతరాళంలో ఉండి ఉంటుంది. గుప్త మహేశ్వరంలో వందేళ్ళ క్రితం వరకు కూడా ప్రతి శివరాత్రికి జ్యోతిని వెలిగించేవారట.

గుప్త మహేశ్వరాలయాన్ని చంద్రగుప్తుని కూతురు చంద్రవతి కట్టించిందని శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావు గారన్నారు. ఉత్తర భారతదేశానికి చెందిన పాటలీపుత్రం రాజు చంద్రగుప్తుడు క్రీ.శ.4వ శతాబ్దాంతంలో పాలన సాగించాడు. కాని ఈ చంద్రవతి ఆయన కూతురు కాదు. ఈమె స్థానిక సోమవంశపు రాజైన చంద్రగుప్తుని కూతురని స్థానిక చరిత్రకారులు శ్రీ కపిలవాయి లింగమూర్తిగారు భావించారు. వీరు కూడ క్రీ.పూ.300 ప్రాంతంలో భారతదేశపు రాజు మౌర్య చంద్రగుప్తుడు కూడా సింహాసనాన్ని వారసులకు అప్పజెప్పి తను దక్షిణాదికి వెళ్ళి శ్రావణబెళగొళలో చివరి జీవితం గడిపాడు. 12వ శతాబ్దపు కన్నడ 'జైనామృతం' అనే గ్రంథంలో శ్రీశైల ప్రాంతం మొదట జైనులదే అని తెలుపడంతో జైనాన్ని పాటించిన మౌర్య చంద్రగుప్తుడు శ్రీశైల ప్రాంతం గుండా ప్రయాణించాడేమో! ఏది ఏమైనా చంద్రగుప్త పట్టణం మాత్రం శిథిలమై ఇప్పటికీ కన్పిస్తుంది - శ్రీశైలానికి ఎదురుగా, కృష్ణానది ఎడమ గట్టునున్న అడవుల్లో.

12. చరుకేశ్వరం

ఉమామహేశ్వరం - మన్ననూరు ప్రాంతాన్ని కాకతీయుల సామంతులైన చెరకు రాజులు పాలించారు. వీరు మన్ననూరులో తమ పేరున కట్టించిందే చరుకేశ్వరాలయం. ఇది 12వ శతాబ్దానికి ఇటు-అటుగా కట్టించింది. దాని శిథిలాలు, కోనేరు, కోట గోడలు, బురుజులు ఇప్పుడు మన్ననూరులోని వేణుగోపాలాలయం ముందు కన్పిస్తున్నాయి. చరుకేశ్వర ఆలయాన్ని కాకతీయుల తర్వాత తురుష్కుల సైన్యం చేయగా మరో శతాబ్దం తరువాత నంది మల్లారెడ్డి అనే స్థానిక పాలకుడు ఇప్పుడున్న వేణుగోపాల ఆలయాన్ని కట్టించాడు.

13. సంధ్యా సమాధి

పర్వత ప్రకరణంలో సంధ్యా సమాధి ఒక తీర్థంగా పేర్కొనబడింది. అంటే అక్కడ ఒక నీటి వనరు, ఒక ప్రముఖుని సమాధి ఉండాలి. ఇలాంటి స్థలం ఉమా మహేశ్వర సమీప గ్రామమైన రంగా పూర్ శివారులో ఉన్న చంద్రబండకు తూర్పున ఉంది. నలువైపులా మెట్లతో ఉన్న అందమైన కోనేరులో ఇప్పటికీ నిండా నీళ్ళున్నాయి. దానికి వాయువ్యంలో ఒక ప్రముఖుని సమాధి, దానిపైన శాసనం ఉన్నాయి.

14. దేవహ్రదేశ్వరం / రామేశ్వరం

పాల్కురికి పేర్కొన్న మరో తీర్థం దేవహ్రదేశ్వరం. చంద్రబండనే స్థానికులు దేవరబండ అని కూడా పిలుస్తారు. ఇదొక విశాలమైన బండ. దానికి తూర్పున రెండు గుహలున్నాయి. ఆ గుహలను గర్భగుడులుగా చేసి వాటి ముందు మంటపాలు నిర్మించి ఆలయాలుగా తీర్చిదిద్దారు. ఈ ఆలయాల సమీపంలో రెండు మూడు నీటి గుండాలు కూడా ఉన్నాయి. ఇక్కడి ప్రధాన దైవం రామలింగేశ్వరుడు కాబట్టి పాల్కురికి పేర్కొన్న మరో తీర్థం రామేశ్వరం కూడా ఈ దేవరబండనే. క్రీ.శ.5వ శతాబ్దంలో రామలింగేశ్వర ఆలయాలను కట్టడం ప్రారంభించింది ఈ ప్రాంతం నుంచే ఎదిగిన విష్ణుకుండి రాజులు. స్థానిక కథనాలను బట్టి ఇక్కడ నడిచిన శిల్పశాల

నుండే చుట్టుపక్కల ఆలయాల నిర్మాణం జరిగిందని చెప్పవచ్చు. ఇక్కడ ఇప్పటికీ శ్రీరామ నవమికి ఉత్సవాలు జరుగుతున్నాయి.

15. కాలభ్రాదేశ్వరం

ఉమామహేశ్వర క్షేత్ర పరిధిలో గల ఏకాదశ భవ్య తీర్థములలో ఐదవ తీర్థంగా 'కాలభ్రాదేశ్వరంబు' పేర్కొనబడింది. దీన్నిప్పుడు కాలాపానీ అని పిలుస్తున్నారు. ఇది మన్ననూరు చౌరస్తా నుండి శ్రీశైలం వైపు ప్రయాణిస్తున్నప్పుడు కుడివైపున ఒకరి ఇంటి ఆవరణలో బావి రూపంలో ఉంది. పూర్వం ఇదొక గుండం అయ్యుంటుంది. నైజాం ప్రభుత్వ కాలంలో నేరస్థులను, స్వాతంత్ర్యోద్యమ నాయకులను మన్ననూరులోని జైలులో బంధించి మరణశిక్ష వేయాలనుకున్నప్పుడు అలాంటి నేరస్థులకు ఈ కాలాపానీ తాగించేవారట. ఈ విషయాన్ని ఇక్కడ 1940లలో జైలు శిక్షననుభవించిన ఆర్య సమాజ ఉద్యమకర్త పండిత్ నరేంద్రజీ కూడా తన స్వీయ జీవిత చరిత్రలో ప్రస్తావించారు. శివుని కంఠంలో హాలహలం ఉంటుంది కాబట్టి ఈ కాలాపానీ అలాంటి విషపు నీరైనా పవిత్రంగా భావించబడి ఉంటుంది.

16. వేద పర్వతం / అశ్వమేధ శిలోచ్ఛయం

ఉమామహేశ్వరంలో తీర్థముల తర్వాత పవిత్ర సందర్శనా స్థలాలుగా పర్వతాలు పేర్కొనబడ్డాయి.

'వేద పర్వతమును శ్వేతాద్రి నీల
మేదినీధర మశ్వమేధ శిలోచ్ఛ
యంబును లింగ శృంగంబు కన్యా న
గంబు సుమాగిరి కనక నగంబు
గుండశిఖరి...................'

ఈ ప్రాంతంలో పుట్టి ఐదవ శతాబ్దంలో నర్మదా నది నుండి కృష్ణా నది మధ్యన గల దేశాన్ని పాలించిన విష్ణుకుండి రాజులు వేదాలను, వేద పండితులను ఆదరించారు. వేద సహితమైన అశ్వమేధాది ఎన్నో యజ్ఞాలను చేశారని వారి శాసనాలు ఘోషిస్తున్నాయి. మన్ననూరు శివారులో ఉన్న ప్రతాపరుద్ర కోట మీద ఆ రాజులు యజ్ఞాలు చేయడానికై స్నానం చేసే అవభృథ స్నానవాటిక ఇప్పటికీ కనిపిస్తూ ఉంది. కాబట్టి పర్వత ప్రకరణంలో పేర్కొన్న అశ్వమేధ శిలోచ్ఛయము లేదా వేద పర్వతం ఇదే.

17. శేతాద్రి

అశ్వమేధ పర్వతానికి ఎదురుగా పడమటి దిక్కున ఉన్న 'కుప్పగుట్ట' (లింగ శృంగం?) తూర్పువైపు తెల్లని పరుపు బండలు విశాలంగా ఉండటం వల్ల (చూడడానికి తెల్లగా కన్పిస్తుండడం వల్ల) దీన్ని తెల్లకొండ అని, సంస్కృతీకరించి శ్వేతాద్రి అని పిలుస్తుండి ఉంటారు. రెండు వేల ఏళ్ళ కిందటి సాతవాహన రాజుల శాసనాల్లో కూడా శ్రీశైలాన్ని సూచించే 'సిరితాన', ఈ శ్వేతగిరిని సూచించే 'సేదగిరి' వారి రాజ్యంలో ఉన్న స్థలాలుగా పేర్కొనబడ్డాయి. ఈ శ్వేతాద్రి శృంగం (కొన) మీద కుతుబ్షాహీల కాలపు ఫిరంగి ఉందట.

18. గుండ శిఖరి

మన్ననూరి నుంచి శ్రీశైలం వైపు ప్రయాణం చేస్తుండగా సుమారు పది కిలోమీటర్ల దూరంలో పులిమడత అనే ప్రదేశం రోడ్డుకు కుడివైపున వస్తుంది. అక్కడి నుండి సుమారు అర కిలోమీటరు దూరంలో 'లొద్ది' అనే గుండం, కిలోమీటరు దూరంలో 'గుండం' అనే ప్రదేశం వస్తాయి. వీటిల్లో మొదటిదేమో ఒక శిఖర పర్వతం కింద, రెండవదేమో దాని మీద ఉన్నాయి కాబట్టి పాల్కురికి పేర్కొన్న గుండశిఖరి ఇదే. ఇక్కడి రెండు గుండాల పేర్లు పాల్కురికి పేర్కొన్న రామగుండం, భీమగుండం. ఇలా సమన్వయం చేయకుండా కపిలవాయి లింగమూర్తిగారు, శ్రీశైల దేవస్థానం అధికారి అనిల్‌కుమార్ గారు లొద్ది గుండాన్ని గుప్త మల్లికార్జునం అంటూ రాశారు. లొద్దిలో ప్రతి సంవత్సరం ఏకాదశి పండుగకి స్థానిక చెంచు గిరిజనుల ఆధ్వర్యంలో జాతర జరుగుతుంది.

19. కిన్నెరేశ్వరం

పర్వత ప్రకరణంలో పేర్కొనకున్నా కిన్నెర బ్రహ్మయ్య కథను సోమన తన 'బసవ పురాణం'లో విపులంగా వర్ణించాడు. వీరశైవ శాఖ సృష్టికర్త బసవేశ్వరుడు చాళుక్య రాజధాని కళ్యాణి (కర్ణాటక) విడిచి వెళ్ళిపోవటానికి కారణమైన రాజు కాలచురి బిజ్జలున్ని బసవేశ్వరుని అనుయాయులు జగదేవుడు, మల్లయలతో కలిసి కిన్నెర బ్రహ్మయ్య చంపాడు. అందుకు వీరశైవంలో ఆయనకు చాలా పేరు ప్రఖ్యాతులు వచ్చాయి. ఆయన పేరు మీద ఆలయాలు కూడా వెలిశాయి. అలా వెలిసిన ఒక శివాలయమే కిన్నెరేశ్వరం. ఇది మన్ననూరిలో ఉన్న మల్లప్పగుట్ట కింద ఉంది. ఇది చాలా అందమైన ఆలయం. ఉత్తరాభిముఖంగా ఉంది. దాని వెనుక చెరువుంది. ఇందులోని శివలింగాన్ని స్థానికులు కిన్నెరయ్య అని పిలిచేవారు. ఇటీవల ఆలయం బాగా శిథిలం కాగా శివలింగాన్ని మాత్రం మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలోని పిల్లలమర్రి మ్యూజియానికి తరలించారని స్థానికుడు ఒకాయన చెప్పాడు.

రాష్ట్రంలో అందమైనవి, ఆహ్లాదకరమైనవి, పవిత్రమైనవి నల్లమల అడవులు. వాటిల్లోనూ పవిత్రమైన స్థలాలను పాల్కురికి సోమనాథుడు దర్శించి వాటి మహత్యాన్ని మొదటిసారిగా వర్ణించాడు కాబట్టి, ఆ స్థలాలు ఇప్పటికీ అదే అందంతో అలరారుతున్నాయి కాబట్టి, ప్రపంచంలో అత్యంత వేగంగా విస్తరించుతున్నది పర్యాటక రంగం కాబట్టి నల్లమలల్లో 'పాల్కురికి సోమన పర్యాటక ప్రాజెక్టు'ను ఏర్పాటు చేస్తే ప్రజలకు కొత్త పర్యాటక స్థలాలు - ఆహ్లాదకరమైనవి, పవిత్రమైనవి - అందుబాటులోకి వచ్చి ఆనందిస్తారు. తెలంగాణ పర్యాటకాభివృద్ధి సంస్థ ఈ కల సాకారం కావడానికి కృషి చేయాలని ఆకాంక్షిద్దాం.

- ద్యావనపల్లి సత్యనారాయణ,
m : 94909 57078
e: dyavanapalli@gmail.com

('తెలంగాణ కొత్త విహార స్థలాలు' పుస్తకం నుంచి)
ప్రతులకు: తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్, చంద్రం 490, వీధి నెం. 12, హిమయత్‌నగర్, హైదరాబాద్-29. తెలంగాణ. వెల: రూ. 100

ద

చేనుకు చేవ - రైతుకు రొక్కం

పచ్చిరొట్ట ఎరువులు

ఆధునిక వ్యవసాయంలో పెట్టుబడులు పెరుగుతున్న, పెరుగుతున్న పెట్టుబడులకు అనుగుణంగా దిగుబడులు సాధించలేక పోతున్నారు మన రైతన్నలు. దీనికి ప్రధాన కారణం ఎరువుల యాజమాన్యం రసాయన ఎరువుల వాడకం వలన భూములు నిస్సార మౌవుతున్నాయి. పంటలో రసాయన అవశేషాలు మిగులుతున్నాయి. తద్వారా పర్యావరణ కాలుష్యం ఏర్పడుతుంది. ఈ సమస్యను అధిగమించాలి అంటే ఎరువులను సమగ్రంగా అందించాలి. రసాయన సేంద్రియ ఎరువులను మేళవించి ఉపయోగించుకోవాలి. 60 నుంచి 70 శాతం పోషకాలు సేంద్రియ ఎరువులు నుంచి వచ్చేటట్టు జాగ్రత్త పడాలి.

సేంద్రియ ఎరువులలో ముఖ్యమైనవి, అతి తక్కువ ఖర్చుతో రైతుకు, భూమికి, అమిత ప్రయోజనం కలిగించే పచ్చిరొట్ట ఎరువులు.

పచ్చిరొట్ట ఎరువులతో బహుళ ప్రయోజనాలు

నేల భూభౌతిక లక్షణాలను మెరుగుపరచటానికి తోడ్పడతాయి.

నేలలో సేంద్రి పదార్థం వేయటం వల్ల సూక్ష్మ జీవులు వృద్ధి చెంది, జీవ రసాయనిక చర్యల వలన నేల సారం పెరిగి తద్వారా దిగుబడులు పెరుగతాయి.

నేలలో లభ్యం కాని రూపంలో ఉన్న పోషకాలను లభ్యరూపంలోకి మారుస్తాయి.

కలుపు మొక్కలు పెరుగుదలను నివారించవచ్చును

పచ్చి రొట్ట పైరులు (జీలుగు) వేసినప్పుడు వాటి వ్రేళ్ళు ఎక్కువ లోతుకు వెళ్ళడం వల్ల భూమి లోపలి పొరలలో నిక్షిప్తమైన అనేక పోషకాలను తెచ్చి లభ్య రూపంలో పంటలకు అందిస్తాయి.

పప్పుజాతి పచ్చిరొట్ట ఎరువులు (మినుము, పెసర, పిల్లిపెసర, అలసందలు) వలన రైజోబియం అనే బాక్టిరియా గాలిలో నత్రజనిని వ్రేళ్ళ బొడిపెలలో నత్రజనిని స్థిరీకరిస్తాయి.

భూమిలోని చౌడు లక్షణాలను తొలగించి (జీలుగ) భూసారాన్ని పెంచుతాయి.

పచ్చిరొట్ట పైర్లు ఎరువులగానే కాకుండా పశువులు మేతగా కూడా ఉపయోగపడతాయి. ఉదా: జనుము, పిల్లిపెసర.

నీటిని ఎక్కువ రోజులు నిల్వ ఉంచుకొనే సామర్థ్యాన్ని నేలకు ఆపాదిస్తాయి.

రసాయనిక ఎరువుల ఖర్చును గణనీయంగా తగ్గించవచ్చును.

పచ్చిరొట్ట ఎరువులు రెండు రకాలు

1) పచ్చి మొక్కల ఎరువులు 2) పచ్చి ఆకు ఎరువులు

పచ్చిమొక్కల ఎరువులు : విత్తనాలు జల్లుకుని భూమిలో కలియదున్నడం. పచ్చి మొక్కల ఎరువులుగా వాడుకోదగ్గ మొక్కలు :

1) జీలుగ 2) జనుము 3) సీమ జీలుగు 4) పిల్లిపెసర 5) నీలి 6) అడవినీలి / వెంపలి 7) అలసందలు 8) పెసర / మినుము

పచ్చిరొట్ట మొక్కలు ఉండవలసిన లక్షణాలు :

అన్ని రకాల నేలల్లో పెరగాలి తక్కువ రోజులలో ఎక్కువ పచ్చిరొట్టను ఇవ్వాలి.

పీచు శాతం తక్కువ ఉండాలి.

నేలలో కలియదున్నినప్పుడు త్వరగా కుళ్ళి భూమిలో కలిసే స్వభావం ఉండాలి.

పచ్చి రొట్ట పంటల వేర్లు భూమిలో లోతుగా పోయేటట్లు ఉండాలి.

త్వరగా పెరిగి కలుపు పెరుగుదలను అరికట్టేదిగా ఉండాలి.

పప్పు జాతికి చెందిన పచ్చి రొట్ట అయితే గాలిలో నత్రజని స్థిరీకరించి నేల సారాన్ని పెంచుతుంది.

పచ్చిరొట్ట మొక్కల గుణాలు :

1) జీలుగ, సీమజీలుగ :

చౌడు భూముల్లో, వరి పండించే భూముల్లో వీటిని వాడుకొనటానికి అనువుగా ఉంటాయి.

విత్తన మోతాదు: ఎకరాకు 10-12 కిలోలు

లభించే పచ్చి రొట్ట : ఎకరాకు 10 టన్నులు

లభించే పచ్చి రొట్ట : ఎకరాకు 10 టన్నులు

లభించే పోషకాలు : టన్నుకు 6.65 కిలోల నత్రజని, 15. కి. భాస్వరం, 2 కి. పొటాష్.

2) జనుము : అన్ని రకాల నేలల్లో సాగు చేయవచ్చు.

పచ్చిరొట్టగా, పశువుల మేతగా ఉపయోగించవచ్చు.

విత్తన మోతాదు : ఎకరాకు 12-15 కి॥

లభించే పచ్చిరొట్ట : 5-6 టన్నులు ఎకరాకు

లభించే పోషకాలు : టన్నుకు 7.5 కి॥ నత్రజని, 1కి॥ భాస్వరం 66 కి॥ పొటాష్

3) పిల్లి పెసర :

దీనిని తేలిక మరియు బరువైన నేలల్లో సాగు చేయవచ్చు

చౌడు భూముల్లో సాగుకు పనికిరాదు

నీటి ఎద్దడని తట్టుకుంటుంది

విత్తనమోతాదు: ఎకరాకు 8-10 కి॥

లభించే పచ్చిరొట్ట : 3-4 టన్నులు ఎకరాకు

లభించే పోషకాలు: 10-15 కి॥ పొటాష్ 15-18 కి॥ నత్రజని, 2-9 కి॥ భాస్వరం,

4) పెసర / మినుము : తేలికపాటి నేలలు, నల్లరేగడి నేలలకు అనువైనది

విత్తన మోతాదు: 15-16 కి॥ ఎకరాకు

లభించే పచ్చిరొట్ట : ఎకరాకు 3-4 టా॥

లభించే పోషకాలు : 5 కి॥ పొటాష్ 77 కి॥ నత్రజని, 2 కి॥ భాస్వరం,

5) అలసంద: తేలికపాటి ఎర్రనేలలో వేసుకోవచ్చు.

విత్తన మోతాదు : 14 -16 కి॥ ఎకరాకు

లభించే పచ్చిరొట్ట : ఎకరాకు 6 టన్నులు

లభించే పోషకాలు : 4-2కి నత్రజని, 9 కి॥ భాస్వరం, 30 కి॥ పొటాష్.

6) నీలి, వెంపలి : ఇవి కలుపు మొక్కలుగా లభ్యమవుతాయి. మన చుట్టుపక్క ప్రదేశాలలో వీటిని పచ్చి రొట్ట ఎరువులుగా వాడుకోవచ్చు.

ఎకరాకు 8 నుండి 10 కిలోల విత్తనం సరిపోతుంది.

అన్ని రకాల నేలల్లో వేసుకోవచ్చు.

పచ్చి ఆకు ఎరువులు :

కొన్ని మొక్కల ఆకులలో పోషక గుణాలు సమృద్ధిగా ఉంటాయి. అటువంటి మొక్కలను పొలం గట్ల మీద పెంచి కోసి, పొలంలో వేసి దమ్ముచేసిన 4-6 వారాలకు కుళ్ళి భూమిని సారవంతం చేస్తుంది.

వార్షాధార (ప్రాంతాలలో (నీరు లభ్యంకాని) ప్రాంతాలలో వీటిని వాడుకోవచ్చును. పచ్చి ఆకు ఎరువులుగా వాడదగ్గ మొక్కలు : 1) గ్లైరిసీడియా 2) కానుగ 3) సుబాబుల్ 4) జిల్లేడు 5) వేప 6) ఆజోల్లా

పచ్చిరొట్ట ఎరువులను వాడే పద్ధతి :

పచ్చిరొట్ట ఎరువులను పూతదశలో నేలలో కలియదున్నాలి

హరిత మొక్కల ఎరువులు లేదా హరిత ఎరువులు ప్రధాన పంట విత్తుటకు 15-20 రోజులు ముందు నేలలో కలియదున్నాలి.

కలియదున్నే సమయంలో నేలలో తగినంత తేమ ఉండాలి.

కలియదున్నేటప్పుడు తగినంత సూర్ ఫాస్ఫేట్ నేలపై వెదజల్లితే కుళ్లే ప్రక్రియ వేగవంతమౌతుంది.

పచ్చిరొట్ట ఎరువుల సాగులో మెళుకువలు :

ప్రధాన పంట కోయగానే నేలలో మిగిలిన తేమను సద్వినియోగ పరచుకుని పచ్చి రొట్ట ఎరువులు విత్తుకోవాలి.

తేమ చాలని ప్రాంతాలలో వేసవిలో దుక్కి దున్ని తొలకరి వర్షాలు పడగానే విత్తుకోవాలి (వరి సాగు చేయు ప్రాంతాల్లో)

వరి, చెరుకు పంటల సరళిలో రెండు పంటల మధ్య కాల వ్యవధిలో విత్తుకొని కలియదున్నవచ్చు (చెరుకు ఫిబ్రవరి), (వరి జూన్).

పసుపు, కంద, చెరకు వంటి పంటల వరుసల మధ్య పచ్చి రొట్ట పెంచి పూత సమయంలో కలియ దున్నవచ్చు.

సాధారణంగా పచ్చిరొట్ట పైర్లు చల్లుకునేటప్పుడు అధిక మోతాదు విత్తనం ఉపయోగించిన మొక్కలు తక్కువ ఎత్తు పెరిగి రసవంతంగా ఉంటాయి. లేనిచో జీలుగ వంటి పచ్చి రొట్ట ఎరవులు మొక్క ఎత్తు పెరిగి కాండంలో పీచు ఏర్పడేందుకు ఎక్కువ సమయం పడుతుంది.

- బి. రాజ్యలక్ష్మి, బి.వి.ఎస్ కిరణ్
(ఎఎన్‌జిఆర్ఎయు) మరియు
ఎ. ఎనివాస్ (పిజెటిఎస్ఎయు)
మొబైల్ : 9441837487, 8121990380

నీ కోసం ఎదురు చూడని నయనం లేదు

కొన్ని దశాబ్దాల క్రితం ఒక కాలముండేది. గతించిన సంవత్సరాల అందమైన కాలం అది. బంధాల కాలమది. సంబంధాల కాలమది. సంబంధాలన్నిటిని మూట కట్టి, భుజాన వేసుకొని, పాత సైకిల్ ఒకటి ఎక్కి, ఓ బక్క పలచని మనిషి వీధి వీధి తిరిగేవాడు. అతని కోసం ఊరు ఊరంతా ఎదురు చూసేది. అతను ప్రతీ గడప ఎక్కేవాడు. ప్రతీ తలుపు అతని రాక కోసం ఎదురు చూసేది. అతను తలుపు తట్టని ఇల్లు అతని కోసం రోజంతా ఎదురు చూసి, దీనంగా, దిగులుగా కూర్చునేది. అతను రేపైనా రాకపోతాడా అని ఎదురు చూసేది. అతను పోస్ట్‌మేన్. మనకు తెలిసిన వ్యక్తి. మన అమ్మమ్మ, అమ్మల కాలానికి ప్రియమైన వ్యక్తి. అతను పిల్లలకు పోస్ట్‌మేన్ మామయ్య, పెద్దవాళ్ళకు అన్న, కొడుకు లాంటి వాడు. ఇప్పుడు అతని కోసం ఎవరూ ఎదురు చూడరు. ఎదురు చూసే ఆ తరం వెళ్ళిపోయింది. కాలం మారి పోయింది. ఇప్పుడు అదొక నాస్టాలజిక్ ఫీలింగ్ (Nostalgic Feeling). కావాలంటే చిన్న పిల్లలకు కథలుగా చెప్పుకోవచ్చు. పిల్లలు వింటే (వినరుగా పిల్లలు పాత విషయాలు).

ఈరోజు హైదరాబాద్‌లో వర్షం కురిసింది ఆగకుండా. నా నగరం తడిసి రెడ్‌జోన్ (Mansoon High Alert) అయ్యింది. నేనేమో బాల్కనీలో నిలబడి, ఆకాశానికేసి చూస్తూ అన్నాను, 'ఇక్కడ కురవకు, కురిసింది చాలు, పల్లెలకు వెళ్ళు, ఎండిన పంట పొలాల కాడికి వెళ్ళు, బీటలు వారిన నేల మీద కురువు, మా నగరంలో ఎక్కువ వర్షం కురిస్తే పనులు ఆగిపోతాయి, ఇప్పటికే చాల సమయం వృధా అయింది. కోవిడ్-19 (కరోనా) వల్ల, నెలల తరబడి ఇంట్లో కూర్చున్నాం. మేం బయట తిరిగి పనులు చేసుకోవాలి కదా, ప్లీజ్ కురవకు, నెక్స్ట్ ఇయర్ కురవచ్చు కదా!' వాన నా మాట వింటే ఎంత బాగుండేది. అస్సలు వినలేదు, అచ్చంగా నా పిల్లలులాగా, నా పిల్లల తండ్రిలాగా. కురుస్తూనే ఉంది. వాన ఎంత పాతది, అయినా కురిసిన ప్రతీసారి కొత్తగానే ఉంటుంది. నేనింక చేసేదేమీ లేక, లెమన్ టీ తాగుతూ దాచి పెట్టుకున్న పాత ఉత్తరాలు చదువుతూ వర్షంతో కలిసిపోయాను. నా చుట్టూ జ్ఞాపకాల వాన.

ఉత్తరాలు రాసుకునే కాలం కొన్ని జ్ఞాపకాల్ని మిగిల్చి, కొన్ని తరాలకు అందమైన అనుభవాల్ని ఇచ్చి వెళ్ళిపోయింది. క్రమంగా అదృశ్యమైంది. ఈ తరానికి టెక్నాలజీ తప్ప ఫీలింగ్స్ తెలియవు. అయ్యో పాపం అనిపిస్తుంది. ఎన్నెన్ని ఉత్తరాలు. పోస్ట్‌మేన్ వీధిలోకి అడుగు పెట్టగానే అతని సైకిల్ బెల్ మోగుతుంది. మేం తలుపు తెరిచి పెట్టేవాళ్ళం. బంధువులో, స్నేహితులో ఉత్తరం రాసారా, అది మన ఇంటికి వచ్చి చేరిందా. ఇక పండగే. ఎన్నెన్ని క్షేమ సమాచారాలు ఉండేవి. సినిమాల కథలు, వంటలు, ముగ్గులు, కొత్త చీరలు చెప్పలేను. జీవితంలో మళ్ళీ తిరిగి రాని కాలమది. ప్రేమలేఖల కాలం అది. ప్రేమలేఖలు రాసుకున్న కాలం, ప్రేమ లేఖలు అందుకున్న కాలం – ఇమెయిల్, స్మార్ట్ ఫోన్‌తో సరిసమానమౌతుందా? ఎప్పటికీ కాదు. పది పైసల పోస్ట్ కార్డ్, పావలా ఇన్‌ల్యాండ్ లెటర్ సామాన్యులకు అందుబాటులో ఉండేవి. నిలువెత్తు మనిషి వచ్చి, పలకరించి వెళ్ళినట్టు ఉండేది ఉత్తరం వస్తే. దాచుకొని చదువుకున్నవన్నీ ప్రేమలేఖలే.

చిన్న ఊరి నుండి వచ్చి నగరంలో ఉండడమంటే అమెరికాలో ఉన్నట్టు లెక్క ఉండేది మూడు దశాబ్దాల క్రితం. అమ్మ రాసేది – "జాగ్రత్త, మగవాళ్ళ ప్రపంచం ఇది." నాన్న రాసేవారు. "మగవాళ్ళతో సమానంగా వాదించి నువ్వు పెద్ద లాయర్ అవ్వాలి". చెల్లెలు రాసేది "అక్కా ! హైదరాబాద్ నుండి రాళ్ళ గాజులు తీసుకురా, ముత్యాలు తీసుకురా, బంగారు చైనులో వేసుకుంటాను, స్టైల్‌గా ఉండే పూల రంగుల చిన్న గొడుగు తీసుకురా, హైదరాబాద్ నగరం నుండి తెచ్చావని నా ఫ్రెండ్స్‌కి తెలియాలి". మా ఊరి నుండి నగరానికి వచ్చిన నా ఉత్తరాలు ఇవి. ఇప్పుడు ఈ దృశ్యం కనుమరుగైంది. అప్పటి పోస్ట్‌మేన్ కుటుంబంలో ఓ మనిషి. అందరికి ఉత్తరాలు చదివిపెట్టే ఆత్మీయుడు. అందుకే అతని కోసం ప్రతి కన్ను ఎదురు చూసేది. ఇప్పుడు పుస్తకాలు వస్తాయి స్పీడ్ పోస్ట్‌లో. ఫెడ్ ఎక్స్‌లో విదేశీ మేగజైన్‌లు వస్తాయి. గూగుల్ మ్యాప్‌లో అడ్రస్ చూసుకుంటూ గేట్ దగ్గర పోస్ట్ బాక్స్‌లో వేసి వెళ్ళిపోతాడు ఓ అపరిచిత వ్యక్తి. ఉత్తరాలు మాత్రం రావు ఇక ఎప్పటికీ.

–మహెజబీన్ ద

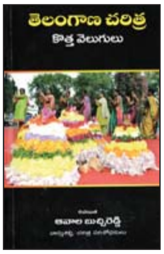

తెలంగాణ చరిత్ర (కొత్త వెలుగులు)
రచయిత : ఆవాల బుచ్చిరెడ్డి
వెల : రూ. 150
ప్రతులకు : 'స్మిత' 16-11-511/డి/48,
శాలివాహన నగర్, మూసారాంబాగ్, హైదరాబాద్.
ఫోన్ : 9493207198

ECOTOPIA
By Ernest Callenhach
Price : Rs. 520
Published : Bantam Dell
Copes Available :
Bantam Dell A Division of Random House, Inc. New York, New York.
Amazone

లాక్‌డౌన్ (కవితలు)
రచన : డా. పత్తిపాక మోహన్
ప్రచురణ : మానేరు రచయితల సంఘం
వెల : రూ. 75
ప్రతులకు : 5-4-47, పత్తిపాక వీధి,
సిరిసిల్లా-505301, ఫోన్ : 9811239219
ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో.

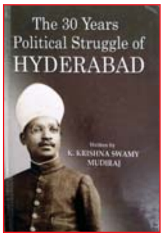

THE 30 YEARS POLITICAL STRUGGLE OF HYDERABAD
by K. Krishna Swamy Mudiraj
Price : Rs. 200
Copies Available with :
M. Narsimloo Mudiraj, 11-37/4,
New Gaddiannarm,
Hyderabad 500060.
Cell : 93463 56861

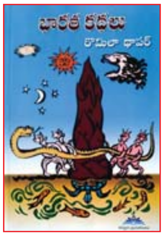

భారత కథలు
రచన : రొమిలా థాపర్
ప్రచురణ : విజ్ఞాన ప్రచురణలు - ప్రజా సైన్స్ వేదిక
వెల : రూ. 65
ప్రతులకు : జి. మాల్యాద్రి, 162,
విజయలక్ష్మీనగర్, నెల్లూరు-524 004.
ఫోన్ : 94405 03061

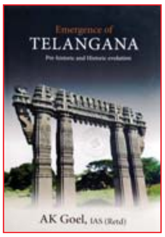

Emergence of Telangana
by AK Goel, IAS (Retd)
Pbulishe by : Booksline
Price : Rs.
Copies Available with :
Kailas Kunj
Plot No.355/1, Road No.23/A,
Jubilee Hills, Hyderabad - 500034.
Tel : 040 23548068

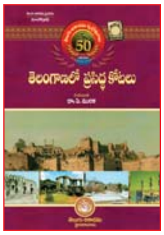

తెలంగాణలో ప్రసిద్ధ కోటలు
రచయిత : డా. పగిడిమర్రి మురళి
ప్రచురణ : తెలుగు అకాడమి
వెల : రూ. 30
ప్రతులకు : తెలుగు అకాడమి,
హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్.

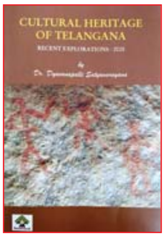

Cultural Heritage of Telangana
Dr. Dyavanapalli Satyanarayana
Published by :
Telangana Resource Centre
Price : Rs. 20
For Copes : Telananga Resource Centre, Chandram 490, Street No. 12, Himayath nagar, Hyderaad-029
Mobile : 9030626288

వేలిముద్రలు - వేల బొమ్మలు
రచన : అరవింద గుప్తా
ప్రచురణ : విజ్ఞాన ప్రచురణలు - మంచిపుస్తకం
వెల : రూ. 15
ప్రతులకు : 162, విజయలక్ష్మీనగర్,
నెల్లూరు-524 004. ఫోన్ : 94405 03061
తార్నాక, సికింద్రాబాద్. ఫోన్ : 9490746614

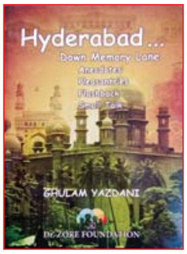

Hyderabad... Down Memory Lane
Author : Ghulam Yazdanii
Translator : J.S. Iftekhar
Published by : Dr. Zore Fondation
Price : Rs. 1,200
Copes Available :
H.No.5-9-919, Gunfoundry,
Hyderabad, Telangana
Ph : +91 40 - 23233355

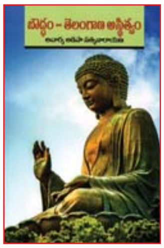

బౌద్ధం-తెలంగాణ అస్తిత్వం
సంపాదకులు : ఆచార్య అడపా సత్యనారాయణ
ప్రచురణ : అడుగు జాడలు
వెల : రూ. 35
ప్రతులకు : రాష్ట్రంలోని అన్ని పెద్ద పుస్తకాల షాపుల్లో.
ఎమ్ఎస్‌కె టవర్స్, ప్లాట్ నెం.410, స్ట్రీట్ నెం.11,
హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్-500 029

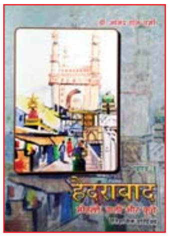

Hyderabad : Mohalle, Galli aur Kooche
By Dr. Anand Raj varma
Price : Rs. 800
Copes Available :
Saraswati Nivas, U-9, Niyar Solanki Road, Subash park, Uttam Nagar, New Delhi
Ph : 011-9899242486, 9811892244

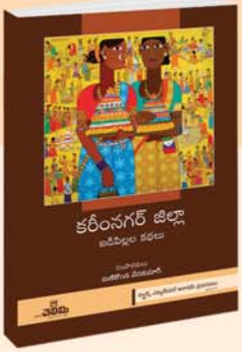

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

హైదరాబాద్ (Regd. 720/1982)

బాల చెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

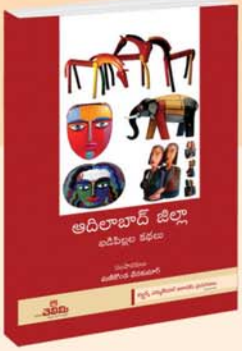

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

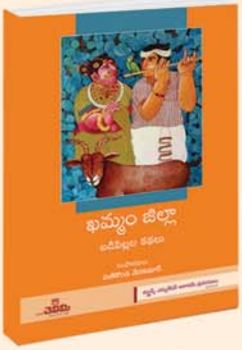

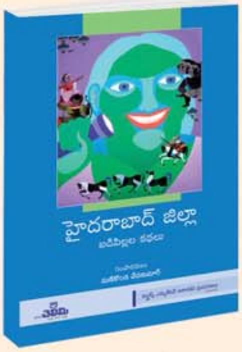

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేది ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పాఠ్యపుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరెంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందించేది బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంచుతాయి. వారి ఊహలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో సృజనాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్య సంబంధిత అంశాలు - ఒకటేమిటి ప్రాథమిక విజ్ఞానఖని బాలసాహిత్యం. పిల్లలలో నైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాల సాహిత్యమే నెరవేర్చగలదు.

ఇవి అచ్చంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. **'చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ'** తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల **"బడి పిల్లల కథలు"** సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది.

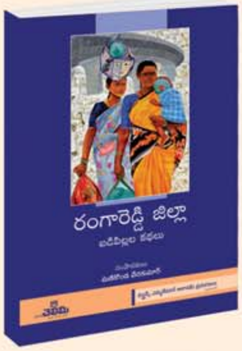

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.
మరియు
'భూపతి సదన్' 3-6-716,
స్ట్రీట్ నెం. 12,
హిమాయత్‌నగర్,
హైదరాబాద్-500029
ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com
website : www.balachelimi.com

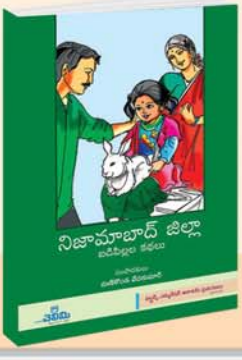

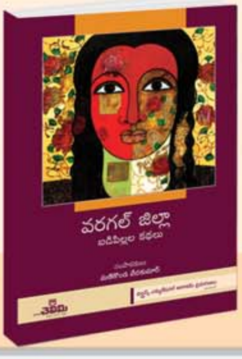

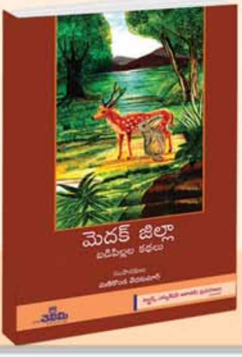

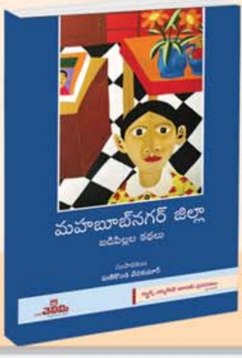

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

DECCAN LAND, Telugu Monthly Magazine 15th - September - 2020, ISSN 2581-3188
Postal Dates: 28th & 29th Every Month

RNI Regn. No. APTEL/2012/46784
Postal Permission, RNP/HD/1167/2018-2020

CENTRAL BOOK SHOP

ABIDS
5-9-186,Behind SBH(H.O)
Gunfoundry,Hyd-1.
Ph: 66468646,23203108

AMEERPET
Lane Opp.Green Park Hotel,
Hyderabad.
Ph: 2340 0789

CBS Global Service
CENTRAL BOOK SHOP
ABIDS / AMEERPET

- SCHOOL BOOKS
- GENERAL BOOKS
- STATIONARY & GIFTS

Edited, printed, published and owned by Manikonda Vedakumar,
Printed at Deccan Press, 1-9-1126/B, Azamabad, Hyderabad-500020, Telangana,
Published at CHANDRAM, 3-6-712/2, St.No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029, Telangana, Editor Manikonda Vedakumar